



BOSNA I HERCEGOVINA

KONSULTACIJE PO ČLANU IV ZA 2023—SAOPŠTENJE ZA MEDIJE; IZVJEŠTAJ OSOBLJA; I IZJAVA IZVRŠNOG DIREKTORA ZA BOSNU I HERCEGOVINU

septembar/rujan 2023.

Prema članu IV Statuta MMF-a, MMF održava bilateralne razgovore sa članicama, obično jednom godišnje. U kontekstu konsultacija po članu IV sa Bosnom i Hercegovinom za 2023. godinu, sljedeći dokumenti se objavljuju i uključeni su u ovaj paket:

- **Saopštenje za medije** sa rezimeom gledišta Izvršnog odbora koja su izražena tokom sastanka 30. 08. 2023. na kojem je razmatran izvještaj osoblja i kojim su zaključene konsultacije po članu IV sa Bosnom i Hercegovinom.
- **Izveštaj osoblja** koji je pripremio tim osoblja MMF-a za razmatranje na Izvršnom odboru 30. 08. 2023., nakon razgovora koji su zaključeni 23. 05. 2023. godine sa predstavnicima vlasti Bosne i Hercegovine o ekonomskim dešavanjima i politikama. Na osnovu informacija koje su bile na raspolaganju u vrijeme ovih razgovora, izvještaj osoblja je završen 31. 07. 2023. godine.
- **Informativni dodatak** koji je pripremila osoblje MMF-a.
- **Izjava izvršnog direktora** za Bosnu i Hercegovinu.

Politika transparentnosti MMF-a dozvoljava brisanje informacija koje su tržišno-osjetljive i prijevremeno otkrivanje namjera organa vlasti u pogledu politika u objavljenim izvještajima osoblja i drugim dokumentima.

Primjerak ovog izvještaja se može zatražiti od

International Monetary Fund • Publication Services
PO Box 92780 • Washington, D.C. 20090
Telephone: (202) 623-7430 • Fax: (202) 623-7201
E-mail: publications@imf.org Web: <http://www.imf.org>
cijena \$18.00 po primjerku

International Monetary Fund
Washington, D.C.



Saopštenje za javnost

Izvršni odbor MMF-a zaključio konsultacije prema članu IV u 2023. godini sa Bosnom i Hercegovinom

OBJAVITI ODMAH

Washington, DC – 07. septembar/rujan 2023: Izvršni odbor Međunarodnog monetarnog fonda (MMF) je 30. avgusta/kolovoza zaključio konsultacije prema članu IV¹ sa Bosnom i Hercegovinom (BiH).

Rat Rusije u Ukrajini i dalje stvara značajne poteškoće za evropsku ekonomiju, što ima posljedice za BiH. Štaviše, očekuje se da će globalno pooštavanje finansijskih uvjeta opteretiti ekonomske aktivnosti u zemlji. Iako su sve nove vlade formirane nakon izbora 2022. godine, političke tenzije i dalje ometaju ekonomsku politiku i reforme. Status zemlje kandidata za članstvo u Evropskoj uniji, koji je BiH dobila u decembru/prosincu 2022. godine, još nije doveo do reformskog zamaha.

Ekonomski rast je pao sa 7,4 posto u 2021. na 3,9 posto u 2022. godini i očekuje se da će dalje padati do nivoa od 2 posto ove godine zbog slabije domaće i vanjske potražnje. Inflacija je dosegla vrhunac od 17,4 posto u oktobru/listopadu 2022. godine i od tada kontinuirano pada ali je i dalje povišena. U skladu sa smanjenjem cijena hrane i energije na međunarodnom nivou, očekuje se da će prosječna inflacija pasti na 6 posto u 2023. godini. Prisutni su visoki negativni rizici, koji uključuju moguće naglo ekonomsko usporavanje u Evropi, intenziviranje političkih napetosti na domaćem planu, te realizaciju finansijskih rizika.

Fiskalna pozicija je poboljšana u 2022. godini i ukupni fiskalni suficit je porastao na 0,9 posto BDP-a sa 0,6 posto u 2021. godini. Nagli porast tekuće potrošnje zbog mjera za ublažavanje krize izazvane porastom troškova života popraćen je manjim povećanjem kapitalne potrošnje. Ukupni dug vlade pao je ispod 30 posto BDP-a u 2022. godini takođe zbog sporijeg povlačenja sredstava i implementacije projekata. Sa rashodima koji rastu brže od prihoda, očekuje se da će fiskalni bilans preći u deficit od 1,5 posto BDP-a u 2023. godini. Potrebe za finansiranjem narasle su u 2023. godini zbog velike otplate duga.

Ocjena Izvršnog odbora ²

Izvršni direktori su istakli da je nakon oporavka u 2021. godini rast u Bosni i Hercegovini usporen dok je inflacija, iako u opadanju, i dalje povišena. Uzimajući u obzir kontinuiran visoki rizik i neizvjesnost u vezi ekonomskih izgleda, direktori naglašavaju potrebu za odlučnim

¹ Prema članu IV Statuta MMF-a, MMF održava bilateralne konsultacije sa članicama, obično jednom godišnje. Osoblje MMF-a posjećuje zemlju, prikuplja ekonomske i finansijske podatke i razgovara sa zvaničnicima zemlje o ekonomskim dešavanjima i politikama. Po povratku u sjedište, osoblje priprema izvještaj koji čini osnovu za razgovore na Izvršnom odboru.

² Na kraju diskusije, izvršni direktor, kao predsjedavajući član Odbora, rezimira stavove izvršnih direktora, a taj rezime se proslijeđuje nadležnim institucijama zemlje. Objašnjenje svih kvalifikacija koje se koriste u rezimiranju možete pronaći ovdje: <http://www.IMF.org/external/npj/sec/misc/qualifiers.htm>.

politikama i reformskim naporima za jačanje makroekonomske stabilnosti i poticanja srednjoročnog rasta. U tom kontekstu, oni naglašavaju važnost većeg političkog konsenzusa i apeliraju da se kandidatski status za EU iskoristi u svrhu promoviranja neophodnih reformi. Jačanje provedbe preporuka MMF-a uz podršku putem izgradnje kapaciteta takođe će biti važno.

Direktori su potcrtali potrebu da se ograniči fiskalna ekspanzija s ciljem obuzdavanja inflatornih pritisaka, uzimajući u obzir ograničene instrumente monetarne politike, te smanjenja pritiska zbog potreba za finansiranjem. Da bi se ojačala fiskalna održivost, direktori su apelirali na vlasti da dodatno ograniče tekuću potrošnju, uključujući i putem ograničavanja potrošnje na plate u javnom sektoru, boljeg usmjeravanja socijalne potrošnje, poticanja javnih investicija i unapređenja naplate prihoda. Takođe su istakli da će investicije u infrastrukturu, zelenu energiju i digitalizaciju, podržane reformama u upravljanju javnim finansijama, pomoći u poticanju održivog razvoja.

Direktori su pozdravili korake koje su vlasti pravovremeno poduzele da bi ojačale aranžman valutnog odbora, koji je do sada dobro služio zemlji. Oni su savetovali vlastima da dozvole povećanje kamatnih stopa u odgovoru na uvjete na tržištu, uz istovremeno poduzimanje mjera za očuvanje finansijske stabilnosti. Direktori su takođe apelirali da se ne prihvataju pozivi Centralnoj banci da finansira entitetske budžete ili da kreditira privatni sektor. Centralna banka bi trebala dodatno povećati stope naknade za rezerve banaka da bi smanjila razliku u kamatnoj stopi u odnosu na eurozonu i smanjila rizik za odliv kapitala. Direktori su naglasili da agencije za bankarstvo trebaju ukinuti mjere koje narušavaju kamatne stope, te da trebaju ojačati praćenje i pripravnost za krizu, uključujući i putem strogo i pravovremenog provođenja svih prudencijalnih i korektivnih mjera. Naglasili su potrebu za unapređenjem razmjene informacija i uspostavljanjem fonda za finansijsku stabilnost za cijelu zemlju da bi se olakšalo restrukturiranje banaka i osigurala likvidnost u izuzetnim slučajevima.

Direktori su naglasili važnost strukturalnih reformi da bi se ubrzao rast, promovirala zelena i digitalna tranzicija i podigao životni standard. Pozvali su na ubrzanje reformi u upravljanju i apelirali su na vlasti da zatraže MMF-ovu dijagnostičku procjenu upravljanja s ciljem pružanja pomoći u identifikaciji ključnih slabosti i uspostavljanju prioriteta u reformama. Direktori takođe apeliraju na vlasti da hitno usvoje novi zakon o sprečavanju pranja novca i da prioritarno implementiraju zakonski okvir za sprečavanje korupcije. Kontinuirani napor u pravcu jačanja transparentnosti i nadzora nad javnim preduzećima i dalje su važni. Po pitanju klimatskih promjena, preporučili su jačanje napora u pravcu dekarbonizacije privrede, povezivanje tržišta električnom energijom sa tržištem EU, i prelazak na obnovljive izvore energije.

Bosna i Hercegovina: Odabrani ekonomski pokazatelji, 2021-2024.				
	2021	2022	2023	2024
		Procjena	Projekcije	
Nominalni BDP (u milijardama KM)	39.1	45.6	49.9	52.8
Bruto nacionalna štednja (u procentima BDP-a)	23.2	23.6	21.9	22.8
Bruto investicije (u procentima BDP-a)	25.6	28.0	26.6	27.0
		(Procentualna promjena)		
Realni BDP	7.4	3.9	2.0	3.0
Deflator BDP	4.9	12.2	7.3	2.7
CPI (prosjeak za period)	2.0	14.0	6.0	3.0
Novac i kredit (sa krajem perioda)				
Bazni novac	17.4	3.3	2.1	--
Novac u širem smislu	12.4	5.5	7.5	--
Kreditiranje privatnog sektora	4.0	4.9	5.7	--
Operacije opšte vlade		(U procentima BDP-a)		
Prihodi, <i>od čega:</i>	40.5	39.7	40.1	39.9
Porezi	22.0	21.8	21.5	21.6
Doprinosi za socijalno osiguranje	14.8	14.2	14.5	14.5
Potrošnja	39.9	38.8	41.6	41.4
<i>od čega:</i> Investiciona potrošnja	4.2	3.9	4.3	4.5
Fiskalni bilans	0.6	0.9	-1.5	-1.5
Primarni fiskalni bilans	1.3	1.5	-0.4	-0.1
Ukupni dug opšte vlade	34.6	29.6	27.9	27.7
Domaći dug opšte vlade 1/2/	9.0	8.0	8.7	9.7
Vanjski dug opšte vlade	25.7	21.6	19.3	17.9
Platni bilans		(U procentima BDP-a)		
Izvoz robe i usluga	42.0	46.9	41.6	42.1
Uvoz robe i usluga	53.8	61.0	55.7	55.9
Trgovinski bilans	-11.7	-14.1	-14.1	-13.7
Tekući transferi, neto	10.8	10.4	10.4	10.6
Saldo na tekućem računu	-2.4	-4.5	-4.7	-4.2
Direktna strana ulaganja (+ =priliv)	2.4	2.5	2.1	2.2
Bruto zvanične rezerve (u milionima eura)	8,372	8,228	8,123	8,348
(U mjesecima uvoza)	7.1	6.9	6.5	6.3
(U procentima monetarne baze)	113.3	107.8	--	--
(U procentima metrike IMF ARA)	126.1	119.8	--	--
Vanjski dug 3/	58.5	51.6	47.7	45.8
Uporedne stavke:				
Stopa nezaposlenosti (po nacionalnoj definiciji) 4/	17.4	15.4	--	--
BDP per capita (u eurima)	5,744	6,714	7,366	7,812
Jaz obima proizvodnje (u procentima potencijalnog BDP-a)	0.2	1.2	0.3	0.3
REER (Indeks 2016=100)	98.5	102.3	--	--
NEER (Indeks 2016=100)	117.1	117.4	--	--

Izvori: Nadležne institucije BiH; uz procjene i projekcije osoblja MMF-a.
1/ U prosjeku je polovina stanja domaćeg duga indeksirana u odnosu na euro.
2/ Stanje domaćeg duga opšte vlade ne uključuje domaće zakašnjele neizmirene obaveze i obaveze javnih preduzeća.
3/ Uključuje zajmove između kompanija u privatnom vanjskom dugu.
4/ Stopa nezaposlenosti za 2021. godinu nije uporediva sa 2020. zbog redizajniranja metodologije Ankete o radnoj snazi (LFS) Agencije za statistiku BiH (BHAS) u skladu sa regulativom EU.



BOSNA I HERCEGOVINA

31.07.2023.

IZVJEŠTAJ OSOBLJA MMF-A O KONSULTACIJAMA PREMA ČLANU IV STATUTA MMF-A ZA 2023. GODINU

KLJUČNA PITANJA

Kontekst: Nakon snažnog post-pandemijskog oporavka tokom 2021. godine, ekonomski rast se nastavio po umjerenoj stopi od 3,9 posto tokom 2022. godine (nakon 7,4 posto u 2021. godini), dok se Bosna i Hercegovina (BiH) suočavala sa negativnim udarima po pitanju cijena hrane i energije, ekonomskim usporavanjem u Evropi i kontinuiranim političkim tenzijama na domaćem planu. Inflacija je u padu nakon što je u oktobru/listopadu dostigla svoj najviši ikada zabilježeni nivo od 17,4 posto, ali je i dalje visoka. Većina strukturalnih reformi je još uvijek na čekanju a status kandidata za članstvo u EU, koji je BiH dobila u decembru/prosinu 2022. godine, još nije doveo do zamaha.

Ekonomska perspektiva: Sa daljim usporavanjem ekonomskih aktivnosti u Evropi i padom cijena robe, projicira se da će ekonomski rast usporiti na stopu od 2 posto u 2023. godini, a inflacija na stopu od 6 posto. Rast će ostati nizak na stopi od 3 posto, a inflacija će se tek postepeno vratiti na nivo od 2 posto u kasnijim godinama. Negativni rizici su visoki i uključuju moguće naglo usporavanje u Evropi, intenziviranje političkih tenzija na domaćem planu i realizaciju finansijskih rizika.

Preporuke u vezi politika:

- Uzimajući u obzir ograničene instrumente monetarne politike, vlasti bi trebale ove godine ograničiti fiskalnu ekspanziju da bi se obuzdali inflatorni pritisci i pritisci zbog potreba za finansiranjem. A da bi se fiskalna politika ojačala na održiv način, vlasti trebaju ograničiti tekuću potrošnju, bolje usmjeriti socijalna davanja, potaći javne investicije i poboljšati naplatu prihoda.
- Centralna banka treba nastaviti s jačanjem valutnog odbora i okvira za obaveznu rezervu, uključujući i putem daljeg povećanja stopa naknade na rezerve banaka. Pozivi upućeni Centralnoj banci da finansira entitetske budžete ili da kreditira banke ili širi privatni sektor su pogrešni i treba im se čvrsto oduprijeti.
- Vlasti trebaju dozvoliti rast kamatnih stopa jer bi to pomoglo u obuzdavanju inflacije i smanjilo bi rizik u pogledu odliva kapitala. Istovremeno trebaju ojačati spremnost za krizu i uspostaviti jedinstveni fond za finansijsku stabilnost za potrebe restrukturiranja banaka i pružanja likvidnosti u iznimnim slučajevima.

- Jačanje nadzora nad javnim preduzećima i njihovog upravljanja, unapređenje poslovnog okruženja i digitalizacija ekonomije ključni su za ubrzavanje rasta predvođenog privatnim sektorom. Neposredni prioritet je usvajanje novog zakona o sprečavanju pranja novca. Hitne reforme su također potrebne da bi se ojačali napori u pogledu prevencije i suzbijanja korupcije te provedbe zakona. Potrebno je pojačati napore u smislu pripreme za uvođenje EU mehanizma za granično prilagođavanje emisija ugljika i za prelazak sa uglja na zelenu energiju.

Odobrili**Mark Horton (EUR)****Eugenio Cerutti (SPR)**

Razgovori su vođeni u Sarajevu i Banja Luci u periodu od 10. do 23. maja/svibnja 2023. Misija se sastojala od A. Iancu (voditeljica misije), N. Ben Ltaifa, C. Lopez-Quiles (EUR), A. Jewell (rezidentni predstavnik na kraju mandata), A. Tudyka (novoimenovani rezidentni predstavnik), Z. Munkacsi (FAD), A. Lenarčić (SPR), A. Wardzynski, R. Snipeliski (LEG), i B. Čegar i A. Musić (domaći ekonomisti). E. Cohn Bech i N. Gonzales (EUR) pomogli su u pripremi izvještaja. S. Teskeredžić i N. Fazlagić (Ured rezidentnog predstavnika u BiH) pomogli su u planiranju misije i logistici. Misija se sastala sa predsjedavajućom Vijeća ministara Bosne i Hercegovine (BiH) Krišto, ministrom finansija BiH Tegeltijom, ministrom pravde BiH Bunozom, guvernerom Centralne banke BiH Softićem, premijerom Federacije BiH (FBiH) Nikšićem, predsjednikom Vlade Republike Srpske (RS) Viškovićem, ministrom finansija FBiH Kraljevićem, ministricom finansija RS Vidović, drugim vladinim zvaničnicima, višim zvaničnicima u pravosudnom sistemu, poslanicima u Parlamentu BiH, članovima poslovne i diplomatske zajednice i predstavnicima civilnog društva. Misija nije imala prilike sastati se sa Fiskalnim vijećem BiH, ključnim sagovornikom u ranijim konsultacijama. L. Dresse i T. Manchev (OED) prisustvovali su većini sastanaka.

SADRŽAJ

NAJNOVIJA KRETANJA	5
PERSPEKTIVA I RIZICI	9
RAZGOVORI O POLITIKAMA	10
A. Fiskalna politika	10
B. Aranžman valutnog odbora i politike finansijskog sektora	13
C. Energetska politika i reforme	16
D. Upravljanje i druge strukturalne reforme	17
OCJENA OSOBLJA MMF-A	19
OKVIR	
1. Okvir 1. Bosna i Hercegovina: Mjere za ublažavanje krize troškova života, 2022-23	7
GRAFIKONI	
1. Odabrana ekonomska kretanja	21
2. visokofrekventni pokazatelji ekonomskih aktivnosti	22
3. Struktura javnih rashoda	23

4. Pokazatelji poslovanja i konkurentnosti	24
--------------------------------------------	----

TABELE

1. Odabrani ekonomski pokazatelji, 2019–2028	25
2. Kretanja u realnom sektoru, 2019–2028	26
3. Platni bilans, 2019–2028	27
4a. Izvještaj o operacijama vlade, 2019–2028 (u procentima BDP-a)	28
4b. Izvještaj o operacijama vlade, 2019–2028 (u milionima KM)	29
4c. Izvještaj o operacijama entitetskih vlada, 2019–2028	30
5a. Institucije BiH: Izvještaj o operacijama vlade, 2019–2028	31
5b. Federacija BiH: Izvještaj o operacijama generalne vlade, 2019–2028	32
5c. Federacija BiH: Izvještaj o operacijama centralne vlade, 2019–2028	33
5d. Republika Srpska: Izvještaj o operacijama generalne vlade, 2019–2028	34
5e. Republika Srpska: Izvještaj u operacijama centralne vlade, 2019–2028	35
6. Monetarni pregled, 2019–2023	36
7. Indikatori finansijskog zdravlja, 2018–2023	37
8. Indikatori kapaciteta za vršenje otplata prema MMF-u, 2021–2032	38

PRILOZI

I. Provedba ranijih preporuka prema članu IV	39
II. Procjena vanjskog sektora	41
III. Energetski sektor u Bosni i Hercegovini	45
IV. Implikacije globalnog pooštavanja finansijskih uvjeta za Bosnu i Hercegovinu	49
V. Matrica za procjenu rizika	55
VI. Analiza održivosti javnog duga	58
VII. Analiza održivosti vanjskog duga	65
VIII. Djelotvornost pravnog i institucionalnog okvira Bosne i Hercegovine za borbu protiv korupcije i pranja novca u suzbijanju korupcije	69

NAJNOVIJA KRETANJA

1. Sve vlade su formirane, ali političke tenzije na domaćem planu i dalje ometaju provođenje ekonomskih politika i reformi. Nakon izbora u oktobru/listopadu 2022. godine, parlamentarna koalicija je potvrdila novo Vijeće ministara na državnom nivou početkom ove godine, dok je Republika Srpska (RS) formirala svoju vladu u decembru/prosincu 2022. U Federaciji Bosne i Hercegovine (FBiH), međutim, za formiranje nove koalicione vlade trebalo je gotovo osam mjeseci i ustavni amandman koji je donio Visoki predstavnik međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini (BiH). Političke tenzije na domaćem planu, uključujući kontinuirane prijetnje secesijom iz RS, i dalje su pojačane, što doprinosi ograničenoj koordinaciji politika na državnom nivou i zastoju u reformama. Većina ranijih preporuka MMF-a nije provedena (Prilog I); međutim, MMF je i dalje snažno angažiran u pružanju tehničke pomoći vlastima. Status zemlje kandidata za članstvo u Evropskoj uniji, koji je BiH dobila u decembru/prosincu 2022. godine, još nije doveo do željenog reformskog zamaha.

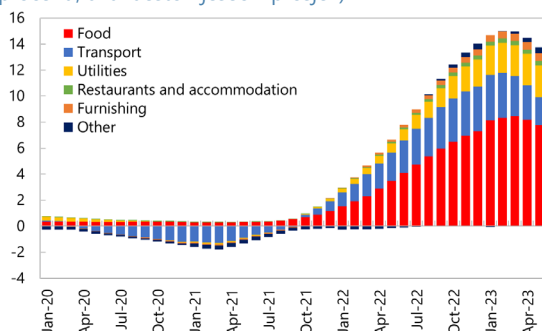
2. Ekonomska aktivnost je oslabila u 2022. Nakon snažnog oporavka od pandemije COVID-19, stopa rasta je sa 7,4 posto u 2021. godini došla na umjerenih 3,9 posto u 2022. godini. Potrošnja je ostala otporna, potpomognuta značajnim povećanjem plata u javnom sektoru i penzija, a neke izvozne grane (uglavnom turizam i metal) i dalje su snažno rasle (Grafikoni 1-2). Zaposlenost je već krajem 2021. prevazišla svoj predpandemijski nivo, a trend emigracije se, prema izvještajima, intenzivirao, dodatno oporećujući već suženo tržište rada. Deficit tekućeg računa porastao je na 4,5 posto BDP-a u 2022. godini, odražavajući pogoršanje trgovinskog bilansa, koji je također potaknut aprecijacijom realnog efektivnog deviznog kursa. Ocjenjuje se da je vanjska pozicija uglavnom u skladu sa ekonomskim činiocima i poželjnim politikama (Prilog II).

3. Nakon što je prošle godine ubrzano rasla, inflacija je u opadanju od četvrtog kvartala 2022. Prosječna godišnja ukupna inflacija u 2022. godini dosegla je nivo od 14 posto, dok je prosječna bazna inflacija bila na nivou od 4,5 posto. Ukupna inflacija je u oktobru/listopadu dostigla vrhunac od 17,4 posto u odnosu na prethodnu godinu, potaknuta povećanjem cijena hrane, prevoza i komunalija, da bi nakon toga u maju/svibnju 2023. pala na 6,5 posto u odnosu na prethodnu godinu. Bazna inflacija, koja je uglavnom rezultat akumulirane potražnje u turizmu, poremećaja u lancu snabdijevanja trajnom robom i nedostatka radne snage, u martu/ožujku je dosegla svoj vrhunac od 7,2 posto. Procječne neto plate su u porastu zbog povećanja najniže cijene rada i povećanja plata u javnom sektoru u oba entiteta (RS i FBiH), ali realne neto plate su u porastu tek od januara/siječnja 2023. godine (Grafikon 2).

Bosna i Hercegovina: Inflacija i plate

CPI doprinos rastu

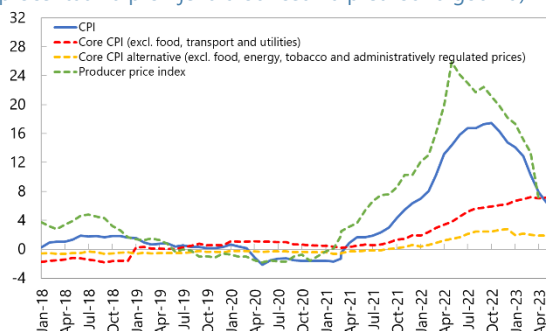
(procenti, dvanaestomjesečni prosjek)



Sources: Bosnia and Herzegovina Agency for Statistics; and IMF staff calculations.

Indeksi potrošačkih cijena i indeks proizvođačkih cijena

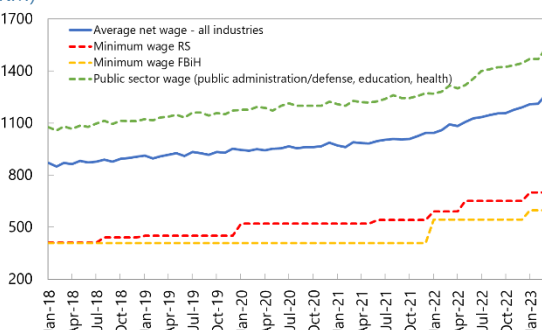
(procentualna promjena u odnosu na prethodnu godinu)



Sources: Bosnia and Herzegovina Agency for Statistics; and IMF staff calculations.

Prosječne neto plate u BiH

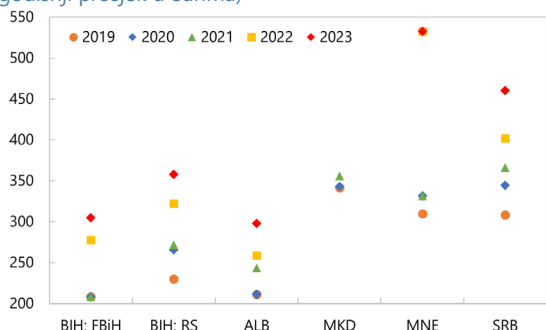
(KM)



Sources: Bosnia and Herzegovina Agency for Statistics; and IMF staff calculations.

Zapadni Balkan: Najniža cijena rada

(godišnji prosjek u eurima)



Sources: Eurostat; Central Banks; Haver Analytics; and IMF staff calculations.

4. Fiskalna pozicija se poboljšala u 2022. godini ali sa sve većim razlikama između entiteta. Ukupni fiskalni suficit BiH porastao je na 0,9 posto BDP-a u 2022. godini sa 0,6 posto u 2021. godini zahvaljujući većem padu udjela rashoda u BDP-u nego što je bio slučaj sa udjelom prihoda u BDP-u, dok su nominalni porezni prihodi rasli zbog inflacije (Grafikon 3). Naglo povećanje tekuće potrošnje (13,7 posto) koje je odraz mjera za ublažavanje krize zbog povećanja troškova života (2 posto BDP-a, okvir 1), popraćeno je manjim porastom kapitalne potrošnje (11,4 posto). Na entitetskom nivou, RS je zabilježila porast deficita koji predstavlja odraz značajnijih mjera za ublažavanje krize zbog porasta troškova života (3,1 posto BDP-a RS), dok je FBiH zabilježila rast fiskalnog suficita zbog umjerenije potrošnje na mjere za ublažavanje krize zbog porasta troškova života (1,3 posto BDP-a FBiH) i niske stope izvršenja javnih investicija. Ukupni dug vlade je pao na 29,6 posto BDP-a, što je također odraz podbačaja u finansiranju projekata međunarodnih finansijskih institucija zbog političkog zastoja i kašnjenja u implementaciji projekata.¹

¹ Povlačenje kredita međunarodnih finansijskih institucija za projekte je u 2022. godini doseglo je tek polovinu (0,9 posto BDP-a) onoga što se očekivalo početkom 2022. i onoga što je povučeno 2021. godine (1,8 posto BDP-a u 2021).

Okvir 1. Bosna i Hercegovina: Mjere za ublažavanje krize troškova života, 2022-23.

Mjere za ublažavanje krize izazvane povećanjem troškova života iznosile su 2 posto BDP-a 2022. godine, bile su većinom trajnog karaktera i djelimično ciljane i odnosile su se uglavnom na pomoć domaćinstvima. Povećanje plata u javnom sektoru (trajna mjera) iznosilo je 0,5 posto BDP-a. Povećanje penzija iznosilo je 0,8 posto BDP-a, od čega 0,3 posto se odnosilo na vanredna povećanja. Novčana i socijalna pomoć u robama (sve mjere su jednokratne) iznosila je 0,5 posto BDP-a i sastojala se od isplata penzionerima, borcima, invalidima, mladima, nezaposlenima i nezaposlenoj djeci palih boraca. RS je uvela (kao privremenu mjeru koja je postala trajna) finansijsku pomoć porodicama sa najmanje četvero djece i jednim nezaposlenim roditeljem. FBiH je osigurala pakete pomoći najugroženijim domaćinstvima, subvencionirala je gorivo za poljoprivrednike, i umanjila je račune za struju za oko 70.000 domaćinstava. Vlasti u oba entiteta su također povećale izdvajanja za

	Impact in 2022						Impact in 2023					
	BiH ^{1/}		FBiH		RS		BiH ^{1/}		FBiH		RS	
	KM	% GDP	KM	% GDP ^{2/}	KM	% GDP ^{2/}	KM	% GDP	KM	% GDP ^{2/}	KM	% GDP ^{2/}
Measures introduced in 2022	896	2.0	377	1.3	446	3.1	982	2.0	322	1.0	499	3.2
Wage increase	220	0.5	15	0.05	143	0.99	387	0.8	18	0.05	208	1.31
Pension increase	372	0.8	221	0.73	151	1.05	500	1.0	304	0.92	196	1.24
o/w regular increase 3/	223	0.5	162	0.54	61	0.42	223	0.4	162	0.49	61	0.39
o/w extraordinary increase 4/	149	0.3	59	0.19	90	0.62	277	0.6	142	0.43	135	0.85
Cash/in-kind social assistance 5/	206	0.5	85	0.28	110	0.76	0	0.0	0	0.00	0	0.00
Permanent social benefit assistance 6/	27	0.1	0	0.00	27	0.19	96	0.2	0	0.00	96	0.60
Household electricity subsidies	37	0.1	37	0.12	0	0.00	0	0.0	0	0.00	0	0.00
Commodity reserves	35	0.1	20	0.07	15	0.10	0	0.0	0	0.00	0	0.00
Measures introduced in 2023							1,115	2.2	650	2.0	396	2.5
Wage increase							202	0.4	26	0.08	106	0.67
Pension increase							634	1.3	470	1.43	164	1.04
o/w regular increase 3/							568	1.1	404	1.23	164	1.04
o/w extraordinary increase 4/							66	0.1	66	0.20	0	0.00
Cash/in-kind social assistance 5/							10	0.0	10	0.03	0	0.00
Permanent social benefit assistance 6/							106	0.2	85	0.26	21	0.13
Subsidies for farmers							163	0.3	58	0.18	105	0.66
Total fiscal impact	896	2.0	377	1.3	446	3.1	2,097	4.2	971	3.0	895	5.7

Sources: BiH authorities, and IMF staff calculations.

1/ BiH is the sum of entities and BiH level institutions.

2/ In percent of respective GDP.

3/ Regular increases are automatic, based on an inflation and GDP growth formula in the FBiH, and inflation and wage growth formula in the RS.

4/ Extraordinary increases in the FBiH also include the effect of the minimum pension increase.

5/ In 2022, includes one-off cash assistance to war veterans, unemployed people, pensioners and disabled people (FBiH); pensioners, war veterans, young people, children of fallen soldiers (RS); one-off in-kind assistance in the form of aid packages (FBiH); and one-off cash assistance of KM 11 million to state-level institutions employees (BiH). In 2023, includes one-off assistance to the war veterans (FBiH).

6/ In 2022, includes allowances to war veterans and disabled people and allowances for the families with four or more children (RS). In 2023, includes permanent increases of allowances to disabled people (FBiH, RS) and allowances to war veterans (FBiH).

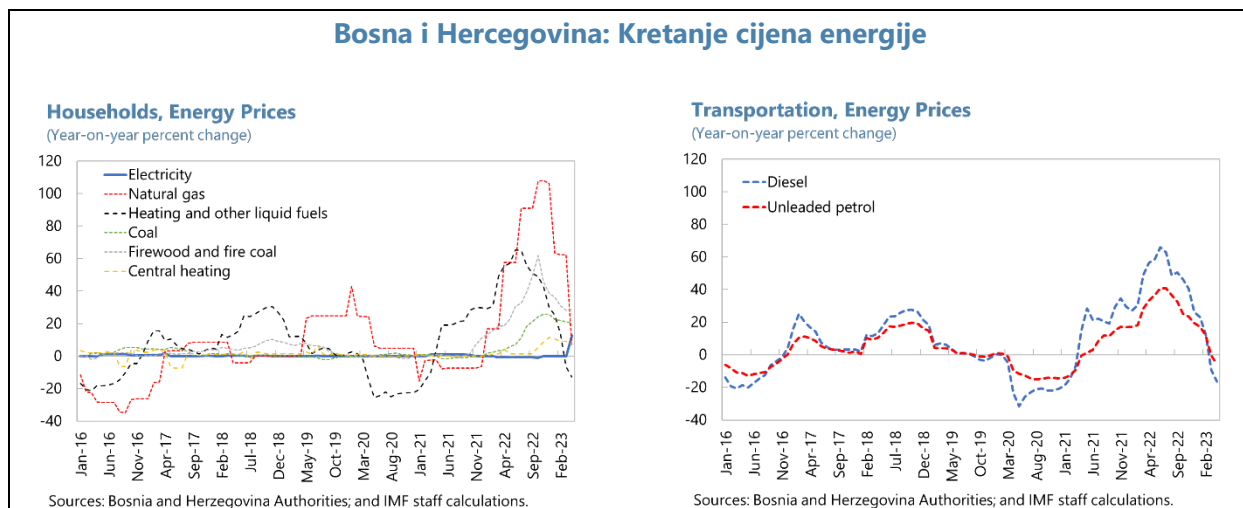
robne rezerve.

Vlasti su uvele još nekoliko mjera, uglavnom s ciljem obuzdavanja cijena energije i hrane, koje nisu imale direktan fiskalni efekat ili je taj efekat teško kvantificirati. Ove mjere uključuju održavanje cijene električne energije za domaćinstva i ograničavanje rasta cijene električne energije za preduzeća, što se subvencionira izvozom električne energije; ograničavanje marži na gorivo i neke osnovne prehrambene artikle; uvođenje privremene zabrane izvoza trupaca, drva za ogrjev i peleta; i ograničavanje prodajne cijene peleta. FBiH je dozvolila firmama da uposlenicima daju finansijsku pomoć u vidu jednomjesečne plate bez obaveze plaćanja doprinosa i poreza.

Fiskalni trošak za mjere podrške će porasti na 4,2 posto BDP-a na nivou države u 2023. godini, kao rezultat punog godišnjeg efekta mjera iz 2022. godine, kao i dodatnih povećanja plata, penzija i socijalnih davanja i novih subvencija za poljoprivrednike u 2023. godini. U FBiH, plate u javnom sektoru će porasti za dodatnih 11 a penzije za dodatnih 20 posto. U RS, plate u javnom sektoru ispod 1200 KM su povećane za 5 posto u januaru/siječnju, a isti nivo povećanja je planiran i za

drugi dio ove godine za sve preostale plate, dok su penzije povećane za 13,5 posto. Subvencije poljoprivrednicima će iznositi 0,3 posto BDP-a u 2023. godini. Ukupni fiskalni trošak u 2023. godini u RS (5,7 posto BDP-a RS) je značajno viši nego u FBiH (3,0 posto BDP-a FBiH).

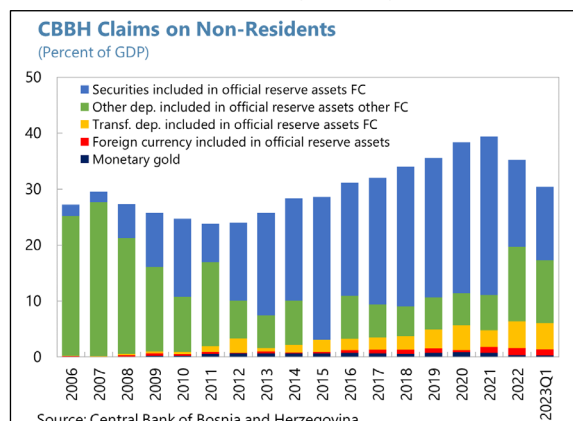
5. Vlasti su povećale upotrebu uglja i iskoristile neočekivanu dobit od izvoza električne energije za subvencioniranje domaće potrošnje. BiH se u velikoj mjeri oslanja na uglj iz domaćih rudnika uglja za potrebe proizvodnje električne energije i izvozi oko četvrtine od ukupne proizvodnje električne energije. (Prilog III). Oba entiteta su nastavila ili čak povećala upotrebu uglja: FBiH produžava životni vijek dvije termoelektrane dok RS planira izgradnju dvije nove elektrane/bloka. Oba entiteta su u 2022. godini koristila dobit od izvoza za neciljano subvencioniranje cijena električne energije za domaćinstva i preduzeća. Cijene električne energije rastu u 2023. godini, ali su i dalje značajno ispod nivoa međunarodnih cijena, dok je RS usvojila blok tarife za potrošnju električne energije u domaćinstvima.²



² RS zaračunava osnovnu tarifu za potrošnju u domaćinstvu do nivoa od 500kWh mjesečno (oko 70 posto stanovništva) i više tarife za potrošnju između 500kWh i 1.500kWh, te iznad 1.500kWh. RS je također povećala cijene električne energije za preduzeća za oko 23 posto u 2023. FBiH je odbacila mogućnost poskupljenja struje za domaćinstva u 2023. godini i postavila je gornju granicu od 20 posto za povećanje cijena struje za preduzeća.

6. Koeficijent pokrića valutnog odbora se stabilizirao nakon što se našao pod pritiskom zbog naglog povećanja kamatnih stopa na globalnom nivou.

Poput mnogih drugih centralnih banaka, Centralna banka Bosne i Hercegovine (CBBiH) pretrpila je revalorizacijske gubitke na portfoliju deviznih rezervi zbog povećanja stopa na međunarodnom nivou. To je rezultiralo padom koeficijenta pokrića valutnog odbora na njegov najniži nivo u više od dvije decenije. CBBiH je pravovremeno preduzela korake da stabilizira koeficijent pokrića putem restrukturiranja portfolija deviznih rezervi, uključujući i skraćivanje duracije i prodaju zlata.



7. Sektor bankarstva u cjelini djeluje stabilno, ali rizici u finansijskom sektoru i dalje postoje.

Banke su dobro kapitalizirane, likvidne i profitabilne, a nekvalitetni krediti (NPL) su na najnižem nivou u posljednjih deset godina (4,2 posto, prvi kvartal 2023). Nije bilo direktnog prelijevanja efekata finansijskog stresa iz naprednih ekonomija zahvaljujući ograničenom oslanjanju na finansiranje na međunarodnom i međubankarskom tržištu i imovinu sa fiksnim prinosom. Međutim, bankarskim sektorom i dalje dominiraju strane grupacije zbog čega se ne može isključiti mogućnost prelijevanja negativnih efekata od banaka majki. Nadalje, domaće aktivne i pasivne kamatne stope još ne odražavaju strožije finansijske uvjete, djelimično zbog toga što je CBBiH sporo podizala stope naknade na rezerve banaka dok su agencije za bankarstvo donijele privremeni propis kojim se ograničava gornja granica za rast kamatnih stopa na određene kredite i investiranje banaka u strane vrijednosne papire (Prilog IV). Dodatni rizici potiču iz nekoliko sudskih postupaka i novčanih kazni po osnovu tužbi u vezi kripto imovine i nedostatka regulatornog okvira za virtuelnu imovinu. Rast kredita u privatnom sektoru je i dalje usporen.

PERSPEKTIVA I RIZICI

8. Očekuje se da će rast usporiti tokom 2023. zbog slabije domaće i strane potražnje.

Očekuje se da će dalje usporavanje u Evropi ograničiti rast izvoza iz BiH, dok će kontinuirano smanjenje realnog dohotka, tekuće političke tenzije i viši troškovi zaduživanja opteretiti domaću potražnju. Rast realnog BDP-a će zbog toga dodatno usporiti i doći na nivo od 2 posto u 2023. godini i, ukoliko ne bude reformi, ostati ograničen na nivou od oko 3 posto u srednjoročnom periodu. Deficit tekućeg računa će se dodatno povećati tokom 2023. godine zbog pada vanjske potražnje za ključnim BiH izvoznim proizvodima (električna energija i aluminij) i njihovih cijena uz istovremeni porast uvoza; očekuje se da će se deficit tekućeg računa u srednjoročnom periodu postepeno smanjivati.

9. Projicira se postepeno smanjenje inflacije. Očekuje se da će ukupna 12-mjesečna inflacija pasti na 6 posto u skladu sa brzim padom međunarodnih cijena hrane i goriva i marginalnim povećanjem cijena električne energije u zemlji. U cijelom trećem kvartalu 2023. godine bazna inflacija će nastaviti rasti prije nego što opadne zbog slabije potražnje iz Evrope, strožijih finansijskih

uvjeta i kontinuiranog popuštanja uskih grla u lancima nabavke—u prosjeku će iznositi oko 8,5 posto u 2023. Očekuje se da će inflacija dodatno opasti na 3 posto u 2024. godini i na 2 posto (inflacija u eurozoni) u narednim godinama.

10. Velika neizvjesnost i negativni rizici narušavaju perspektive. Naglo usporavanje u Evropi ili dodatni skok cijena hrane i goriva koje može biti rezultat eskalacije rata u Ukrajini, negativno bi utjecali na BiH putem, između ostalog, smanjenja izvoza i novčanih doznaka (Prilog V). Povećanje domaćih političkih tenzija može dodatno odložiti reforme i negativno utjecati na raspoloženje potrošača i poslovnih subjekata. Strožiji finansijski uvjeti i globalni finansijski šokovi mogu dovesti do stresa u finansijskom sektoru. Ograničeni pristup vanjskim tržištima može zakomplicirati napore da se refinansira dug vlade.

Stavovi vlasti

11. Projekcije vlasti u pogledu rasta i inflacije su uglavnom u skladu sa procjenama osoblja MMF-a, iako su malo pesimističnije za 2023. godinu, kada se predviđa rast realnog BDP-a od 1,6 posto i inflacija od 7,7 posto. U srednjoročnom periodu, vlasti također očekuju malo povećanje rasta koji ipak ostaje na nižem nivou, te očekuju postepeno smanjenje inflacije. Vlasti smatraju da su vanjski rizici, posebno zbog naglog usporavanja u Evropi, glavni problem.

RAZGOVORI O POLITIKAMA

Potrebna je kombinacija snažnijih politika da bi se ograničila i bolje usmjerila tekuća potrošnja, stimulirale javne investicije i omogućio rast kamata. Vlasti također za cilj trebaju imati dodatno jačanje valutnog odbora, jačanje otpornosti finansijskog sektora i unapređenje reformi u polju energetike, upravljanja i borbe protiv korupcije.

A. Fiskalna politika

12. Projicira se da će se fiskalni bilans pogoršati za 2,4 posto BDP-a u 2023. godini i da će se od 2024. nadalje postepeno konsolidirati. Fiskalni bilans će iz suficita od 0,9 posto u 2022. godini preći u deficit od 1,5 posto BDP-a u 2023. godini (Tabela 1. u tekstu) zbog bržeg rasta rashoda u odnosu na prihode. Veća potrošnja će biti odraz veće tekuće potrošnje zbog mjera za ublažavanje krize izazvane brzim rastom troškova života (Okvir 1) koje uključuju povećanje plata u javnom sektoru i penzija, veće otplate kamata, te oporavak kapitalne potrošnje ukoliko dođe do intenzivnijeg povlačenja kredita međunarodnih finansijskih institucija za infrastrukturne projekte. U RS, plate u javnom sektoru će porasti za 5 posto (za uposlenike sa ispodprosječnim platama) u 2023. u odnosu na 2022. godinu, dok će penzije porasti za 13,5 posto. U FBiH, plate u javnom sektoru će porasti za 11 posto a penzije za više od 20 posto.³ Uz smanjenje inflatornih pritisaka te usljed

³ Redovno povećanje od 16,3 posto iz januara/siječnja i vanredno povećanje od 3,9 posto iz maja/svibnja.

skromnih povećanja prihoda i ograničene tekuće potrošnje, fiskalni deficit će se postepeno zatvoriti u srednjoročnom periodu.

Tabela 1. u tekstu. Bosna i Hercegovina: Finansijske generalne vlade, 2022-28.

(u procentima odnosnog BDP-a, generalna vlada)

	Federation				Republika Srpska				Bosnia and Herzegovina			
	2022	2023	2024	2028	2022	2023	2024	2028	2022	2023	2024	2028
Revenue	36.0	36.4	36.4	37.3	40.7	40.4	40.4	41.4	39.7	40.1	39.9	40.4
Taxes	18.5	18.2	18.5	19.3	22.3	21.4	21.6	22.6	21.8	21.5	21.6	22.1
Social security contributions	14.7	15.0	15.0	15.0	13.9	14.2	14.2	14.2	14.2	14.5	14.5	14.5
Grants	0.4	0.6	0.3	0.3	0.3	0.6	0.3	0.3	0.4	0.6	0.3	0.3
Other revenue	2.5	2.6	2.6	2.6	4.2	4.2	4.2	4.2	3.3	3.4	3.4	3.4
Expenditure	34.3	36.9	36.8	36.2	42.2	44.7	44.7	43.6	38.8	41.6	41.4	40.2
Expense	30.8	33.3	32.9	32.3	37.5	39.2	38.9	37.8	34.9	37.3	36.8	35.7
Compensation of employees	8.0	8.3	8.2	8.1	9.3	9.4	9.4	9.4	10.0	10.6	10.4	10.0
Use of goods and services	7.5	7.6	7.6	7.7	3.2	3.2	3.2	3.3	6.6	6.6	6.6	6.6
Social benefits	12.3	13.9	13.5	13.1	19.7	20.1	19.9	19.3	14.5	15.7	15.3	14.8
Other	3.0	3.5	3.5	3.5	5.4	6.6	6.5	5.9	3.8	4.5	4.5	4.3
Net acquisition of nonfinancial assets	3.5	3.6	3.9	3.9	4.7	5.5	5.7	5.8	3.9	4.3	4.5	4.5
Acquisition of nonfinancial assets	3.7	3.7	4.0	4.0	4.9	5.6	5.9	5.9	4.1	4.4	4.7	4.6
Foreign financed capital spending	1.6	1.7	2.0	2.0	0.6	1.5	1.7	1.7	1.3	1.6	1.9	1.9
Domestically financed capital spending	2.1	2.0	2.0	2.0	4.3	4.2	4.2	4.2	2.9	2.8	2.8	2.8
Fiscal balance	1.7	-0.5	-0.5	1.0	-1.6	-4.3	-4.3	-2.2	0.9	-1.5	-1.5	0.2
Primary balance	2.1	0.2	0.3	1.9	-0.5	-2.2	-1.7	-0.2	1.5	-0.4	-0.1	1.4

Sources: BiH authorities, and IMF staff calculations.

13. Ukupni javni dug će ostati na nivou ispod 30 posto BDP-a, pri čemu su finansijske potrebe u 2023. povećane zbog velikih otplata duga (Prilog VI i Prilog VII). Potrebe entiteta za finansiranjem u 2023. značajno se razlikuju: dok FBiH ima umjerene potrebe, RS se mora zadužiti za oko 1,2 milijarde KM (oko 610 miliona eura) za finansiranje dospjevajućeg duga i budžetskog deficita. RS je uspjela refinansirati 168 miliona eura duga po osnovu euroobveznica koji je dospio u junu/lipnju, uglavnom putem izdavanja obveznica slične ročnosti na domaćem tržištu. Međutim, za RS će biti teško da ispuni svoje potrebe za finansiranjem u drugom polugodištu 2023. samo putem izdavanja obveznica na domaćem tržištu. Prema osnovnom scenariju, osoblje MMF-a pretpostavlja da će RS biti u mogućnosti da pribavi dodatno vanjsko finansiranje. U slučaju nedostatka vanjskog finansiranja, RS treba prioritet dati smanjenju tekuće potrošnje.⁴ Očekuje se da će povlačenje vanjskih kredita za infrastrukturne projekte u BiH biti intenzivnije u poređenju sa 2022. godinom, kada su isti bili ograničeni zbog političkih tenzija i spore implementacije projekata. U 2024. godini također se očekuje i dodatno programsko finansiranje Svjetske banke (Tabela 2. u tekstu).

⁴ Ne očekuje se da će potencijalni nedostatak sredstava za finansiranje utjecati na servisiranje duga prema međunarodnim finansijskim institucijama i većini zvaničnih stranih bilateralnih kreditora, jer se te otplate vrše direktno iz poreznih prihoda koje naplati Uprava za indirektno/neizravno oporezivanje. Eventualni preostali nedostatak sredstava za finansiranje bi se morao pokriti budžetskim uštedama.

Tabela 2. u tekstu. Bosna i Hercegovina: Povlačenje vanjskih kredita za projekte, 2021-24.

Foreign loan disbursements	2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024
		Est.	Proj.		Est.	Proj.		
	Million KM				Percent of GDP			
Project financing	717	427	666	845	1.8	0.9	1.3	1.6
o/w corridor Vc	394	256	295	362	1.0	0.6	0.6	0.7

Sources: BiH authorities; and IMF staff calculations and projections.

14. Potrebno je obuzdati ekspanzivnu fiskalnu politiku u 2023. godini da bi se ograničili inflatorni pritisci i pritisci zbog potreba za finansiranjem. Uzimajući u obzir ograničene instrumente monetarne politike, neophodno je da se fiskalna politika iskoristi za borbu protiv inflacije ograničavanjem tekuće potrošnje. Vlasti trebaju identificirati moguće uštede u tekućoj potrošnji za 2023. godinu i izbjeći smanjenje ionako niskih javnih investicija koje doprinose rastu. Sa potrošnjom na plate i penzije koja je već među najvišim u regionu, treba ograničiti plate u javnom sektoru i izbjeći vanredna povećanja penzija. Ako se inflatorni pritisci pojačaju, vlasti trebaju razmotriti poništavanje odluka o povećanju plata u javnom sektoru iz 2022-23. U narednom periodu, pregled zapošljavanja i plata u javnom sektoru bi pomogao u identificiranju viškova i smanjenju potrošnje na plate. Porez na dividende bi mogao pomoći u mobiliziranju dodatnih prihoda. Osoblje MMF-a vidi potrebu za vraćanjem u stanje fiskalnog suficita u srednjoročnom periodu, ali bi mogli podržati i postepeniji pad fiskalnog deficita od 2024. nadalje, pod uvjetom da se tako omogući veća kapitalna potrošnja i socijalna davanja (T115).

15. Uzimajući u obzir nizak nivo javnog duga i nedovoljan ekonomski rast, osoblje MMF-a je naglasilo potrebu za većim i efikasnijim javnim investicijama, bolje ciljanoj tekućoj potrošnji i boljom naplatom prihoda u srednjoročnom periodu:

- *Javne investicije:* Izvršenje javnih investicija je bilo daleko slabije od onoga što je predviđeno budžetom, naročito u FBiH, u posljednjih nekoliko godina. Razvoj infrastrukture, zelena energija i digitalizacija trebaju biti prioritetne oblasti. U skladu sa ranijim preporukama, treba jačati implementaciju i praćenje projekata, te treba unaprijediti efikasnost procesa javnih nabavki. Projekte sa vanjskim finansiranjem, po mogućnosti od strane međunarodnih finansijskih institucija, treba ubrzati, dok se veća kapitalna potrošnja finansirana iz domaćih izvora treba finansirati kroz ograničenja tekuće potrošnje i unapređenja naplate prihoda. Treba prekinuti sa praksom namjenskog određivanja sredstava za konkretne projekte u FBiH. Osoblje MMF-a pozdravlja zahtjeve iz RS i FBiH za provođenje MMF-ove Procjene upravljanja javnim investicijama (PIMA, u slučaju FBiH ažuriranje PIMA-e) kojom se sagledava upravljanje infrastrukturom na sveobuhvatan način da bi se povećala efikasnost i rast.
- *Mreže socijalne sigurnosti*⁵: Pokrivenost mrežom socijalne sigurnosti je niska, a programi su slabo ciljani. Osoblje MMF-a preporučuje sljedeće: i) izraditi registar korisnika (na entitetskom nivou); ii)

⁵ RS radi na uspostavi socijalne karte, odnosno registra koji bi sadržavao podatke o socioekonomskom statusu korisnika socijalne zaštite. Svjetska banka će pružiti tehničku pomoć, uključujući i u vezi uspostavljanja detaljne mape puta i informatičke tehnologije, i predlaže da pruži pomoć u uspostavljanju sličnog registra u FBiH.

proširiti pokrivenost prema potrebi; i iii) pregledati i unaprijediti ciljanje (što može uključivati potrebu za novim programima socijalne pomoći). Reforme bi također trebale unaprijediti transparentnost metoda isplate da bi se izbjegle dvostruke naplate naknada i prevare. Osoblje MMF-a je pozdravilo programe podrške za djecu koje su uveli entiteti.⁶

- ***Naplata prihoda:*** Poboljšanje naplate prihoda je od suštinskog značaja za pomoć u finansiranju javnih investicija. Snažna preporuka osoblja MMF-a je da FBiH modernizira svoju poreznu upravu, u skladu sa preporukama MMF-ove tehničke pomoći. Reforme mogu uključivati investiranje u informatičku tehnologiju i uspostavljanje transparentne i obavezne razmjene podataka između različitih institucija. Ako se u potpunosti provedu, ove reforme mogu osigurati dodatne prihode u nivou od 0,3 do 0,5 posto BDP-a na godišnjoj osnovi u godinama nakon implementacije. Osoblje MMF-a je također naglasilo potrebu provođenja skorijih preporuka u vezi analize rizika u oba entiteta. Da bi se očuvali porezni prihodi i smanjila mogućnosti izbjegavanja plaćanja poreza, vlasti trebaju zadržati jedinstvenu stopu PDV-a i izbjegavati smanjenje akciza na gorivo. Umjesto toga, trebaju ojačati mreže socijalne zaštite s ciljem zaštite najugroženijih kategorija.

Stavovi vlasti

16. Vlasti su istakle da su koristile fiskalnu politiku s ciljem očuvanja kupovne moći građana, naročito socijano ugroženih kategorija. Njihov argument je da je zbog kontinuirano visokih cijena uvezene hrane i goriva bilo neophodno povećati plate u javnom sektoru i penzije da bi se održala kupovna moć. Istakli su da su penzioneri među najugroženijima, i da su redovna povećanja penzija predviđena zakonom. Zvaničnici RS su dalje istakli da su plate u javnom sektoru povećane u 2023. godini samo za uposlenike sa ispodprosječnim platama. Vlasti su se složile sa potrebom povećanja javnih investicija s ciljem osiguranja veće stope rasta, sa zadržavanjem jedinstvene stope PDV-a i izbjegavanjem smanjenja akciza na gorivo. Vlasti RS su izrazile uvjerenje da će svoje potrebe za finansiranjem ove godine zadovoljiti kombinacijom domaćeg i vanjskog zaduživanja.

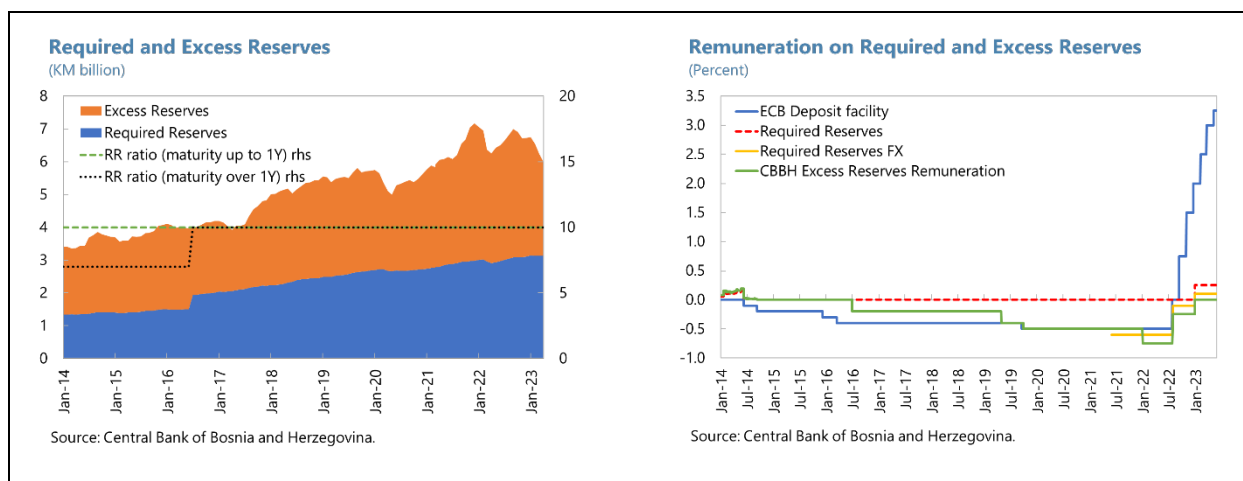
B. Aranžman valutnog odbora i politike finansijskog sektora

17. Aranžman valutnog odbora i dalje predstavlja oslonac za makrofinansijsku stabilnost. Osoblje MMF-a je pozdravilo blagovremene korake koje je CBBiH poduzela za stabilizaciju koeficijenta pokrića, uključujući skraćivanje duracije deviznih rezervi i prodaju zlata. Osoblje MMF-a je preporučilo dalje jačanje aranžmana valutnog odbora i poboljšanje njegove otpornosti, ohrabrujući CBBiH da nastavi koristiti kvantitativne modele za testiranje utjecaja različitih parametara politike na koeficijent pokrića i svoj bilans stanja, dok istovremeno proširuje svoje investicione alate s ciljem uključenja obveznica sa zaštitom od deviznog rizika i obratnih repo transakcija u skladu sa ranijim preporukama MMF-a. Da bi se očuvao integritet aranžmana valutnog odbora, neophodno je

⁶ Vlada FBiH je u 2022. godini dodijelila 106 miliona KM za podršku porodicama s djecom na harmoniziran način u cijelom entitetu, dok RS u 2023. planira potrošiti oko 70 miliona KM na porodice koje imaju četvero i više djece u kojima je barem jedan roditelj nezaposlen.

oduprijeti se pozivima za finansiranje entitetskih budžeta ili kreditiranje komercijalnih banaka i šireg privatnog sektora.

18. CBBiH bi trebala dodatno ojačati okvir obavezne rezerve, uključujući povećanje stope naknade na rezerve banaka. CBBiH je samo neznatno povećala stope naknada od jula/srpnja 2022. (grafikon u tekstu i Prilog IV); trebalo bi ih odmah dalje povećati kako bi se smanjio jaz u odnosu na kamatne stope u eurozoni i smanjio rizik od odliva kapitala. Neki znakovi odliva kapitala uočavaju se od kraja 2022. godine, jer je devizna aktiva banaka porasla, dok je višak likvidnosti opao. Osoblje MMF-a je pozdravilo odluku CBBiH da zadrži postojeću praksu uprosječavanja nivoa rezervi i dodatne korake ka ispunjavanju, u stranoj valuti, obavezne rezerve za devizne depozite banaka.



19. Vlasti također trebaju omogućiti povećanje ostalih domaćih kamatnih stopa kako bi se obuzdala inflacija i smanjio rizik od odliva kapitala. Više kamatne stope u Evropi još nisu doprle do bosanskohercegovačke ekonomije. Ovo je djelimično odraz nedostatka prilagođavanja stope naknade CBBiH na rezerve banaka, kao i mjera koje su uvele entitetske agencije za bankarstvo kako bi usporile rast kamatnih stopa na kredite i ublažile utjecaj na zajmoprimce (Prilog IV). Na kraju, domaće kamatne stope će morati rasti kako bi se spriječio odliv kapitala i obuzdala inflacija. Kamatne stope na depozite se također sporo mijenjaju, a čini se da deponenti preferiraju depozite po viđenju (sa nižim naknadama) nego oročene depozite. Međutim, postoji rizik da deponenti mogu potražiti isplativije investicije kao što su investicije u nekretnine, što bi moglo imati utjecaja na finansiranje banaka.

20. Istovremeno, vlasti bi se trebale pripremiti za potencijalno strožije finansijske uvjete i globalne finansijske šokove. Agencije za bankarstvo trebaju ukinuti mjere koje remete kamatne stope i osigurati da klasifikacija aktive banaka i rezervisanja za kreditne gubitke bez odlaganja i tačno odražavaju kreditne rizike i gubitke. Više domaće kamatne stope mogle bi dužnicima otežati otplatu kredita, dok bi banke koje imaju veliki udio kredita s fiksnom kamatnom stopom mogle iskusiti smanjenje kamatnih marži. Osoblje MMF-a je ohrabrilo supervizore da pomno prate utjecaj povećanja kamatnih stopa na bilanse banaka i dužnika, te da razviju korektivni akcioni plan za rješavanje rastućeg broja nekvalitetnih kredita u slučaju da porast kamatnih stopa dovede do

neizvršavanja kreditnih obaveza. Pored toga, osoblje MMF-a je naglasilo potrebu za razvojem analitičkih alata i mehanizma saradnje za operacionalizaciju zaštitnih slojeva kapitala (kontraciklični, sistemski rizik i domaće sistemski važne banke) kako bi se očuvala finansijska stabilnost.

21. Vlasti bi takođe trebale jačati praćenje i spremnost za krizne situacije na široj osnovi.

Osoblje MMF-a je pozvalo vlasti da pažljivo prate slabosti i podcrtalo da sve prudencijalne i korektivne mjere treba striktno i blagovremeno provoditi, posebno u pogledu adekvatnosti kapitala, rezervisanja za kreditne gubitke, izloženosti povezanim licima i upravljanja. Neke banke izrazile su zabrinutost zbog pravne nesigurnosti, uključujući tužbe vezane za kripto imovinu. Osoblje MMF-a je pozvalo vlasti da poboljšaju regulatorni okvir za kripto imovinu i nastave pratiti rizike koji se javljaju. Kako bi bolje predvidjeli i odgovorili na buduće pritiske u vezi likvidnosti i solventnosti, sve institucije koje imaju ulogu u očuvanju finansijske stabilnosti trebale bi se redovno sastajati radi razmjene informacija i izrade planova za vanredne situacije.

22. Osoblje MMF-a je urgiralo kod vlasti da unaprijede reforme finansijskog sektora.

Pozvalo je na stvaranje jedinstvenog fonda za finansijsku stabilnost (FSF) za potrebe restrukturiranja banaka i osiguranja likvidnosti u izuzetnim slučajevima. Jedinstveni fond bi udruživanjem resursa stvorio dovoljno sredstava za potencijalne sistemske probleme i promovirao troškovno efikasno restrukturiranje. Osoblje MMF-a je takođe ponovo postavilo pitanje u vezi Memoranduma o razumijevanju između Agencije za osiguranje depozita i agencija za bankarstvo, ponavljajući potrebu za sveobuhvatnim memorandumom o razumijevanju između svih relevantnih institucija, te potrebu da se uspostavi registar bankovnih računa fizičkih lica za cijelu zemlju, što je važno za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma, naplatu poreza i naplatu dugovanja. Investiciono-razvojna banka RS ponovo je počela sa direktnim kreditiranjem, što je u suprotnosti sa ranijim savjetima osoblja MMF-a. Oba entiteta bi trebala provesti preporuke Svjetske banke u pogledu usmjeravanja svojih razvojnih banaka na finansiranje onih segmenata tržišta kojima je finansiranje manje dostupno i jačanja svoje prakse nadzora, upravljanja i upravljanja rizikom.

Stavovi vlasti

23. Vlasti su svoj bankarski sektor ocijenile stabilnim i složile su se s potrebom da se poboljša pripravnost za krizu. Nisu se složili sa pozivom osoblja MMF-a da se dopusti povećanje kamatnih stopa kako bi se pomoglo u obuzdavanju inflacije, jer smatraju da je inflacija uglavnom uvezena. Osim toga, oni odliv kapitala smatraju malo vjerovatnim obzirom na domaće izvore finansiranja banaka i ograničene mogućnosti ulaganja za fizička lica. CBBiH je istakla da, obzirom na aranžman valutnog odbora, BiH nema na raspolaganju uobičajene instrumente monetarne politike i da bi povećanje stope naknade za rezerve banaka imalo ograničen efekat na aktivne i pasivne kamatne stope. Štaviše, vlasti su tvrdile da bi rastuće kamatne stope na kredite mogle ugroziti kvalitet aktive banaka, zbog čega postoji potreba za mjerama u vezi kamatnih stopa. Vlasti se slažu da postoji potreba za fondom za finansijsku stabilnost, ali se vlasti RS i dalje protive jedinstvenom fondu na nivou države jer ga smatraju prenosom nadležnosti. Vlasti RS se ne slažu sa uspostavom jedinstvenog registra bankovnih računa fizičkih lica pri CBBiH i tvrde da su takvi registri već uspostavljeni te da su operativni na entitetskom nivou i da CBBiH nema nadležnost za takav registar.

U oba entiteta se i dalje vode razgovori o potencijalnom korištenju makroprudencijalnih alata i raspodjeli zadataka između različitih institucija.

C. Energetska politika i reforme

24. Sa naglim povećanjem cijena energije i poremećajima u opskrbi u Evropi, politike u 2022. godini su se usmjerile na energetska sigurnost, a ne na klimatske ciljeve. BiH je preuzela obavezu da postepeno ukine subvencije za ugalj i da krene ka ugljično neutralnoj ekonomiji do 2050.⁷ Međutim, BiH je napore u pravcu dekarbonizacije stavila na čekanje, nastavljajući da se oslanja na proizvodnju električne energije iz uglja, što proizvodi visok nivo zagađenja zraka i najveće emisije ugljika u regionu. Klimatske promjene također povećavaju rizik od i ozbiljnost od prirodnih katastrofa. Iako je oslanjanje na ugalj djelomično zaštitilo BiH od energetske krize u Evropi, ono je neodrživo, štetno po okoliš i nije u skladu s međunarodnim obavezama BiH.

25. Vlasti trebaju povećati cijene električne energije uz istovremeno pružanje zaštite najugroženijim. Trenutni model subvencioniranja domaće potrošnje iz izvoza, koji se oslanja na visoke izvozne cijene i potiče prekomjernu potrošnju, je neodrživ. Blok tarifa uvedena u RS je dobar prvi korak, posebno imajući u vidu ograničene mogućnosti za bolje ciljanu pomoć.

26. BiH bi trebala poduzeti hitne mjere kako bi se pripremila za EU mehanizam za granično prilagođavanje emisija ugljika (CBAM) i ubrzala napore u pravcu dekarbonizacije. Bez djelovanja, CBAM će naštetiti konkurentnosti ključnih izvoznih proizvoda (npr. električne energije, aluminijuma) u EU, koji čine oko 10 posto BDP-a BiH (Prilog III). Kako bi bila izuzeta od CBAM-a za izvoz električne energije, BiH treba ispuniti nekoliko uvjeta, uključujući spajanje svog tržišta električne energije sa tržištem EU do 2026. Za to je potrebno usvojiti državni zakon o električnoj energiji u skladu s Trećim energetske paketa EU, kojim se uspostavlja berza električne energije i imenuje nominovani operator tržišta električne energije. Kako bi održala konkurentnost u drugim izvoznim industrijama, BiH treba preći na zelenu energiju u sektorima sa trenutno visokim emisijama ugljika, napredovati u lancu vrijednosti proizvodnje i diverzificirati izvozna tržišta. Konačno, BiH bi trebala uvesti cijene za ugljik, eventualno putem uvođenja EU ekvivalentnog sistema trgovanja emisijama (ETS), koji će biti finaliziran do 2030. godine. Prikupljeni prihodi mogu se koristiti za podršku investicijama u obnovljive izvore energije i za pomoć u finansiranju pravedne tranzicije. BiH također treba ubrzati prelazak na obnovljive izvore energije usvajanjem Zakona o obnovljivoj energiji u FBiH (RS je takav zakon usvojila 2022. godine) kako bi privukla privatne investicije.

⁷ Vidi Sofijsku deklaraciju o Zelenoj agendi za Zapadni Balkan (2020), koja se nadovezuje na Pariški sporazum (2015). Opredjeljenje za postizanje neto nulte emisije stakleničkih plinova do 2050. godine dio je nacrta nacionalnog energetskeg i klimatskeg plana BiH.

Stavovi vlasti

27. Vlasti shvataju da će morati spojiti tržište električne energije sa EU do 2026. godine i uvesti EU ekvivalentan sistem trgovanja emisijama do 2030. kako bi osigurali izuzeće od CBAM-a. Ne slažu se između sebe o tome kako uskladiti zakon o električnoj energiji sa Trećim energetske paketa EU, pri čemu vlasti RS insistiraju na implementaciji sporazuma koji su svi nivoi vlasti u BiH postigli sa Energetskom zajednicom u 2019. godini. Slažu se sa stavom osoblja MMF-a da će prelazak sa uglja na zelenu energiju biti ključni srednjoročni izazov i posvećeni su davanju doprinosa globalnim naporima u pravcu dekarbonizacije, uz pružanje zaštite svojim građanima koji se nađu pod udarom tih mjera. Vlasti u oba entiteta ne razmišljaju o daljem povećanju cijena struje ove godine. Uvođenje blok tarife u FBiH nije planirano za ovu godinu, ali bi vlasti FBiH to mogle razmotriti u kasnijoj fazi.

D. Upravljanje i druge strukturalne reforme

28. Loše upravljanje, slaba vladavina prava i raširena korupcija i s njom povezano pranje novca i dalje ometaju razvoj ekonomskog potencijala (Grafikon 4). Veliki javni sektor, veoma složene i fragmentirane strukture vlasti i pravni sistemi, te ukorijenjene mreže pokroviteljstva povezane s etničkim podjelama, važni su pokretači korupcije. Također postoji nedostatak transparentnih procesa imenovanja i nedostatak imenovanja zasnovanih na zaslugama u državnoj službi i javnim preduzećima (Prilog VIII). Iako se percepcija javnosti o korupciji pogoršala tokom protekle decenije, potrebne reforme pokazuju minimalan napredak.

29. Vlasti trebaju pojačati napore u prevenciji i suzbijanju korupcije, uz transparentnost i odgovornost. Od ključne su važnosti izmjene i dopune zakona da bi se ojačala djelotvornost okvira za sukob interesa i pristup informacijama u skladu sa međunarodnim standardima i najboljom praksom, te s ciljem osiguravanja sudske i tužilačke nezavisnosti i integriteta. Trebalo bi ojačati napore u pravcu istraga i krivičnog gonjenja korupcije na visokom nivou, uključujući davanje prioriteta digitalizaciji i međusobnom povezivanju relevantnih registara i baza podataka. Osoblje MMF-a je također ohrabrilu vlasti da, uz podršku MMF-a, provedu dijagnostiku upravljanja kako bi se identificirale ključne slabosti i odredili prioriteta u reformama.

30. Okvir za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma (SPN/FT) treba poboljšati kako bi se bliže uskladio sa međunarodnim standardima i podržao napore u borbi protiv korupcije. Neposredan prioritet je donošenje novog zakona o SPN/FT. Neuspjeh u jačanju režima SPN/FT može dovesti do ponovnog uvrštavanja BiH na listu zemalja sa strateškim nedostacima u polju SPN/FT, sa vjerovatnim ekonomskim posljedicama (Prilog VIII). Procjena rizika koju je Vijeće ministara usvojilo ove godine ponovo je potvrdilo korupciju kao najveću prijetnju za pranje novca i vrstu kriminala koja ostvaruje najveću imovinsku korist. Vlasti trebaju osigurati da nadzorne aktivnosti u polju SPN/FT budu srazmjerne ovoj prijetnji, uključujući i intenziviranje identifikacije politički eksponiranih lica (PEP) i osiguravanje transparentnosti pravnih lica.

31. Vlasti trebaju ubrzati reforme javnih preduzeća (JP). JP imaju 11 posto zaposlenih i 40 posto stalnih sredstava. Upravljanje nije u skladu sa smjernicama OECD-a, a mnoga JP posluju sa gubitkom i nemaju racionalno obrazloženje za državno vlasništvo. Obje vlade su uspostavile jedinice

za nadzor (jedinica u RS je operativna od marta/ožujka, dok jedinica u FBiH još nije popunjena). RS radi na mapi puta za sveobuhvatnu procjenu fiskalnog rizika JP. Sveobuhvatni registar JP u FBiH sada je dostupan na internetu.⁸ Osoblje MMF-a je preporučilo da se ubrza aktiviranja jedinica za nadzor JP i jedinica za fiskalni rizik (u FBiH) i objavljivanje vlasničke politike, uključujući obrazloženje za vlasništvo nad JP. Vlasti bi također trebale usvojiti sveobuhvatne planove za ubrzanje rješavanja neizmirenih obaveza.⁹

32. Potrebne su i dublje reforme javnih nabavki. Vlasti su usvojile državnu strategiju upravljanja javnim finansijama za period 2021-25. godina i formirale radnu grupu za upravljanje javnim finansijama za cijelu zemlju koja će pratiti i izvještavati o implementaciji. Veliki dio ukupne vrijednosti nabavki se dodjeljuje kroz nekonkurentne procedure (Prilog VIII), što podiže troškove i upozorava na korupciju. Izmjene i dopune Zakona o javnim nabavkama iz 2022. godine poboljšale su odredbe o sukobu interesa, tajnim dogovorima i transparentnosti, ali se većina prekršaja u vezi s nabavkama i dalje ne tretira kao krivično djelo već kao prekršaj. Nedavna preliminarna Procjena javne potrošnje i finansijske odgovornosti (PEFA) također je utvrdila nedostatak napretka u metodama nabavke, javnom pristupu informacijama o nabavkama i u upravljanju žalbama.¹⁰

33. Također postoji potreba za poticanjem digitalizacije. Prema nekim mjerilima, BiH je najmanje digitalizirana ekonomija na Zapadnom Balkanu (Grafikon 4). Usluge e-uprave gotovo da i ne postoje, a banke se žale da nisu u mogućnosti digitalizirati poslovanje. Zakon o elektronskom identitetu i uslugama povjerenja postavio bi temelje za e-upravu/e-trgovinu i olakšao e-transakcije unutar BiH i Evrope, gdje živi brojna dijaspora. Osim povećanja efikasnosti, e-uprava bi povećala transparentnost i smanjila mogućnosti za korupciju.

34. Ostale strukturalne reforme za ubrzanje rasta i podizanje životnog standarda također treba aktuelizirati. Privreda u BiH je pretjerano fragmentirana i nedovoljno integrirana u međunarodna tržišta. Poslovno okruženje je loše, dijelom zbog prevelikog javnog sektora. Visoke plate u javnom sektoru vrše pritisak u pravcu povećanja najnižih prihvatljivih plata (uvjetnih nadnica), što predstavlja izazov za zapošljavanje u privatnom sektoru. Iseljavanje stanovništva i neusklađenost vještina sa potrebama na tržištu rada i dalje koče tržište rada, koje karakterizira neformalnost, nisko učešće žena i mladih i odliv mozgova. Rješavanje ovih izazova je hitno potrebno i zahtijevat će više političkog konsenzusa. Postoji potreba da se potakne učešće radne snage i zapošljavanje u privatnom sektoru proširivanjem skrbi o djeci, poboljšanjem javnog obrazovanja i stručnog osposobljavanja i poticanjem fleksibilnog zapošljavanja. Status kandidata za članstvo u EU trebao bi pomoći u katalizaciji reformi i poticanju napora za integraciju u budućnosti.

⁸ Sličan registar bi u budućnosti trebala izraditi i objaviti RS, što je također dio Strategije upravljanja javnim finansijama RS.

⁹ Dospjele neizmirene obaveze se procjenjuju na oko 1,7 milijardi KM: neizmirene obaveze za JP iznose 1,2 milijarde KM u FBiH, dok su neizmirene obaveze u zdravstvenom sektoru oko 400 miliona KM u RS i 112,5 miliona KM u FBiH.

¹⁰ Nedavni izvještaj [SIGMA monitoring report](#) također pominje slične kritike u pogledu javnih nabavki zbog nedostatka zaposlenih i slabog sistema kontrole nabavki u Agenciji za javne nabavke.

Stavovi vlasti

35. Vlasti su izrazile posebnu zabrinutost u vezi nedostatka kvalifikovane radne snage, koju smatraju ključnim faktorom koji ograničava rast, te se nisu složili sa ocjenom da je poslovno okruženje „loše“, ističući dobre ekonomske rezultate. Iako su priznali da su pravne reforme, poboljšana međuinstitucionalna koordinacija i digitalizacija zemljišnih knjiga potrebni da bi se ojačali napori na suzbijanju korupcije i pranja novca, tvrdili su da obim percipiranog političkog utjecaja na sudije i tužioce nije sistemski. Vlasti se slažu da su hitno potrebne reforme javnih preduzeća i da treba ubrzati napredak. Vlasti također priznaju da korupcija predstavlja najveću prijetnju u smislu pranja novca, što zahtijeva poduzimanje konkretnih mjera. Posebno, nekoliko sagovornika je izrazilo zabrinutost da bi kašnjenje u usvajanju novog zakona o SPN/FT moglo dovesti do ponovnog stavljanja BiH na listu zemalja sa značajnim nedostacima u oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma. RS je istakla da novi zakon treba biti usklađen sa ustavnim nadležnostima i nadležnostima svih nivoa vlasti.

OCJENA OSOBLJA MMF-A

36. Ekonomija Bosne i Hercegovine (BiH) usporava, dok je inflacija, iako u opadanju, i dalje visoka. Strukturalne reforme nisu napredovale. Negativni rizici su visoki i uključuju moguće naglo usporavanje u Evropi, intenziviranje domaćih političkih tenzija i materijalizaciju finansijskih rizika.

37. U svjetlu ovih izazova, osoblje MMF-a je pozvalo na jačanje kombinacije politika i ubrzavanje reformi. Da bi se obuzdala inflacija uz istovremenu zaštitu najugroženijih i omogućio rast vođen privatnim sektorom, fiskalnu politiku treba obuzdati i preorijentisati, a kamatne stope treba da se slobodno prilagođavaju uvjetima na tržištu. Vlasti bi također trebale imati za cilj dalje jačanje valutnog odbora, povećanje otpornosti finansijskog sektora i unapređenje reformi u područjima energije i upravljanja.

38. Vlasti trebaju ograničiti ekspanzivnu fiskalnu politiku ove godine kako bi obuzdale inflatorne pritiske. Predviđeno je da će ukupni fiskalni bilans preći iz suficita od 0,9 posto BDP-a u 2022. godini u deficit od 1,5 posto ove godine, što je u velikoj mjeri rezultat trajnog povećanja plata i penzija. S obzirom na ograničene instrumente monetarne politike, neophodno je da se fiskalna politika iskoristi u borbi protiv inflacije. Ovo bi trebalo postići smanjenjem tekuće potrošnje uz očuvanje javnih investicija.

39. U narednom periodu, da bi ojačale fiskalnu politiku na održiv način, vlasti bi trebale dodatno ograničiti tekuću potrošnju, bolje usmjeriti socijalna davanja, povećati javne investicije i poboljšati naplatu prihoda. Funkcionalni pregled zaposlenosti u javnom sektoru bi identificirao viškove i pomogao u smanjenju potrošnje na plate. Jačanje mreža socijalne sigurnosti će zahtijevati uspostavljanje registara korisnika, proširenje obuhvata prema potrebi, te reviziju i unapređenje ciljane najugroženijih. Povećanje ulaganja u infrastrukturu, zelenu energiju i digitalizaciju, uz podršku MMF-ove Procjene upravljanja javnim investicijama (PIMA) i poboljšane naplate prihoda, pomoglo bi u poticanju srednjoročnog rasta.

40. Aranžman valutnog odbora je od ključnog značaja za makrofinansijsku stabilnost i mora biti zaštićen. Kao i druge centralne banke, CBBiH je pretrpjela revalorizacijske gubitke na portfoliju deviznih rezervi uzrokovane porastom međunarodnih kamatnih stopa. CBBiH je preduzela odgovarajuće korake da stabilizira koeficijent pokrića skraćivanjem duracije portfolija deviznih rezervi i prodajom zlata. Pozivi upućeni Centralnoj banci da finansira entitetske budžete ili da kreditira banke ili širi privatni sektor su pogrešni i treba im se snažno oduprijeti.

41. Vlasti trebaju dozvoliti rast domaćih kamatnih stopa i usvojiti mjere za očuvanje finansijske stabilnosti. CBBiH bi trebala odmah smanjiti jaz u kamatnim stopama u odnosu na eurozonu daljim povećanjem stope naknade na rezerve banaka. Agencije za bankarstvo trebaju ukinuti mjere koje remete kamatne stope i osigurati da klasifikacija aktive banaka i rezervisanja za kreditne gubitke tačno odražavaju kreditni rizik i gubitke. Također postoji potreba da se poboljša pripravnost za krizne situacije i da se pomno prate sve slabosti; sve institucije koje imaju ulogu u očuvanju finansijske stabilnosti trebaju se redovno sastajati radi razmjene informacija i izrade planova za vanredne situacije. Vlasti bi također trebale uspostaviti jedinstveni fond za finansijsku stabilnost koji može olakšati restrukturiranje banaka i osigurati likvidnost u izuzetnim slučajevima.

42. Vlasti trebaju pojačati napore na dekarbonizaciji privrede. Trebali bi uvesti cijene za ugljik i omogućiti rast cijena električne energije, a rezultirajuće prihode koristiti za finansiranje zelene i pravedne tranzicije. BiH bi također trebala povezati svoje tržište električne energije sa tržištem EU i ubrzati prelazak na obnovljive izvore energije.

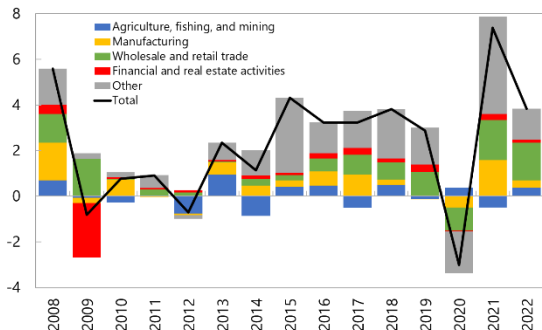
43. Da bi se ubrzao rast vođen privatnim sektorom, vlasti bi trebale ubrzati reforme u upravljanju kao i druge strukturalne reforme. Neposredni prioritet je usvajanje novog zakona o SPN/FT, a ključne su izmjene i dopune zakonskog okvira za borbu protiv korupcije, zajedno sa odlučnom provedbom istog. Želimo pohvaliti vlasti za nedavno poduzete korake u smislu povećanja nadzora i transparentnosti javnih preduzeća. Međutim, potrebno je uložiti više napora u restrukturiranje ovog velikog i neefikasnog sektora. Iako su efekti do sada bili ograničeni, status zemlje kandidata za članstvo u EU trebao bi u budućnosti poslužiti kao katalizator za reformski zamah.

44. Preporučuje se da se naredne konsultacije prema članu IV izvrše unutar standardnog dvanaestomjesečnog ciklusa.

Grafikon 1. Bosna i Hercegovina: Odabrana ekonomska kretanja

Stopa rasta je bila umjerena u 2022. nakon snažnog oporavka u 2021.

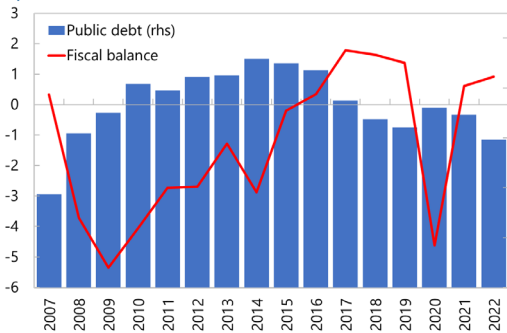
Rast realnog BDP-a (procenti)



Sources: Bosnia and Herzegovina Agency for Statistics; and IMF staff calculations.

Fiskalni suficit je dalje rastao u 2022. zbog većeg pada rashoda u odnosu na prihode (u procentima BDP-a), dok se stanje duga popravljalo.

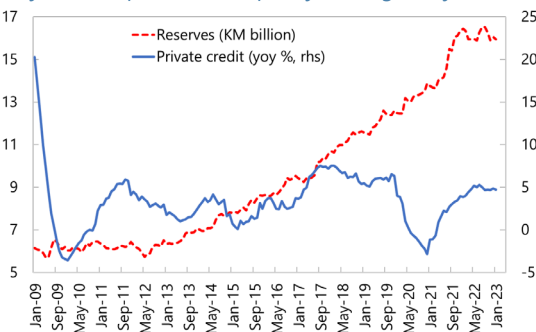
Fiskalni bilans i javni dug (u procentima BDP-a)



Sources: Central Bank of Bosnia and Herzegovina; and IMF staff calculations.

Rezerve Centralne banke su se smanjile, a kreditiranje privatnog sektora je ostalo slabo.

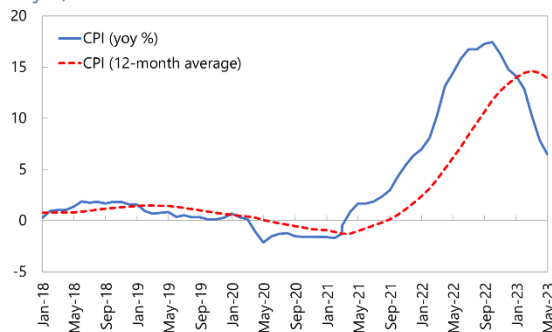
Rezerve Centralne banke i rast kredita privatnom sektoru (milijarde KM; procentualna promjena na godišnjem nivou)



Source: Bosnia and Herzegovina Authorities.

Inflacija je bila na vrhuncu u oktobru/listopadu 2022.

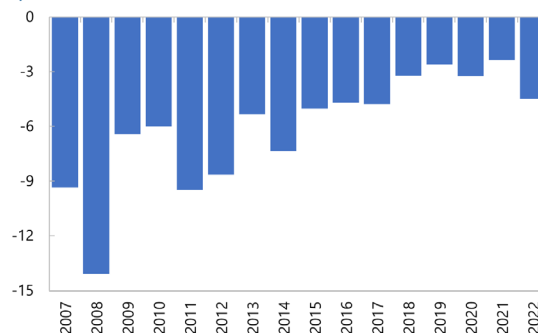
Inflacija prema indeksu potrošačkih cijena (CPI) (procentualna promjena na godišnjem nivou; 12-mjesečni prosjek)



Sources: Bosnia and Herzegovina Agency for Statistics; and IMF staff calculations.

Deficit tekućeg računa se produbio jer je uvoz rastao brže od izvoza.

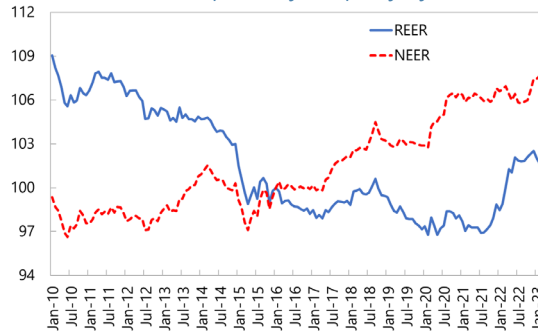
Bilans tekućeg računa (u procentima BDP-a)



Sources: Central Bank of Bosnia and Herzegovina; and IMF staff calculations.

Realni efektivni devizni kurs se u prosjeku povećao u 2022.

Indeksi efektivnog deviznog kursa (Indeks Jan-2016=100; povećanje = aprecijacija)



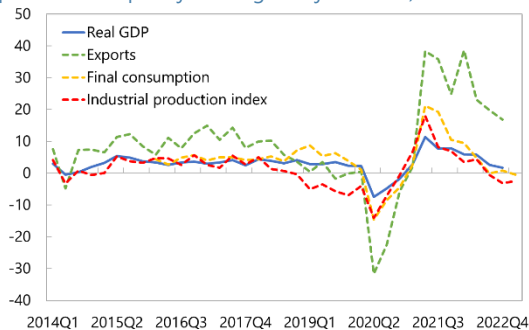
Source: IMF Information Notice System.

Grafikon 2. Bosna i Hercegovina: Visokofrekventni pokazatelji ekonomske aktivnosti

Nakon snažnog oporavka u 2021., ekonomska aktivnost je usporila u 2022., što je odraz niže potražnje za izvoznim proizvodima iz BiH i umjerenije domaće potrošnje.

Pokazatelji ekonomske aktivnosti

(procentualna promjena na godišnjem nivou)

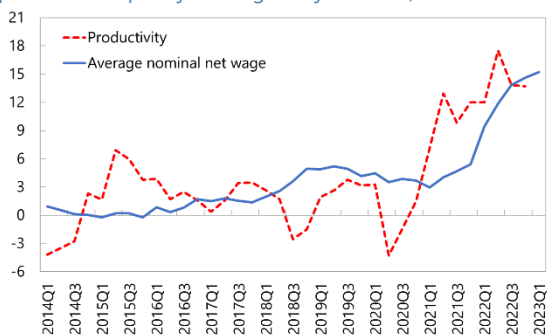


Sources: Bosnia and Herzegovina Agency for Statistics; Indirect Taxation Authority ; and IMF staff calculations.

Produktivnost rada se smanjila u 2022., dok su nominalne plate nastavile rasti.

Produktivnost i prosječne neto plate

(procentualna promjena na godišnjem nivou)



Sources: Bosnia and Herzegovina Agency for Statistics; and IMF staff calculations.

Zaposlenost je dosegla predpandemijski nivo u 4. kvartalu 2021. i nastavila rasti, iako po sporijoj stopi od proizvodnje.

Realni BDP i zaposlenost

(milijarde KM analizirano; hiljadu ljudi)

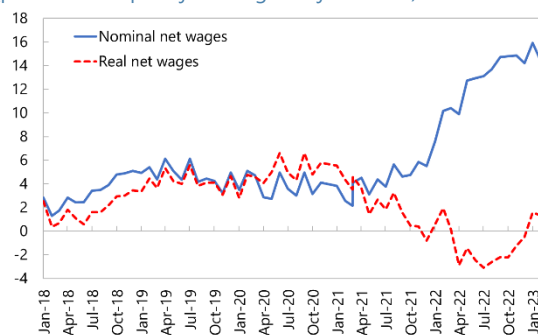


Sources: Bosnia and Herzegovina Agency for Statistics; and IMF staff calculations.

Realne plate su se smanjile u 2. polugodištu 2022. ali su ponovo počele rasti početkom 2023.

Rast nominalnih i realnih neto plata

(procentualna promjena na godišnjem nivou)

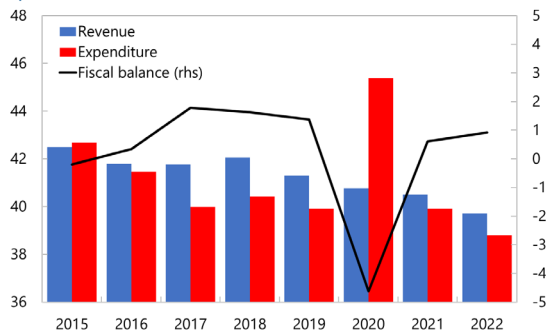


Sources: Bosnia and Herzegovina Agency for Statistics; and IMF staff calculations.

Grafikon 3. Bosna i Hercegovina: Struktura javnih rashoda

Fiskalni suficit je dodatno porastao u 2022. uz pomoć većeg pada rashoda nego što je to bio slučaj sa prihodima (u procentima BDP-a).

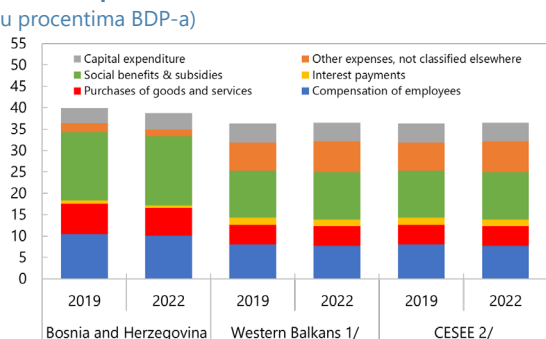
Prihodi i rashodi (u procentima BDP-a)



Sources: Bosnia and Herzegovina authorities.

Potrošnja vlade je i dalje viša nego na Zapadnom Balkanu, iako je slične strukture.

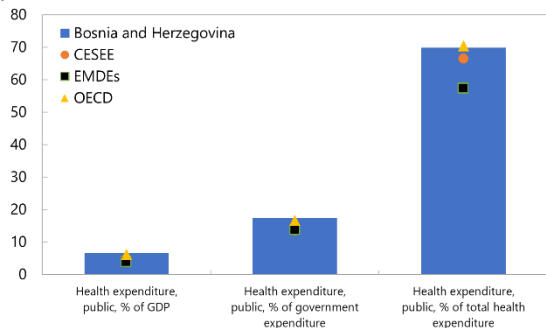
Tekući i kapitalni rashodi (u procentima BDP-a)



Sources: Bosnia and Herzegovina authorities; IMF World Economic Outlook; and IMF staff calculations. 1/ The Western Balkans average does not include North Macedonia due to data availability. 2/ CESEE average calculation includes Albania, Kosovo, Montenegro, and Serbia.

Potrošnja na zdravlje u BiH je viša nego u regionu i u novim i tržištima u razvoju (EMDE).

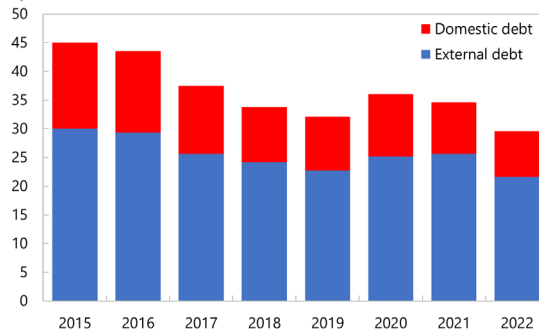
Zdravstveni rashodi: različita mjerenja (procenti)



Sources: IMF FAD Expenditure Assessment Tool; World Economic Forum; and World Health Organization. 4/ The latest available data is 2018 for BiH and country groups.

Omjer duga prema BDP-u je dodatno opao, uglavnom kao odraz visoke inflacije.

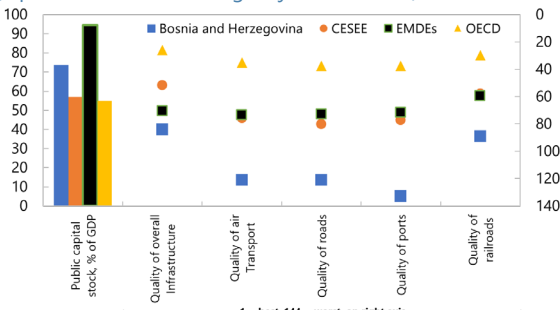
Dug generalne vlade (u procentima BDP-a)



Sources: Bosnia and Herzegovina authorities.

Uprkos visokom nivou kapitala, BiH je i dalje loše rangirana u poređenju sa uporedivim zemljama po pitanju kvaliteta infrastrukture.

Nivo kapitala i kvalitet infrastrukture 3/ (u procentima BDP-a; rangiranja-desna skala)

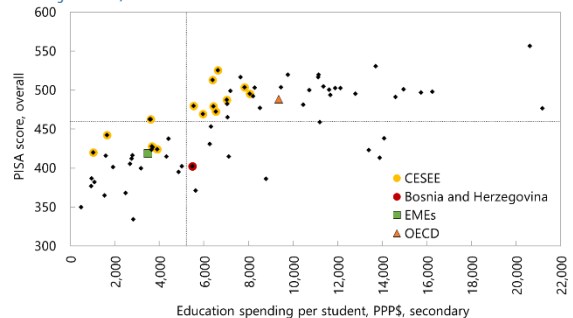


Sources: IMF FAD Expenditure Assessment Tool; World Economic Forum; and World Health Organization. 3/ Public capital stock is as of 2019 and infrastructure quality is as of 2018.

Potrošnja na obrazovanje je također visoka ali su rezultati lošiji nego u uporedivim zemljama.

Potrošnja vlade na obrazovanje i rezultati, 2016.

(PISA rezultati; potrošnja u obrazovanju po učeniku, PPP\$, srednje obr.)



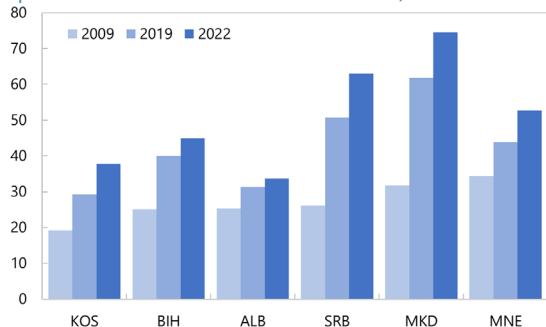
Sources: IMF FAD Expenditure Assessment Tool (EAT); and World Bank. Note: Latest value available. Dashed lines are the average of CESEE.

Grafikon 4. Bosna i Hercegovina: Pokazatelji poslovanja i konkurentnosti

Rast izvoza BiH je tokom 2022 uglavnom bio usklađen sa zemljama u regionu.

Izvoz roba i usluga

(u procentima BDP-a u američkim dolarima)

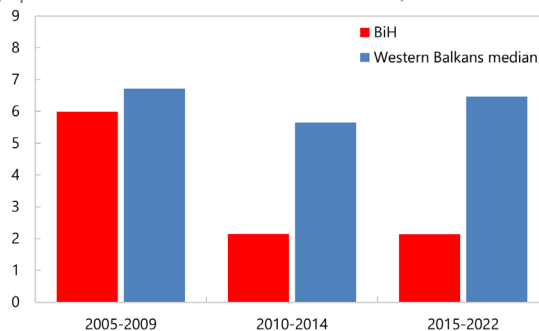


Source: IMF World Economic Outlook.

Međutim, strana direktna ulaganja su i dalje vrlo niska.

Strana direktna ulaganja, neto priliv

(u procentima BDP-a u američkim dolarima)

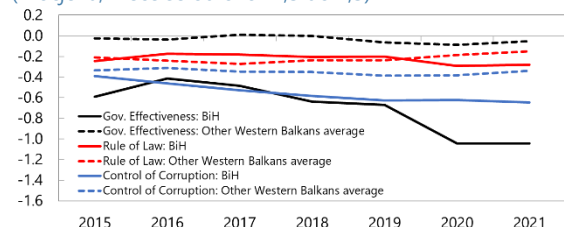


Sources: IMF World Economic Outlook; and IMF staff calculations.

Za razliku od ostatka Zapadnog Balkana, upravljanje i percepcija korupcije u BiH se i dalje pogoršavaju.

Pokazatelji upravljanja, percepcija

(Procjena; kreće se od oko -2,5 do 2,5)

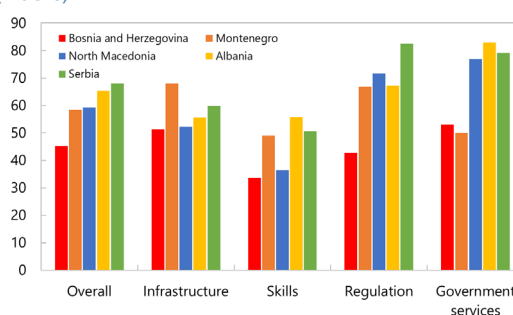


Sources: Worldwide Governance Indicators: D. Kaufmann (Natural Resource Governance Institute and Brookings Institution) and A. Kraay (World Bank); and IMF staff calculations.
 Note: BiH is not included in Other Western Balkans average. Estimate gives the country's score on the aggregate indicator, in units of a standard normal distribution, ranging from approximately -2.5 to 2.5. Rule of law captures perceptions of the extent to which agents have confidence in and abide by the rules of society, and in particular the quality of contract enforcement, property rights, the police, and the courts, as well as the likelihood of crime and violence. Government effectiveness captures perceptions of quality of public services, quality of the civil service and the degree of its independence from political pressures, quality of policy formulation and implementation, and credibility of the government's commitment to such policies. Control of corruption captures perceptions of the extent to which public power is exercised for private gain, including both petty and grand forms of corruption, as well as "capture" of the state by elites and private interests.

BiH je rangirana kao posljednja u regionu u digitalizaciji, osim u pogledu usluga uprave.

Indeks digitalnih mogućnosti 2020 1/

(Indeks)



Sources: European Bank for Reconstruction and Development, Transition Report, 2021-2022.
 1/ The digital enabler index covers key areas that facilitate the application of digital technologies by households and firms: infrastructure, skills, regulation and digital provision of government services.

Tabela 1. Bosna i Hercegovina: Odabrani ekonomski pokazatelji, 2019-2028.

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
					Est.	Proj.				
Nominal GDP (KM billion)	35.8	34.7	39.1	45.6	49.9	52.8	55.7	58.7	61.6	64.8
Gross national saving (in percent of GDP)	21.7	19.4	23.2	23.6	21.9	22.8	23.0	23.3	23.4	23.6
Gross investment (in percent of GDP)	24.3	22.6	25.6	28.0	26.6	27.0	27.0	27.1	27.1	27.2
	(Percent change)									
Real GDP	2.9	-3.0	7.4	3.9	2.0	3.0	3.0	3.0	3.0	3.0
GDP deflator	2.5	0.1	4.9	12.2	7.3	2.7	2.4	2.2	1.9	2.2
CPI (period average)	0.6	-1.1	2.0	14.0	6.0	3.0	2.7	2.5	2.0	2.0
Money and credit (end of period)										
Base money	6.9	10.7	17.4	3.3	2.1	--	--	--	--	--
Broad money	8.7	7.1	12.4	5.5	7.5	--	--	--	--	--
Credit to the private sector	6.3	-2.8	4.0	4.9	5.7	--	--	--	--	--
	(In percent of GDP)									
Operations of the general government										
Revenue, of which :	41.3	40.8	40.5	39.7	40.1	39.9	40.0	40.1	40.3	40.4
Taxes	22.7	21.5	22.0	21.8	21.5	21.6	21.7	21.8	22.0	22.1
Social security contributions	14.9	15.5	14.8	14.2	14.5	14.5	14.5	14.5	14.5	14.5
Expenditure	39.9	45.4	39.9	38.8	41.6	41.4	41.1	40.7	40.5	40.2
of which : Investment expenditure	3.6	5.4	4.2	3.9	4.3	4.5	4.5	4.5	4.5	4.5
Fiscal balance	1.4	-4.6	0.6	0.9	-1.5	-1.5	-1.1	-0.6	-0.2	0.2
Primary fiscal balance	2.1	-3.9	1.3	1.5	-0.4	-0.1	0.2	0.6	1.0	1.4
Total general government debt	32.1	36.0	34.6	29.6	27.9	27.7	27.7	28.1	28.8	28.9
Domestic general government debt 1/2/	9.3	10.9	9.0	8.0	8.7	9.7	10.7	11.9	13.0	13.5
External general government debt	22.7	25.1	25.7	21.6	19.3	17.9	17.0	16.2	15.8	15.4
Balance of payments	(In percent of GDP)									
Exports of goods and services	40.0	34.2	42.0	46.9	41.6	42.1	42.3	42.3	42.4	42.5
Imports of goods and services	54.5	48.0	53.8	61.0	55.7	55.9	55.9	56.0	56.1	56.2
Trade balance	-14.4	-13.8	-11.7	-14.1	-14.1	-13.7	-13.7	-13.7	-13.7	-13.7
Current transfers, net	12.0	11.1	10.8	10.4	10.4	10.6	10.7	10.8	10.9	11.0
Current account balance	-2.6	-3.3	-2.4	-4.5	-4.7	-4.2	-4.0	-3.8	-3.7	-3.6
Foreign direct investment (+ =inflow)	2.1	1.8	2.4	2.5	2.1	2.2	2.2	2.1	2.1	2.1
Gross official reserves (Euro million)	6,455	7,105	8,372	8,228	8,123	8,348	8,625	9,008	9,435	9,894
(In months of imports)	9.1	7.9	7.1	6.9	6.5	6.3	6.2	6.1	6.1	6.1
(In percent of monetary base)	113.5	112.9	113.3	107.8	--	--	--	--	--	--
(In percent of IMF ARA metric)	108.7	121.0	126.1	119.8	--	--	--	--	--	--
External debt 3/	63.9	64.1	58.5	51.6	47.7	45.8	44.4	43.3	42.5	41.7
Memorandum Items:										
Unemployment rate (national definition) 4/	15.7	15.9	17.4	15.4	--	--	--	--	--	--
GDP per capita (in euros)	5,241	5,092	5,744	6,714	7,366	7,812	8,267	8,727	9,187	9,703
Output gap (in percent of potential GDP)	1.6	-4.1	0.2	1.2	0.3	0.3	0.3	0.2	0.2	0.1
REER (Index 2016=100)	99.2	98.7	98.5	102.3	--	--	--	--	--	--
NEER (Index 2016=100)	113.7	115.9	117.1	117.4	--	--	--	--	--	--

Sources: BiH authorities; and IMF staff estimates and projections.

1/ On average, half of the domestic debt stock is indexed to the Euro.

2/ The stock of general government domestic debt does not include domestic arrears and those of public enterprises.

3/ Includes inter-company loans in private external debt.

4/ The 2021 unemployment rate is not comparable with 2020 due to redesign of BHAS Labor Force Survey (LFS) methodology in line with EU regulations. The 2020 unemployment rate is not comparable with 2019 due to change in sample design, which was defined separately each year prior to 2020 and has been replaced since with a panel component sample design where households have been re-surveyed four times.

Tabela 2. Bosna i Hercegovina: Kretanja u realnom sektoru, 2019-2028.

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
				Est.			Proj.			
Real growth rates										
(Percent change)										
GDP at constant 2010 prices	2.9	-3.0	7.4	3.9	2.0	3.0	3.0	3.0	3.0	3.0
Domestic demand	3.0	-3.6	7.8	6.3	4.3	2.7	3.1	3.1	3.2	3.6
Private	3.3	-6.9	10.6	7.7	3.1	2.4	3.2	3.2	3.4	3.7
Public	1.6	9.2	-1.3	1.0	9.2	3.9	2.8	2.6	2.7	3.1
Consumption	1.8	-2.2	3.8	3.7	5.5	1.9	2.6	3.2	3.0	2.9
Private	2.0	-3.3	4.1	4.3	4.8	1.8	2.6	3.3	3.2	3.0
Public	1.0	1.5	2.9	1.5	7.9	2.3	2.4	2.8	2.4	2.7
Gross capital formation	7.2	-8.4	22.7	14.4	1.0	5.0	4.7	2.6	3.8	5.5
Private	7.7	-18.4	35.0	17.4	-1.3	4.0	4.7	2.8	3.8	5.6
Public	4.7	49.5	-16.5	-1.3	15.1	10.5	4.4	2.0	3.8	4.9
Net Exports										
Exports of goods and services	0.6	-15.5	23.9	25.8	2.3	6.7	5.5	4.4	3.5	3.8
Imports of goods and services	1.4	-13.1	19.8	24.6	6.3	5.1	4.9	4.1	3.8	4.5
Contributions to real GDP growth										
(Year-on-year change over real GDP in previous year, in percent)										
GDP at constant 2010 prices	2.9	-3.0	7.4	3.9	2.0	3.0	3.0	3.0	3.0	3.0
Domestic demand	3.4	-4.2	9.0	7.3	5.1	3.3	3.7	3.7	3.9	4.4
Private	3.1	-6.3	9.4	7.0	2.9	2.3	3.0	3.0	3.2	3.5
Public	0.4	2.2	-0.4	0.3	2.2	1.0	0.7	0.7	0.7	0.8
Consumption	1.6	-2.0	3.5	3.2	4.8	1.8	2.3	2.9	2.7	2.6
Private	1.4	-2.3	2.9	2.9	3.3	1.3	1.8	2.3	2.2	2.1
Public	0.2	0.3	0.6	0.3	1.5	0.5	0.5	0.6	0.5	0.5
Gross capital formation	1.8	-2.2	5.6	4.0	0.3	1.5	1.4	0.8	1.2	1.7
Private	1.6	-4.1	6.5	4.1	-0.4	1.0	1.2	0.7	1.0	1.5
Public	0.2	1.9	-1.0	-0.1	0.7	0.5	0.2	0.1	0.2	0.3
Net exports	-0.5	1.2	-1.6	-3.4	-3.1	-0.3	-0.7	-0.7	-0.9	-1.4
Exports of goods and services	0.2	-6.3	8.5	10.6	1.1	3.3	2.8	2.3	1.9	2.0
Imports of goods and services	0.8	-7.4	10.1	13.9	4.3	3.6	3.6	3.0	2.8	3.4
Deflators										
(Percent Change)										
GDP	2.5	0.1	4.9	12.2	7.3	2.7	2.4	2.2	1.9	2.2
Domestic demand	2.4	0.1	2.6	12.1	4.9	2.7	2.3	2.2	1.7	1.6
Consumption	2.8	0.4	2.6	12.4	5.4	2.9	2.8	2.0	1.9	2.1
Investment	0.9	-1.4	3.7	11.8	2.9	2.2	1.0	2.6	1.1	0.4
Exports of goods and services	0.0	-1.6	11.5	3.3	-5.0	0.4	0.3	1.0	1.5	1.6
Imports of goods and services	0.4	-1.4	5.1	6.2	-6.0	0.9	0.7	1.3	1.4	0.8
(In percent of GDP)										
Consumption	90.1	91.1	86.2	86.1	87.5	86.7	86.6	86.6	86.7	86.5
Private	70.7	70.4	66.7	67.1	67.8	67.3	67.3	67.4	67.5	67.5
Public	19.4	20.8	19.4	19.0	19.6	19.5	19.3	19.2	19.1	19.0
Gross capital formation	24.3	22.6	25.6	28.0	26.6	27.0	27.0	27.1	27.1	27.2
Private	20.8	17.2	21.4	24.1	22.4	22.5	22.5	22.5	22.6	22.7
Public	3.6	5.4	4.2	3.9	4.3	4.5	4.5	4.5	4.5	4.5
National savings	21.7	19.4	23.2	23.6	21.9	22.8	23.0	23.3	23.4	23.6
Private	16.9	19.0	18.2	19.2	19.4	19.7	19.6	19.3	19.0	18.8
Public	4.8	0.4	5.0	4.3	2.5	3.1	3.5	3.9	4.4	4.8
Saving-Investment balance	-2.6	-3.3	-2.4	-4.5	-4.7	-4.2	-4.0	-3.8	-3.7	-3.6
Memorandum items:										
(In percent)										
Unemployment rate (national definition) 1/	15.7	15.9	17.4	15.4	--	--	--	--	--	--
Nominal GDP (KM million)	35,785	34,727	39,107	45,605	49,906	52,791	55,704	58,654	61,565	64,832

Source: BiH, FBiH and RS Statistical Agencies, and Fund staff estimates.

1/ The 2021 unemployment rate is not comparable with 2020 due to redesign of BHAS Labor Force Survey (LFS) methodology in line with EU regulations. The 2020 unemployment rate is not comparable with 2019 due to change in sample design, which was defined separately each year prior to 2020 and has been replaced since with a panel component sample design where households have been re-surveyed four times.

Tabela 3. Bosna i Hercegovina: Platni bilans, 2019-2028. 1/

(u milionima eura, ako nije drugačije navedeno)

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
				Est.			Proj.			
A. Current account	-475	-577	-471	-1,045	-1,203	-1,143	-1,140	-1,132	-1,155	-1,199
Trade balance	-2,641	-2,444	-2,347	-3,295	-3,596	-3,704	-3,890	-4,102	-4,323	-4,546
Goods	-4,071	-3,206	-3,655	-5,129	-5,372	-5,611	-5,876	-6,187	-6,513	-6,855
Export of goods (fob)	5,204	4,826	6,483	8,241	7,975	8,504	9,011	9,489	9,955	10,504
Import of goods (fob)	-9,274	-8,033	-10,139	-13,371	-13,348	-14,115	-14,888	-15,676	-16,468	-17,360
Services (net)	1,429	762	1,308	1,834	1,777	1,907	1,986	2,085	2,191	2,309
Exports	2,119	1,251	1,922	2,693	2,647	2,870	3,028	3,209	3,388	3,568
Imports	-690	-489	-614	-859	-870	-963	-1,042	-1,124	-1,197	-1,258
Primary income (net):	-30	-100	-290	-177	-260	-308	-300	-272	-277	-290
Total credit	613	449	519	617	962	985	1,007	1,062	1,104	1,148
Total debit	-643	-549	-809	-794	-1,222	-1,293	-1,307	-1,334	-1,381	-1,439
Of which : interest payments	-82	-78	-62	-123	-459	-501	-487	-483	-500	-524
Secondary income (net), of which :	2,197	1,967	2,166	2,427	2,653	2,869	3,050	3,242	3,445	3,637
Government (net)	49	68	31	3	80	96	104	113	122	133
Workers' remittances	1,474	1,213	1,473	1,733	1,867	2,045	2,188	2,334	2,479	2,611
Other (NGOs etc.)	634	640	605	633	645	665	691	726	769	816
B. Capital account	196	185	180	169	171	174	179	185	192	202
Capital transfers (net)	196	185	180	169	171	174	179	185	192	202
General government	148	154	142	129	132	134	138	144	151	160
Other sectors	48	31	38	40	40	40	40	41	41	42
C. Financial account	-779	-1,071	-1,123	-609	-926	-1,194	-1,237	-1,331	-1,389	-1,457
Direct investment (net)	-380	-316	-470	-584	-531	-581	-612	-631	-662	-689
Assets	20	64	69	28	5	5	5	11	7	7
Liabilities	400	379	539	612	536	586	617	643	669	697
Portfolio investment (net)	110	6	41	207	154	-14	-14	-14	-14	-284
Assets (net)	92	-9	177	207	-14	-14	-14	-14	-14	-14
Liabilities (net)	-18	-15	136	0	-168	0	0	0	0	270
Of which : net official bond disbursements	0	0	300	0	-168	0	0	0	0	270
Other investment (net)	-509	-761	-694	-232	-549	-599	-611	-685	-713	-483
Assets (net)	-6	-111	-53	410	24	66	84	97	158	184
Short-term	29	-132	-58	326	19	60	77	89	150	174
Banks	222	10	8	123	98	111	128	140	201	225
Other sectors, excl. government and central bank	-182	-142	-64	101	-78	-50	-50	-50	-50	-50
Medium and long-term	-35	21	6	84	6	6	6	8	8	10
Banks	27	-6	-3	-9	-5	-5	-5	-5	-5	-5
Other sectors, excl. government and central bank	-61	26	8	92	11	12	12	13	14	14
Liabilities (net)	503	650	641	642	573	665	695	782	872	668
Short-term	308	143	473	662	360	364	378	402	412	428
General government	-14	5	9	0	0	0	0	0	0	0
Banks	-41	-286	-82	5	46	49	51	54	56	59
Other sectors	364	424	546	656	314	316	326	349	355	369
Medium and long-term	195	507	168	-20	213	301	317	380	460	240
Monetary authority	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
General government	-24	418	186	-105	129	91	85	124	195	-61
SDR allocation			306							
Disbursements of loans	297	713	508	223	611	527	527	480	504	530
Project	297	356	321	113	340	432	456	480	504	530
Budget	0	357	188	110	270	95	71	0	0	0
Other	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Amortization of loans	321	296	322	327	482	436	442	356	309	591
Banks	82	-120	-112	-74	-130	-34	-23	-21	-19	2
Other sectors	137	209	94	159	214	244	255	277	284	299
D. Errors and omissions	-24	-51	244	253	0	0	0	0	0	0
Overall balance (A+B-C+D)	477	627	1,076	-14	-105	225	276	384	426	460
Financing	-477	-627	-1,076	14	105	-225	-276	-384	-426	-460
Change in net international reserves ("-"=increase)	-477	-627	-1,076	14	105	-225	-276	-384	-426	-460
<i>Memorandum items:</i>										
Current account balance (in percent of GDP)	-2.6	-3.3	-2.4	-4.5	-4.7	-4.2	-4.0	-3.8	-3.7	-3.6
Trade balance-Goods (in percent of GDP)	-22.2	-18.1	-18.3	-22.0	-21.1	-20.8	-20.6	-20.6	-20.7	-20.7
Import of goods (change, percent)	1.3	-13.4	26.2	31.9	-0.2	5.8	5.5	5.3	5.1	5.4
Export of goods (change, percent)	-2.2	-7.3	34.3	27.1	-3.2	6.6	6.0	5.3	4.9	5.5
Transfers (in percent of GDP)	12.0	11.1	10.8	10.4	10.4	10.6	10.7	10.8	10.9	11.0
Net foreign direct investment (in percent of GDP)	-2.1	-1.8	-2.4	-2.5	-2.1	-2.2	-2.2	-2.1	-2.1	-2.1
External debt/GDP (in percent)	63.9	64.1	58.5	51.6	47.7	45.8	44.4	43.3	42.5	41.7
Private sector	41.1	39.0	32.8	30.0	28.4	27.9	27.4	27.0	26.7	26.4
Public sector	22.7	25.1	25.7	21.6	19.3	17.9	17.0	16.2	15.8	15.4
External debt service/GNFS exports (percent)	17.3	20.4	14.6	11.3	17.4	17.2	15.8	14.5	13.8	15.6
Gross official reserves (in millions of Euro)	6,455	7,105	8,372	8,228	8,123	8,348	8,625	9,008	9,435	9,894
(In months of prospective imports of goods and services)	9.1	7.9	7.1	6.9	6.5	6.3	6.2	6.1	6.1	6.1
Reserves/IMF ARA metric (percent)	108.7	121.0	126.1	119.8

Sources: BIH authorities; and IMF staff estimates and projections.

1/ Based on BPM6.

Tabela 4a. Bosna i Hercegovina: Izvještaj o operacijama vlade, 2019-2028.

(u procentima BDP-a)

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
							Proj.			
Revenue	41.3	40.8	40.5	39.7	40.1	39.9	40.0	40.1	40.3	40.4
Taxes	22.7	21.5	22.0	21.8	21.5	21.6	21.7	21.8	22.0	22.1
Direct taxes	3.7	3.7	3.6	4.0	3.8	3.8	3.8	3.8	3.9	4.0
Individual income tax	1.7	1.8	1.7	1.8	1.8	1.8	1.8	1.8	1.8	1.8
Corporate income tax	1.8	1.7	1.7	1.9	1.8	1.8	1.8	1.8	1.9	1.9
Indirect taxes	18.9	17.7	18.3	17.7	17.6	17.7	17.8	17.9	18.0	18.1
Other taxes	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
Social security contributions	14.9	15.5	14.8	14.2	14.5	14.5	14.5	14.5	14.5	14.5
Grants	0.5	0.5	0.4	0.4	0.6	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3
Other revenue	3.1	3.3	3.3	3.3	3.4	3.4	3.4	3.4	3.4	3.4
Expenditure	39.9	45.4	39.9	38.8	41.6	41.4	41.1	40.7	40.5	40.2
Expense	36.4	40.0	35.8	34.9	37.3	36.8	36.6	36.2	35.9	35.7
Compensation of employees	10.5	11.3	10.3	10.0	10.6	10.4	10.3	10.2	10.1	10.0
Use of goods and services	7.1	7.4	6.8	6.6	6.6	6.6	6.6	6.7	6.6	6.6
Social benefits	14.6	16.1	14.8	14.5	15.7	15.3	15.2	15.1	15.0	14.8
Interest	0.8	0.7	0.7	0.6	1.1	1.4	1.3	1.2	1.2	1.2
Subsidies	1.4	2.4	1.9	1.7	1.8	1.6	1.6	1.6	1.6	1.6
Other expense	2.0	2.1	1.3	1.5	1.6	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5
Net acquisition of nonfinancial assets	3.6	5.4	4.2	3.9	4.3	4.5	4.5	4.5	4.5	4.5
Acquisition of nonfinancial assets	3.7	5.5	4.3	4.1	4.4	4.7	4.7	4.6	4.6	4.6
Foreign financed capital spending	1.6	2.1	1.9	1.3	1.6	1.9	1.9	1.9	1.9	1.9
Domestically financed capital spending	2.2	3.4	2.4	2.9	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8
Disposal of nonfinancial assets	0.2	0.1	0.1	0.2	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
Gross/net operating balance (revenue - expense)	4.9	0.8	4.8	4.9	2.7	3.1	3.4	3.9	4.4	4.7
Net lending/borrowing (revenue - expenditure)	1.4	-4.6	0.6	0.9	-1.5	-1.5	-1.1	-0.6	-0.2	0.2
Net acquisition of financial assets	0.4	-1.5	2.3	0.5	-0.2	0.0	0.6	1.5	2.2	2.1
Domestic assets	0.4	-1.5	2.3	0.5	-0.2	0.0	0.6	1.5	2.2	2.1
Currency and deposits	0.4	-1.2	2.7	0.5	-0.1	0.2	0.8	1.6	2.4	2.2
Loans	-0.2	-0.2	-0.4	-0.3	-0.1	-0.2	-0.1	-0.1	-0.1	-0.1
Equity and investment fund shares	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Foreign assets	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Net incurrence of liabilities	-0.1	3.7	0.2	0.3	1.4	1.5	1.7	2.1	2.4	1.9
Domestic liabilities	0.1	1.5	-1.5	0.2	1.7	1.6	1.6	1.8	1.9	1.4
Debt securities	0.5	1.3	-0.8	0.3	1.3	1.1	1.3	1.3	1.3	1.0
Other government obligations	-0.2	-0.1	-0.1	-0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Loans	0.0	0.0	-0.2	-0.2	0.4	0.6	0.3	0.6	0.6	0.4
Other accounts payable	-0.1	0.3	-0.5	0.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Foreign liabilities	-0.2	2.2	1.8	0.1	-0.4	-0.1	0.1	0.3	0.5	0.5
Debt securities	0.0	0.0	1.5	0.0	-0.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.8
Loans	-0.2	2.2	0.3	0.1	0.3	-0.1	0.1	0.3	0.5	-0.3
Drawings	1.8	4.1	2.2	1.7	2.5	2.1	2.0	1.7	1.7	1.7
Amortization	1.9	1.8	1.8	1.6	2.2	2.2	1.8	1.4	1.2	2.0
Statistical discrepancy	-0.9	-0.6	1.5	-0.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Memorandum items										
Net lending excl. externally-financed operation:	2.5	-2.9	2.3	1.9	-0.2	0.1	0.5	1.0	1.5	1.8
Structural balance (% of potential GDP)	0.7	-2.6	0.5	0.4	-1.6	-1.6	-1.2	-0.7	-0.2	0.1
Cyclically-adjusted primary balance	1.5	-2.2	1.2	1.1	-0.5	-0.2	0.1	0.5	1.0	1.3

Sources: BiH authorities; and IMF staff estimates and projections.

Tabela 4b. Bosna i Hercegovina: Izvještaj o operacijama vlade, 2019-2028.

(u milionima KM)

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	
				Proj.							
Revenue	14,773	14,158	15,845	18,111	19,993	21,063	22,275	23,522	24,815	26,199	
Taxes	8,127	7,475	8,599	9,940	10,737	11,418	12,101	12,811	13,572	14,360	
Direct taxes	1,337	1,298	1,403	1,815	1,901	2,011	2,122	2,234	2,404	2,573	
Individual income taxes	613	619	668	835	914	966	1,020	1,074	1,133	1,199	
Corporate income tax	638	593	648	883	881	932	983	1,035	1,140	1,236	
Indirect taxes	6,757	6,141	7,154	8,071	8,776	9,344	9,912	10,507	11,095	11,709	
Other taxes	34	37	42	55	60	63	67	70	74	78	
Social security contributions	5,345	5,384	5,798	6,488	7,259	7,678	8,102	8,531	8,955	9,430	
Grants	183	166	162	160	291	165	173	183	194	207	
Other revenue	1,117	1,133	1,286	1,523	1,706	1,802	1,899	1,997	2,094	2,202	
Expenditure	14,283	15,761	15,606	17,689	20,753	21,850	22,895	23,894	24,911	26,090	
Expense	13,010	13,884	13,981	15,896	18,629	19,449	20,365	21,244	22,130	23,160	
Compensation of employees	3,741	3,920	4,036	4,577	5,268	5,498	5,728	5,977	6,220	6,489	
Use of goods and services	2,543	2,560	2,665	2,989	3,314	3,502	3,696	3,902	4,087	4,306	
Social benefits	5,224	5,587	5,795	6,595	7,812	8,095	8,469	8,844	9,206	9,603	
Interest	269	253	257	281	553	715	749	715	731	783	
Subsidies	502	830	735	770	885	826	871	917	963	1,014	
Grants	1	18	11	15	0	0	0	0	0	0	
Other expense	730	734	494	683	796	814	851	888	925	966	
Net acquisition of nonfinancial assets	1,273	1,877	1,625	1,794	2,125	2,400	2,531	2,649	2,781	2,930	
Acquisition of nonfinancial assets	1,330	1,923	1,681	1,873	2,181	2,459	2,592	2,713	2,848	3,000	
Foreign financed capital spending	558	747	757	573	804	993	1,045	1,099	1,154	1,217	
Domestically financed capital spending	772	1,176	923	1,300	1,376	1,466	1,547	1,614	1,694	1,784	
Disposal of nonfinancial assets	57	46	56	79	56	59	61	64	67	70	
Gross/net operating balance (revenue - expense)	1,763	274	1,864	2,215	1,364	1,614	1,910	2,278	2,685	3,038	
Net lending/borrowing (revenue - expenditure)	489	-1,603	239	421	-760	-786	-621	-371	-96	108	
Net acquisition of financial assets	130	-520	900	214	-84	7	328	868	1,373	1,362	
Domestic assets	130	-520	900	214	-84	7	328	868	1,373	1,362	
Currency and deposits	152	-424	1,056	244	-38	105	419	959	1,463	1,452	
Loans	-65	-71	-160	-149	-36	-87	-80	-80	-78	-77	
Equity and investment fund shares	-5	26	4	-1	0	0	0	0	0	0	
Foreign assets	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Net incurrence of liabilities	-29	1,295	93	154	677	794	948	1,239	1,469	1,254	
Domestic liabilities	50	535	-605	105	853	860	868	1,073	1,170	923	
Debt securities	172	462	-306	153	653	559	699	750	817	664	
Issuance	522	796	238	571	1,671	1,814	2,761	3,342	3,455	3,536	
Short-term T-Bills	20	268	100	136	541	511	1,071	1,552	1,372	1,468	
Long-term government bonds	502	528	138	435	1,130	1,303	1,690	1,790	2,083	2,068	
Amortization	348	332	-56	-116	1,018	1,256	2,062	2,592	2,639	2,873	
Short-term T-Bills	40	80	-42	-50	540	510	1,070	1,551	1,371	1,467	
Long-term government bonds	309	254	-13	-65	478	746	992	1,041	1,268	1,406	
Other government obligations	-59	-50	-49	-48	-19	-18	-17	-17	-16	-15	
Loans	-16	5	-71	-88	219	319	186	339	369	275	
Other accounts payable	-47	118	-178	88	0	0	0	0	0	0	
Foreign liabilities	-79	760	698	49	-176	-66	80	166	299	331	
Debt securities	-13	-13	568	0	-329	0	0	0	0	529	
Loans	-66	773	130	49	152	-66	80	166	299	-198	
Drawings	629	1,415	843	789	1,229	1,098	1,093	1,014	1,064	1,120	
Amortization	696	642	713	740	1,077	1,163	1,012	847	765	1,318	
Budget support loans	186	2	2	2	0	0	0	0	0	0	
Loans for investment projects	59	211	234	265	0	0	0	0	0	0	
Equity and investment fund shares	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Insurance, pensions, and standardized guarantee sche	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Financial derivatives and employee stock options	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Other accounts payable	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Statistical discrepancy	-330	-212	569	-362	0	0	0	0	0	0	
Memorandum items											
Indirect revenues	6,757	6,141	7,154	8,071	8,776	9,344	9,912	10,507	11,095	11,709	
Net lending excl. externally-financed operations	889	-999	896	860	-80	72	283	579	900	1,155	

Sources: BiH authorities; and IMF staff estimates and projections.

Tabela 4c. Bosna i Hercegovina: Izvještaj o operacijama entitetskih vlada, 2019-2028.

(u procentima BDP-a)

	Federation										Republika Srpska										Bosnia and Herzegovina																			
	Central Government										Central Government										General Government										General Government									
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2028	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2028	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2028	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2028	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2028					
Revenue	8.2	16.7	16.3	15.6	16.8	16.6	16.3	26.0	25.5	25.6	26.2	26.7	26.8	27.9	38.0	37.5	37.0	36.0	36.4	36.4	37.3	40.4	40.0	40.2	40.7	40.4	40.4	41.4	41.3	40.8	40.5	39.7	40.1	39.9	40.4					
Taxes	7.2	6.5	6.7	6.4	7.0	7.1	6.7	16.0	15.3	15.8	16.4	16.2	16.6	17.7	19.6	18.0	18.7	18.5	18.2	18.5	19.3	22.1	21.3	21.9	22.3	21.4	21.6	22.6	22.7	21.5	22.0	21.8	21.5	21.6	22.1					
Direct taxes	0.4	0.4	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	3.4	3.4	3.1	3.7	3.4	3.4	3.7	3.6	3.6	3.5	3.9	3.7	3.7	3.9	4.0	4.0	3.7	4.3	4.1	4.1	4.3	3.7	3.7	3.6	4.0	3.8	3.8	4.0					
Indirect taxes	6.7	6.2	6.4	6.1	6.7	6.8	6.4	12.4	11.8	12.4	12.5	12.6	12.9	13.8	15.9	14.4	15.2	14.6	14.5	14.7	15.4	17.8	17.0	17.9	17.6	16.9	17.2	18.0	18.9	17.7	18.3	17.7	17.6	17.7	18.1					
Social security contributions	0.0	9.0	8.5	8.2	8.5	8.5	8.5	7.8	8.3	8.1	8.1	8.5	8.5	8.5	15.7	16.2	15.4	14.7	15.0	15.0	15.0	14.1	14.8	14.4	13.9	14.2	14.2	14.9	15.5	14.8	14.2	14.5	14.5	14.5						
Grants	0.3	0.4	0.3	0.3	0.5	0.3	0.3	0.7	0.4	0.1	0.2	0.6	0.3	0.3	0.4	0.4	0.3	0.4	0.6	0.3	0.3	0.7	0.5	0.3	0.3	0.6	0.3	0.3	0.5	0.5	0.4	0.4	0.6	0.3	0.3					
Other revenue	0.7	0.8	0.8	0.7	0.8	0.8	0.8	1.5	1.4	1.5	1.4	1.4	1.4	1.4	2.4	2.8	2.6	2.5	2.6	2.6	2.6	3.4	3.4	3.6	4.2	4.2	4.2	4.2	3.1	3.3	3.3	3.3	3.4	3.4	3.4					
Expenditure	7.1	18.8	16.2	14.5	17.6	17.5	16.9	26.3	30.2	27.2	28.8	31.6	31.2	30.1	36.8	41.9	36.5	34.3	36.9	36.8	36.2	39.7	45.3	40.5	42.2	44.7	44.7	43.6	39.9	45.4	39.9	38.8	41.6	41.4	40.2					
Expense	6.4	17.8	15.4	14.2	16.8	16.5	15.9	24.6	28.5	25.9	27.6	29.6	29.0	27.9	33.8	37.3	32.6	30.8	33.3	32.9	32.3	35.1	38.7	36.2	37.5	39.2	38.9	37.8	36.4	40.0	35.8	34.9	37.3	36.8	35.7					
Compensation of employees	1.0	1.2	1.0	0.9	1.0	1.0	1.1	6.6	7.3	6.7	6.9	7.0	7.0	7.0	8.5	9.1	8.3	8.0	8.3	8.2	8.1	8.8	9.7	9.0	9.3	9.4	9.4	9.4	10.5	11.3	10.3	10.0	10.6	10.4	10.0					
Use of goods and services	0.3	0.4	0.3	0.3	0.4	0.4	0.4	1.4	1.4	1.4	1.4	1.4	1.4	1.5	8.3	8.7	8.0	7.5	7.6	7.6	7.7	3.2	3.4	3.0	3.2	3.2	3.2	3.3	7.1	7.4	6.8	6.6	6.6	6.6	6.6					
Social benefits	2.0	12.3	11.1	10.3	12.0	11.9	11.3	11.9	12.6	11.9	12.4	12.9	12.7	12.1	13.0	14.6	13.0	12.3	13.9	13.5	13.1	18.6	20.0	19.2	19.7	20.1	19.9	19.3	14.6	16.1	14.8	14.5	15.7	15.3	14.8					
Interest	0.5	0.4	0.4	0.3	0.6	0.7	0.8	0.9	1.0	0.9	0.9	1.9	2.4	1.8	0.6	0.5	0.4	0.4	0.7	0.8	0.9	1.2	1.2	1.1	1.1	2.1	2.6	2.0	0.8	0.7	0.7	0.6	1.1	1.4	1.2					
Subsidies	0.5	1.2	0.9	0.7	0.7	0.7	0.7	1.0	2.0	1.2	1.3	1.5	0.8	0.8	1.4	2.4	2.0	1.7	1.7	1.7	1.7	1.4	2.3	1.6	1.6	1.9	1.2	1.2	1.4	2.4	1.9	1.7	1.8	1.6	1.6					
Other expense	0.4	0.6	0.2	0.2	0.4	0.3	0.3	1.1	1.3	1.6	1.9	1.9	1.9	1.9	2.1	2.0	0.7	0.9	1.1	1.0	0.9	1.9	2.1	2.3	2.7	2.7	2.7	2.0	2.1	1.3	1.5	1.6	1.5	1.5	1.5					
Net acquisition of nonfinancial assets	0.7	1.0	0.8	0.3	0.9	1.0	1.0	1.7	1.7	1.3	1.2	1.9	2.2	2.2	3.0	4.6	4.0	3.5	3.6	3.9	3.9	4.6	6.6	4.3	4.7	5.5	5.7	5.8	3.6	5.4	4.2	3.9	4.3	4.5	4.5					
Acquisition of nonfinancial assets	0.7	1.0	0.8	0.4	0.9	1.0	1.0	1.8	1.8	1.4	1.3	2.0	2.2	2.2	3.2	4.7	4.1	3.7	3.7	4.0	4.0	4.8	6.8	4.5	4.9	5.6	5.9	5.9	3.7	5.5	4.3	4.1	4.4	4.7	4.6					
Foreign financed capital spending	0.6	0.9	0.8	0.2	0.8	0.9	0.9	0.4	0.4	0.3	0.2	1.1	1.3	1.3	1.6	2.7	2.6	1.6	1.7	2.0	2.0	1.5	1.3	0.8	0.6	1.5	1.7	1.7	1.6	2.1	1.9	1.3	1.6	1.9	1.9					
Domestically financed capital spending	0.2	0.2	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	1.4	1.4	1.1	1.1	0.9	0.9	0.9	1.5	2.0	1.5	2.1	2.0	2.0	2.0	3.3	5.5	3.7	4.3	4.2	4.2	2.2	3.4	2.4	2.9	2.8	2.8	2.8	2.8					
Disposal of nonfinancial assets	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.0	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.1	0.1	0.2	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1				
Gross/net operating balance (revenue - expense)	1.8	-1.1	0.9	1.4	0.0	0.2	0.4	1.4	-3.1	-0.3	-1.4	-2.9	-2.3	0.1	4.2	0.1	4.5	5.2	3.1	3.5	4.9	5.3	1.3	4.0	3.2	1.2	1.4	3.5	4.9	0.8	4.8	4.9	2.7	3.1	4.7					
Net lending/borrowing (revenue - expenditure)	1.1	-2.1	0.1	1.1	-0.9	-0.8	-0.6	-0.3	-4.8	-1.7	-2.6	-4.9	-4.4	-2.1	1.2	-4.4	0.5	1.7	-0.5	-0.5	1.0	0.7	-5.2	-0.3	-1.6	-4.3	-4.3	-2.2	1.4	-4.6	0.6	0.9	-1.5	-1.5	0.2					
Net acquisition of financial assets	-0.7	-2.1	0.5	-1.4	-1.5	-0.8	0.2	1.0	-0.7	1.8	-0.8	0.1	-0.8	1.0	-0.3	-2.4	2.1	0.2	-0.8	0.1	2.5	1.7	-0.4	2.8	-0.2	0.7	-0.7	0.9	0.4	-1.5	2.3	0.5	-0.2	0.0	2.1					
Domestic assets	-0.7	-2.1	-0.1	-0.9	-1.5	-0.8	0.2	1.0	-0.7	1.8	-0.8	0.1	-0.8	1.0	-0.3	-2.4	2.1	0.2	-0.8	0.1	2.5	1.7	-0.4	2.8	-0.2	0.7	-0.7	0.9	0.4	-1.5	2.3	0.5	-0.2	0.0	2.1					
Currency and deposits	0.0	-1.2	0.8	-0.3	-1.0	-0.3	0.7	0.2	-0.3	2.0	-0.4	-0.4	-1.2	0.5	0.0	-2.1	2.6	0.6	-0.8	0.1	2.5	1.2	-0.2	3.0	-0.7	1.0	-0.1	1.3	0.4	-1.2	2.7	0.5	-0.1	0.2	2.2					
Loans	-0.7	-0.9	-0.9	0.0	-0.6	-0.6	-0.5	0.8	-0.4	-0.1	-0.3	0.5	0.3	0.5	-0.3	-0.3	-0.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.2	0.0	-0.2	-0.3	-0.2	-0.5	-0.4	-0.2	-0.2	-0.4	-0.3	-0.1	-0.2	-0.1					
Net incurrence of liabilities	-1.5	4.9	3.6	1.7	-0.7	0.0	0.8	1.3	4.1	3.4	1.8	5.0	3.6	3.1	-0.5	6.5	1.5	-0.3	-0.3	0.6	1.4	0.9	5.2	3.1	1.4	5.0	3.6	3.1	-0.1	3.7	0.2	0.3	1.4	1.5	1.9					
Domestic liabilities	0.0	0.6	-0.4	-0.3	0.9	1.2	1.2	1.1	2.6	-2.8	1.4	4.4	3.6	2.6	-0.1	0.4	-0.5	-0.4	0.5	0.7	0.9	0.6	3.3	-3.0	1.3	4.4	3.6	2.6	0.1	1.5	-1.5	0.2	1.7	1.6	1.4					
Debt securities	0.0	0.6	-0.4	-0.3	0.4	0.6	1.1	1.3	2.8	-1.5	1.8	3.2	2.1	1.0	0.1	0.6	-0.4	-0.3	0.4	0.6	1.1	1.3	2.9	-1.6	1.8	3.2	2.1	1.0	0.5	1.3	-0.8	0.3	1.1	1.1	1.0					
Other government obligations	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	-0.5	-0.4	-0.4	-0.3	-0.1	-0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	-0.5	-0.4	-0.4	-0.3	-0.1	-0.1	0.0	-0.2	-0.1	-0.1	0.0	0.0	0.0	0.0					
Loans	0.0	0.0	0.0	0.0	0.5	0.6	0.2	0.3	0.0	-0.5	-0.4	1.3	1.6	1.7	-0.1	-0.2	-0.1	-0.1	0.0	0.1	-0.2	0.1	0.5	-0.3	-0.4	1.3	1.6	1.7	0.0	0.0	-0.2	-0.2	0.4	0.6	0.4					
Foreign liabilities	-1.5	4.3	4.0	2.0	-1.6	-1.2	-0.5	0.2	1.5	6.2	0.4	0.5	0.0	0.5	-0.4	6.1	2.1	0.1	-0.8	-0.2	0.5	0.3	1.9	6.1	0.1	0.5	0.0	0.5	-0.2	2.2	1.8	0.1	-0.4	-0.1	0.5					
Loans	-1.5	4.3	2.4	2.0	-1.6	-1.2	-0.5	0.3	1.6	0.2	0.4	2.6	0.0	-2.1	-0.4	6.1	0.5	0.1	-0.8	-0.2	0.5	0.4	2.0	0.1	0.1	2.6	0.0	-2.1	-0.2	2.2	0.3	0.1	0.3	-0.1	-0.3					
Drawings	0.3	2.5	0.6	0.4	0.5	1.0	0.7	2.2	3.3	1.7	1.9	4.9	2.4	2.0	1.4	4.3	2.3	1.7	1.4	2.0	1.7	2.6	3.9	2.0	1.9	4.9	2.4	2.0	1.8	4.1	2.2	1.7	2.5	2.1	1.7					
Amortization	1.8	1.8	1.8	1.5	2.2	2.2	1.1	1.9	1.6	1.5	1.5	2.3	2.4	4.0	1.8	1.8	1.6	2.2	2.2	1.1	2.2	1.9	1.9	1.8	2.3	2.4	4.0	1.9	1.8	1.8	1.6	2.2	2.2	2.0	2.0					
Statistical discrepancy	-0.3	-4.9	-3.1	-4.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	-1.0	-4.5	0.1	-1.2	0.0	0.0	0.0	0.1	-0.3	-0.1	-0.1	0.0	0.0	0.0	-0.9	-0.6	1.5	-0.8	0.0	0.0	0.0					
Memorandum items																																								
Net lending excl. externally-financed operations	1.3	-1.6	0.6	1.0	-0.3	-0.2	0.1	-0.7	-4.8	-1.6	-2.6	-4.3	-3.4	-1.1	2.5	-2.1	2.8	3.0	1.0	1.3	2.8	2.2	-4.0	0.5	-0.9	-2.8	-2.6	-0.5	2.5	-2.9	2.3	1.9	-0.2	0.1	1.8					
Primary balance (% of GDP)	1.5	-1.7	0.4	1.5	-0.3	-0.1	0.2	0.6	-3.8	-0.8	-1.8	-2.9	-2.0	-0.3	1.8	-3.9	0.9	2.1	0.2	0.3	1.9	1.9	-4.1	0.9	-0.5	-2.2	-1.7	-0												

Tabela 5a. Institucije BiH: Izvještaj o operacijama vlade, 2019-2028.

(u milionima KM)

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
					Proj.					
Revenue	926	943	987	1,044	1,214	1,224	1,225	1,226	1,226	1,227
Taxes	750	780	780	866	1,021	1,021	1,021	1,021	1,021	1,021
Direct taxes	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Indirect taxes	750	780	780	866	1,021	1,021	1,021	1,021	1,021	1,021
Other taxes	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Social security contributions	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Grants	14	17	47	13	15	15	16	17	18	19
Other revenue	162	145	160	165	179	188	188	188	188	188
Expenditure	876	984	924	1,008	1,234	1,248	1,248	1,251	1,246	1,242
Expense	855	899	876	974	1,189	1,201	1,198	1,213	1,207	1,202
Compensation of employees	667	681	695	737	953	956	958	961	963	966
Use of goods and services	159	142	154	185	200	208	202	213	204	195
Social benefits	4	10	12	23	22	22	22	22	22	22
Interest	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Transfers to other general government units	6	44	2	5	2	2	2	2	2	2
Other expense	19	12	4	11	12	13	14	14	15	16
Net acquisition of nonfinancial assets	20	85	47	34	45	47	50	38	39	41
Acquisition of nonfinancial assets	26	86	49	41	45	47	50	38	40	42
Foreign financed capital spending	3	3	5	4	5	5	5	6	6	6
Domestically financed capital spending	23	83	44	37	40	42	45	32	34	35
Disposal of nonfinancial assets	6	0	1	7	0	0	0	0	1	1
Gross/net operating balance (revenue - expense)	71	44	111	71	25	23	26	13	19	26
Net lending/borrowing (revenue - expenditure)	50	-42	64	37	-20	-24	-24	-25	-19	-15
Net acquisition of financial assets	25	31	-29	84	-20	-24	-24	-25	-19	-15
Domestic assets	25	31	-29	84	-20	-24	-24	-25	-19	-15
Currency and deposits	15	30	-28	83	-20	-24	-24	-25	-19	-15
Debt securities	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Loans	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CBBH	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Commercial banks	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Development banks	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Another general government unit	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Received repayment of loans	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Debt service (principle and interest) by lower levels of government channeled through the central government	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Other	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Extension of loans	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Enterprizes (private and public)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Related to foreign loans	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Equity and investment fund shares	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Privatization proceeds	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Other	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Insurance, pensions, and standardized guarantee schemes	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Financial derivatives and employee stock options	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Other accounts receivable	10	1	-1	1	0	0	0	0	0	0
Foreign assets	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Net incurrence of liabilities	-25	79	-93	49	0	0	0	0	0	0
Domestic liabilities	-22	83	-88	53	0	0	0	0	0	0
Foreign liabilities	-3	-4	-4	-5	0	0	0	0	0	0
Debt securities	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Loans	-3	-4	-4	-5	0	0	0	0	0	0
Drawings	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Amortization	3	4	4	5	0	0	0	0	0	0
Other accounts payable	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Statistical discrepancy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Memorandum items										
Net lending excl. externally-financed operations	54	-38	68	41	-15	-19	-18	-19	-13	-9

Sources: BiH authorities; and IMF staff estimates and projections.

Tabela 5b. Federacija BiH: Izvještaj o operacijama generalne vlade, 2019-2028.
(u milionima KM)

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
							Proj.			
Revenue	8,935	8,457	9,451	10,818	11,980	12,651	13,425	14,221	15,043	15,922
Taxes	4,597	4,069	4,783	5,547	5,999	6,421	6,844	7,283	7,752	8,236
Direct taxes	849	821	905	1,165	1,225	1,296	1,367	1,439	1,545	1,649
Indirect taxes	3,746	3,247	3,877	4,382	4,774	5,125	5,476	5,843	6,207	6,587
Other taxes	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1
Social security contributions	3,689	3,662	3,927	4,424	4,949	5,235	5,524	5,817	6,106	6,430
Grants	88	93	82	107	189	105	110	117	124	132
Other revenue	562	633	659	739	842	889	946	1,004	1,061	1,124
Expenditure	8,654	9,453	9,323	10,303	12,149	12,809	13,457	14,118	14,758	15,485
Expense	7,945	8,424	8,307	9,249	10,957	11,442	12,017	12,603	13,168	13,810
Compensation of employees	1,996	2,063	2,120	2,392	2,723	2,857	2,989	3,138	3,282	3,441
Use of goods and services	1,943	1,966	2,053	2,259	2,516	2,662	2,818	2,972	3,125	3,302
Social benefits	3,063	3,287	3,323	3,696	4,581	4,707	4,922	5,139	5,349	5,579
Interest	131	118	113	126	221	276	302	324	340	367
Subsidies	329	532	516	511	563	595	628	661	694	731
Other expense	483	450	180	262	352	345	356	367	377	389
Net acquisition of nonfinancial assets	709	1,030	1,016	1,054	1,192	1,367	1,440	1,515	1,590	1,674
Acquisition of nonfinancial assets	741	1,051	1,044	1,099	1,220	1,396	1,471	1,547	1,624	1,710
Foreign financed capital spending	386	599	653	480	565	704	740	778	816	859
Domestically financed capital spending	354	452	390	619	655	693	731	769	808	851
Disposal of nonfinancial assets	32	21	28	45	27	29	31	32	34	36
Gross/net operating balance (revenue - expense)	990	33	1,144	1,569	1,023	1,209	1,408	1,618	1,875	2,112
Net lending/borrowing (revenue - expenditure)	281	-997	128	515	-169	-158	-32	103	285	437
Net acquisition of financial assets	-78	-538	544	67	-277	33	342	597	914	1,052
Domestic assets	-78	-538	544	67	-277	33	342	597	914	1,052
<i>Of which: Currency and deposits</i>	0	-464	666	167	-273	37	345	601	918	1,055
Net incurrence of liabilities	-116	1,464	395	-94	-108	192	374	494	630	614
Domestic liabilities	-13	82	-136	-132	151	254	325	372	421	389
<i>Of which: Debt securities</i>	19	129	-110	-102	148	211	292	375	404	465
Foreign liabilities	-103	1,382	532	38	-258	-62	49	123	208	226
Loans	-103	1,382	130	38	-258	-62	49	123	208	226
Drawings	331	969	594	511	449	692	691	645	677	713
Amortization	434	413	464	473	707	754	642	523	469	488
Other accounts payable	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Statistical discrepancy / financing gap	-243	-1,005	20	-354	0	0	0	0	0	0

Sources: BiH authorities; and IMF staff estimates and projections.

Tabela 5c. Federacija BiH: Izvještaj o operacijama centralne vlade, 2019-2028.

(u milionima KM)

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
	Proj.									
Revenue	1,916	3,773	4,157	4,694	5,511	5,786	6,045	6,312	6,612	6,986
Taxes	1,681	1,474	1,704	1,918	2,290	2,475	2,544	2,617	2,725	2,884
Direct taxes	99	81	72	89	97	103	109	115	126	137
Indirect taxes	1,582	1,393	1,633	1,829	2,192	2,372	2,435	2,502	2,599	2,747
Other taxes	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Social security contributions	0	2,023	2,178	2,459	2,798	2,960	3,123	3,289	3,452	3,635
Grants	76	85	67	93	173	89	93	98	105	112
For budget support	0	0	0	0	92	0	0	0	0	0
For investment projects	76	85	67	93	82	89	93	98	105	112
Other revenue	159	187	205	197	250	262	285	308	330	354
Expenditure	1,669	4,251	4,143	4,359	5,801	6,078	6,364	6,648	6,916	7,223
Expense	1,498	4,020	3,931	4,267	5,515	5,731	5,998	6,263	6,509	6,794
Compensation of employees	234	260	262	283	340	359	379	403	427	454
Use of goods and services	63	83	88	80	132	139	150	159	169	181
Social benefits	465	2,777	2,840	3,085	3,961	4,143	4,320	4,496	4,661	4,841
Interest	110	101	91	103	196	249	274	295	309	335
Subsidies	121	265	230	200	223	235	248	262	275	289
Transfers to other general government units	412	409	374	449	526	486	509	532	555	581
Other expense	92	125	46	67	138	119	117	116	113	111
Net acquisition of nonfinancial assets	171	231	212	92	286	347	366	386	406	430
Acquisition of nonfinancial assets	171	232	213	111	286	347	366	386	406	430
Foreign financed capital spending	134	196	198	69	262	322	340	358	377	399
Domestically financed capital spending	37	36	15	42	24	25	26	28	29	31
Disposal of nonfinancial assets	0	0	1	19	0	0	0	0	0	0
Gross/net operating balance (revenue - expense)	418	-247	226	428	-4	55	47	49	103	192
Net lending/borrowing (revenue - expenditure)	247	-478	14	336	-289	-292	-319	-337	-303	-237
Net acquisition of financial assets	-168	-474	121	-432	-507	-293	-156	-72	72	95
Domestic assets	-168	-474	-31	-280	-507	-293	-156	-72	72	95
Of which: Currency and deposits	0	-273	193	-103	-313	-99	38	122	267	290
Foreign assets	0	0	152	-152	0	0	0	0	0	0
Net incurrence of liabilities	-345	1,104	907	511	-218	-1	163	264	375	333
Domestic liabilities	10	130	-110	-86	309	409	480	527	572	534
Of which: Debt securities	10	130	-110	-86	148	211	292	375	404	465
Foreign liabilities	-355	974	1,017	597	-527	-409	-317	-263	-196	-201
Loans	-355	974	616	597	-527	-409	-317	-263	-196	-201
Drawings	73	564	157	133	181	345	325	260	272	287
For budget support	15	452	26	157	0	111	78	0	0	0
For investment projects	58	111	132	-24	181	234	246	260	272	287
Amortization	428	410	458	464	707	754	642	523	469	488
Other accounts payable	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Financing gap	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Statistical discrepancy	-70	-1,100	-801	-1,278	0	0	0	0	0	0
Memorandum items										
Net lending excl. externally-financed operations	305	-367	146	312	-109	-59	-72	-77	-31	49

Sources: BiH authorities; and IMF staff estimates and projections.

Notes: Central government includes pension fund since 2020. Budget support does not include MFA in 2021.

Tabela 5d. Republika Srpska: Izvještaj o operacijama generalne vlade, 2019-2028.

(u milionima KM)

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
				Proj.						
Revenue	4,606	4,516	5,082	5,872	6,380	6,743	7,152	7,574	8,017	8,489
Taxes	2,526	2,400	2,771	3,216	3,374	3,611	3,848	4,094	4,363	4,641
Direct taxes	460	451	472	620	643	681	718	756	819	881
Indirect taxes	2,035	1,914	2,259	2,544	2,674	2,870	3,066	3,271	3,474	3,685
Other taxes	31	35	40	52	57	61	64	67	71	74
Social security contributions	1,612	1,676	1,824	2,009	2,250	2,380	2,511	2,644	2,776	2,923
Grants	83	58	34	41	88	46	48	51	54	58
Other revenue	385	382	454	606	668	707	746	785	824	868
Expenditure	4,526	5,108	5,116	6,096	7,056	7,462	7,838	8,152	8,512	8,944
Expense	4,001	4,365	4,572	5,414	6,194	6,503	6,826	7,086	7,392	7,763
Compensation of employees	1,000	1,092	1,133	1,346	1,481	1,566	1,653	1,740	1,827	1,924
Use of goods and services	369	380	381	456	499	528	566	601	636	680
Social benefits	2,128	2,262	2,428	2,839	3,167	3,324	3,480	3,635	3,785	3,949
Interest	137	133	142	154	332	438	446	390	390	415
Subsidies	155	264	198	236	296	202	214	225	236	249
Other expense	212	235	290	384	420	445	469	494	518	546
Net acquisition of nonfinancial assets	524	743	544	682	862	958	1,012	1,066	1,120	1,181
Acquisition of nonfinancial assets	544	767	570	709	890	988	1,042	1,098	1,153	1,215
Foreign financed capital spending	169	144	99	88	235	284	300	316	332	351
Domestically financed capital spending	375	623	471	621	656	704	743	782	821	864
Disposal of nonfinancial assets	19	24	27	27	29	30	31	32	33	34
Gross/net operating balance (revenue - expense)	605	151	510	457	186	240	326	489	625	727
Net lending/borrowing (revenue - expenditure)	80	-593	-33	-225	-676	-719	-686	-578	-496	-455
Net acquisition of financial assets	189	-43	351	-33	108	-116	-111	168	344	185
Domestic assets	189	-43	351	-33	108	-116	-111	168	344	185
<i>Of which: Currency and deposits</i>	137	-26	377	-101	150	-22	-24	255	430	271
Net incurrence of liabilities	99	582	398	199	784	602	575	745	839	640
Domestic liabilities, <i>of which:</i>	64	371	-380	184	703	606	543	702	749	534
Debt securities	153	333	-196	255	506	348	407	375	413	198
Loans	17	54	-44	-57	211	271	149	338	346	346
Foreign liabilities	35	211	777	15	82	-3	31	44	91	105
Loans	48	224	9	15	410	-3	31	44	91	-423
Drawings	297	440	247	278	780	406	402	368	387	407
Amortization	250	216	238	263	369	409	370	325	296	831
Other accounts payable	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Statistical discrepancy / financing gap	9	-32	-13	-7	0	0	0	0	0	0

Sources: BiH authorities; and IMF staff estimates and projections.

Tabela 5e. Republika Srpska: Izvještaj o operacijama centralne vlade, 2019-2028.

(u milionima KM)

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	
				Proj.							
Revenue	2,962	2,874	3,231	3,774	4,219	4,472	4,725	4,975	5,262	5,730	
Taxes	1,820	1,733	1,995	2,360	2,565	2,769	2,929	3,083	3,276	3,638	
Direct taxes	384	378	398	530	545	576	608	640	697	753	
Indirect taxes	1,414	1,328	1,571	1,798	1,984	2,155	2,281	2,401	2,535	2,838	
Other taxes	22	26	27	33	36	38	40	42	44	46	
Social security contributions	892	935	1,022	1,176	1,338	1,415	1,494	1,573	1,651	1,738	
Grants	81	49	18	29	88	46	48	51	54	58	
For budget support	0	0	0	0	46	0	0	0	0	0	
For investment projects	81	49	18	29	88	46	48	51	54	58	
Other revenue	166	153	193	206	226	239	252	265	279	293	
Expenditure	3,001	3,410	3,443	4,152	4,986	5,213	5,461	5,647	5,881	6,168	
Expense	2,804	3,218	3,275	3,976	4,678	4,851	5,079	5,243	5,456	5,719	
Compensation of employees	755	828	851	1,000	1,100	1,164	1,228	1,293	1,357	1,429	
Use of goods and services	160	162	178	207	227	240	258	274	291	313	
Social benefits	1,363	1,428	1,503	1,792	2,033	2,125	2,214	2,303	2,386	2,476	
Interest	107	108	114	124	302	407	413	356	354	377	
Subsidies	115	226	152	181	237	139	147	155	163	171	
Transfers to other general government units	181	316	275	396	478	457	482	508	533	561	
Other expense	122	150	202	275	301	319	336	354	372	391	
Net acquisition of nonfinancial assets	197	192	168	175	308	362	383	404	425	449	
Acquisition of nonfinancial assets	204	201	177	185	317	372	392	413	434	458	
Foreign financed capital spending	40	46	34	33	174	221	233	245	258	273	
Domestically financed capital spending	163	155	143	152	143	151	159	168	176	186	
Disposal of nonfinancial assets	7	9	9	10	10	10	10	9	9	9	
Gross/net operating balance (revenue - expense)	159	-345	-44	-203	-459	-379	-354	-268	-193	12	
Net lending/borrowing (revenue - expenditure)	-38	-537	-212	-378	-766	-741	-736	-672	-618	-437	
Net acquisition of financial assets	113	-75	223	-111	16	-141	-164	71	219	200	
Domestic assets, of which:	113	-75	223	-111	16	-141	-164	71	219	200	
Currency and deposits	22	-33	256	-65	-57	-199	-236	-10	128	100	
Loans	86	-42	-18	-50	73	58	72	81	91	100	
Equity and investment fund shares	-8	28	2	0	0	0	0	0	0	0	
Net incurrence of liabilities	152	462	432	265	782	600	572	743	837	637	
Domestic liabilities, of which:	126	289	-356	209	703	606	543	702	749	534	
Debt securities	150	317	-194	254	506	348	407	375	413	198	
Loans	38	-4	-59	-51	211	271	149	338	346	346	
Foreign liabilities	27	173	788	56	80	-5	29	41	88	103	
Loans	39	185	19	56	408	-5	29	41	88	-426	
Drawings	257	368	214	272	778	404	400	366	384	405	
For budget support	35	331	1	217	529	74	52	0	0	0	
For investment projects	222	37	213	55	249	329	348	366	384	405	
Amortization	217	183	194	216	369	409	370	325	296	831	
Other accounts payable	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Statistical discrepancy	-1	-1	0	2	0	0	0	0	0	0	
Memorandum items											
Net lending excl. externally-financed operations	-79	-540	-197	-374	-680	-566	-552	-478	-414	-223	

Sources: BiH authorities; and IMF staff estimates and projections.

Note: MFA was recorded as investment loans in 2021.

Tabela 6. Bosna i Hercegovina: Monetarni pregled, 2019-2023.

	2019 Dec.	2020 Dec.	2021 Dec.	2022 Prel.	2023 Proj.
<i>Monetary Survey</i>					
(Million KM, end of period)					
Net foreign assets	13,949	16,014	19,113	19,273	19,126
Net domestic assets	12,207	12,004	12,392	13,967	16,603
Domestic credit	19,585	19,845	19,189	20,549	22,961
Claims on general government (net)	-172	591	-796	-509	687
Claims on public nonfinancial corporations	509	542	532	653	714
Claims on private sector	19,248	18,712	19,453	20,405	21,560
Other items (net)	-7,378	-7,841	-6,797	-6,581	-6,358
Broad money (M2)	26,156	28,017	31,505	33,240	35,729
Currency	4,330	5,044	5,533	6,126	6,328
Demand Deposits	8,744	9,780	12,384	13,752	14,889
Other Deposits	13,081	13,194	13,588	13,361	14,512
Time and savings deposits	2,998	3,035	3,044	2,879	3,937
Foreign currency deposits	10,083	10,159	10,544	10,483	10,575
<i>Central Bank of the BIH (CBBH)</i>					
Net Foreign Assets	12,625	13,895	16,375	16,094	15,888
Net Domestic Assets	-704	-665	-1,125	-686	-550
Base Money	11,120	12,305	14,448	14,931	15,239
Currency in circulation	5,200	6,172	6,924	7,436	7,536
Banks reserves	5,744	5,901	7,220	7,217	7,400
Other liabilities	177	232	305	278	303
Other items	802	926	800	485	103
<i>Memorandum items:</i>					
<i>Monetary Survey</i>					
(Annual percent change in terms of broad money)					
Net foreign assets	6.2	7.9	11.1	0.5	-0.4
Net domestic assets	2.9	0.8	-2.3	5.3	3.5
Domestic credit	4.2	1.0	-2.3	4.3	7.3
Claims on general government (net)	-0.9	2.9	-4.9	0.9	3.6
Claims on public nonfinancial corporations	0.3	0.1	0.0	0.4	0.2
Claims on private sector	4.7	-2.0	2.6	3.0	3.5
(Annual percent change)					
Broad money (M2)	8.7	7.1	12.4	5.5	7.5
Reserve money (RM)	6.9	10.7	17.4	3.3	2.1
Credit to the private sector	6.3	-2.8	4.0	4.9	5.7
(Percent)					
Credit to the private sector (in percent of GDP)	53.8	53.9	49.7	44.7	43.2
Broad money (in percent of GDP)	73.1	80.7	80.6	72.9	71.6
Central bank net foreign assets (in percent of reserve money)	113.5	112.9	113.3	107.8	104.3
(Ratio)					
Velocity (GDP/end-of-period M2)	1.3	1.3	1.3	1.3	1.4
Reserve money multiplier (M2/RM)	2.4	2.3	2.2	2.2	2.3

Source: CBBH; and IMF staff estimates and projections.

Tabela 7. Bosna i Hercegovina: Indikatori finansijskog zdravlja, 2018-2023.

(procenti)

	2018	2019	2020	2021	2022 ¹	2023Q1
Capital						
Tier 1 capital to total risk exposure	16.5	17.5	18.1	18.7	18.7	18.6
Total regulatory capital ratio	17.5	18.0	19.2	19.6	19.6	19.4
Financial leverage ratio (Tier 1 capital to assets)	10.4	10.5	10.2	10.0	9.9	10.0
Quality of assets						
Nonperforming loans to total loans	8.8	7.4	6.1	5.8	4.5	4.2
Nonperforming assets (NPAs) to total assets	6.2	5.2	3.4	3.2	2.5	2.4
Nonperforming loans net of provisions to capital	11.4	9.6	7.4	7.0	4.7	4.5
Provisions to nonperforming loans	77.4	77.0	78.4	78.4	81.4	81.2
Profitability						
Return on assets	1.3	1.4	0.7	1.3	1.6	2.2
Return on equity	8.5	9.1	5.6	9.6	12.0	17.0
Net interest income to gross income	58.8	56.8	56.0	59.2	56.6	62.1
Noninterest expenses to gross income	63.2	63.6	65.5	60.1	55.7	50.5
Liquidity						
Liquid assets to total assets	29.3	29.2	28.6	30.7	30.5	32.9
Liquid assets to short-term financial liabilities	60.4	61.0	51.3	51.3	48.4	53.7
Short-term financial liabilities to total financial liabilities	57.2	56.2	65.4	68.8	72.6	70.9
Foreign exchange risk						
Foreign currency and indexed loans to total loans	56.7	53.9	53.9	50.2	43.3	42.3
Foreign currency liabilities to total financial liabilities	53.3	50.7	48.1	44.4	42.5	43.0
Net open position	2.1	3.4	4.2	4.0	1.0	0.3

Source: CBBH.

1/ Based on the 2019 IMF FSIs guidelines; periods before have been recalculated in line with 2019 FSIs guide.

Tabela 8. Bosna i Hercegovina: Indikatori kapaciteta za vršenje otplata prema MMF-u, 2021–2032.
(procenti)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
	Act.		Proj.									
Fund repurchases and charges												
In millions of SDRs	14.8	25.6	113.7	179.7	106.5	38.1	26.7	21.0	15.6	15.6	15.6	15.6
In millions of euros	17.8	32.4	142.7	227.1	135.6	48.9	34.6	27.6	20.5	20.5	20.5	20.5
In percent of exports of goods and services	0.2	0.3	1.3	2.0	1.1	0.4	0.3	0.2	0.1	0.1	0.1	0.1
In percent of external public debt service	4.3	7.3	18.8	26.5	17.3	7.1	5.3	2.9	2.6	2.4	2.5	2.4
In percent of general government revenues	0.2	0.4	1.4	2.1	1.2	0.4	0.3	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2
In percent of gross official reserves	0.2	0.4	1.8	2.7	1.6	0.5	0.4	0.3	0.2	0.2	0.2	0.2
Fund credit outstanding												
In millions of SDRs	381.5	365.6	278.2	124.4	37.0	15.9	5.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
In millions of euros	459.2	464.0	349.0	157.3	47.1	20.3	6.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
In percent of quota	143.8	137.9	104.9	46.9	13.9	6.0	2.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
In percent of GDP	2.3	2.0	1.4	0.6	0.2	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
In percent of gross official reserves	5.5	5.6	4.3	1.9	0.5	0.2	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
In percent of exports of goods and services	5.5	4.2	3.3	1.4	0.4	0.2	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Memorandum items:												
Exports of goods and services (millions of euros)	8,405	10,934	10,622	11,374	12,039	12,697	13,343	14,072	14,841	15,652	16,507	17,409
External public debt service (millions of euros)	411	442	757	856	785	691	647	942	794	868	831	850
Quota (millions of SDRs)	265	265	265	265	265	265	265	265	265	265	265	265
Quota (millions of euros)	319	337	333	335	338	340	343	348	348	348	348	348
Gross official reserves (millions of euros)	8,372	8,228	8,123	8,348	8,625	9,008	9,435	9,894	10,377	10,882	11,413	11,969
GDP (millions of euros)	19,982	23,317	25,516	26,992	28,481	29,989	31,478	33,148	34,907	36,759	38,709	40,763
Euros per SDR	1.2	1.3	1.3	1.3	1.3	1.3	1.3	1.3	1.3	1.3	1.3	1.3

Source: IMF staff estimates.

Prilog I. Provedba ranije datih preporuka prema članu IV.

Preporuke MMF-a	Mjere za provedbu preporuka
Fiskalna politika: ublažiti utjecaj viših cijena na najugroženije	
Povećati obuhvat i poboljšati usmjerenje fiskalne podrške ugroženim skupinama, uz očuvanje prostora za potencijalnu potrošnju na zdravstvo.	Nije provedena. Socijalna pomoć je jednim dijelom usmjerena prema penzionerima i drugim skupinama s niskim primanjima. Međutim, nedostatak sveobuhvatnih i ažuriranih socijalnih registara u oba entiteta i dalje onemogućava bolje usmjerenje pomoći.
Suzdržati se od povećanja plata u javnom sektoru i uvođenja diferencirane stope PDV-a.	Djelimično provedena. Nije uvedena diferencirana stopa PDV-a, ali su plate u javnom sektoru povećane u oba entiteta.
Povećavati ulaganja u infrastrukturu i zelenu energiju u javnom sektoru.	Nije provedena. Udio javnih ulaganja iskazan kao postotak BDP-a pao je u 2022. godini.
Aranžman valutnog odbora i politike finansijskog sektora: ojačati valutni odbor i očuvati finansijsku stabilnost	
Ojačati valutni odbor, bolje procjenjivati i pratiti njegovu otpornost, te ažurirati investicijske smjernice CBBH za devizne rezerve.	Provedena. CBBiH je uskladila portfolio deviznih rezervi uz skraćivanje duracije, u skladu sa preporukama MMF-a.
Uskladiti stopu naknade CBBH na višak rezervi banaka sa stopom za depozite Europske centralne banke i u potpunosti provesti novi okvir obavezne rezerve.	Djelimično provedena. CBBiH je samo neznatno povećala stopu naknade na višak rezervi banaka. Usvojila je, ali još uvijek nije provela obavezu ispunjavanja u devizama obavezne rezerve za devizne depozite.
Pažljivo pratiti pozicije likvidnosti banaka, zahtijevati ažurirane planove oporavka, strogo poštivati prudencijalne zahtjeve i pratiti pravovremeno prepoznavanje imovine umanjne vrijednosti.	Djelimično provedena. Agencije za bankarstvo pažljivo prate poslovanje banaka. Uvele su mjere s ciljem ograničavanja rasta kamatnih stopa na kredite, kao i ograničenja izloženosti banaka prema starnom državnom dugu.
Uspostaviti Fond za finansijsku stabilnost.	Nije provedena. Vlasti se ne slažu oko toga treba li Fond za finansijsku stabilnost biti uspostavljen na nivou države ili u formi zasebnih fondova na entitetskom nivou.
Poboljšati koordinaciju između organa na državnom i entitetskom nivou održavanjem redovnih sastanaka Stalnog odbora za finansijsku stabilnost (SOFS).	Nije provedena. Nisu održavani redovni sastanci Stalnog odbora za finansijsku stabilnost.
Finalizirati Memorandum za finansijski sektor (FSMOU).	Nije provedena. Memorandum za finansijski sektor nije zaključen, uglavnom zbog neslaganja oko uloge koju bi Centralna banka trebala imati u procjeni rizika za finansijsku stabilnost.

Izraditi akcioni plan za rješavanje nekvalitetnih kredita (NPL), uključujući i okvir za vansudsko poravnanje.	Nije provedena. Vlasti ne vide hitnu potrebu za izradom akcionog plana za rješavanje nekvalitetnih kredita jer još uvijek nije došlo do očekivanog pogoršanja kvaliteta aktive.
Upravljanje i transparentnost: nastaviti s reformama i ubrzati njihovu provedbu	
Izmijeniti i dopuniti Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti s ciljem njegovog usklađivanja s međunarodnim standardima.	Nije provedena. Međuresorna radna grupa tek treba dovršiti izradu nacрта novog zakona zbog neslaganja oko pojedinih odredbi.
U CBBiH uspostaviti registar bankovnih računa fizičkih lica za cijelu zemlju.	Nije provedena. Vlasti se ne slažu oko toga treba li se registar voditi na državnom ili entitetskom nivou.
Ojačati javne nabavke i upravljanje javnim finansijama.	Djelimično provedena. Usvojene su izmjene i dopune Zakona o javnim nabavkama, zahvaljujući kojima je Zakon usklađen s pravnom stečevinom EU u većoj mjeri nego što je to ranije bio slučaj, ali ne i u potpunosti. Usvojena je strategija upravljanja javnim finansijama na nivou BiH, a provedene su i neke reforme upravljanja javnim finansijama.
Ojačati upravljanje javnim preduzećima.	Djelimično provedena. Oba entiteta poduzela su korake za uspostavljanje jedinica za nadzor nad javnim preduzećima i jedinica za praćenje fiskalnog rizika, ali u FBiH ove jedinice nisu u potpunosti operativne. Sveobuhvatni registar javnih preduzeća u FBiH sada je dostupan online.
Ubrzati izmirenje zaostalih neizmirenih obaveza u javnom sektoru.	Nije provedena. Iako su neke ustanove prestale gomilati zaostale neizmirene obaveze, postojeće zaostale neizmirene obaveze nisu podmirene.
Druge strukturalne politike i reforme	
Usvojiti zakon o energiji na državnom nivou s ciljem podrške razvoju energetske tržišta, stimuliranja konkurencije i poticanja novih ulaganja.	Nije provedena. Vlasti se ne slažu oko podjele nadležnosti između države i entiteta.
Usvojiti novi zakon o elektronskoj identifikaciji i uslugama povjerenja za elektronske transakcije kako bi se osiguralo dalje usklađivanje sa pozitivnim propisima EU.	Nije provedena. Vlasti se ne slažu oko toga treba li organ za nadzor pružatelja usluga povjerenja biti na državnom nivou, kako to zahtijevaju propisi EU, ili na entitetskom nivou.
Suzdržati se od daljih povećanja minimalne plate.	Nije provedena. Minimalna plata je povećana u oba entiteta.

Prilog II. Procjena vanjskog sektora

Opća procjena: Na osnovu procjene pomoću modela tekućeg računa EBA-lite, vanjska pozicija BiH u 2022. godini bila je uglavnom na nivou na koji upućuju osnovni ekonomski činioci i poželjne politike. Prema očekivanjima, sve lošija vanjska potražnja iz EU oslabit će vanjsku poziciju BiH u 2023. godini. Nivo bruto međunarodnih rezervi smanjio se od 2021. godine, ali je ostao iznad pragova koje preporučuje tradicionalna metrika adekvatnosti rezervi. Vanjski rizici su umjereni, a odnose se na odlive sredstava iz bankarskog sektora, pristup Republike Srpske (RS) vanjskom finansiranju, te na kašnjenja u realizaciji koncesionih kredita i grantova za bilateralne i multilateralne projekte. U srednjoročnom periodu, na vanjsku će poziciju utjecati uvođenje EU mehanizma za granično prilagođavanje emisija ugljika (CBAM) i sposobnost nekih od ključnih izvoznih sektora da mu se prilagode.

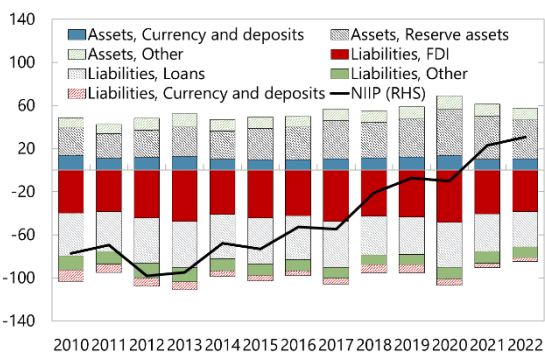
Potencijalni odgovori politika: U kontekstu uvođenja Mehanizma za granično prilagođavanje emisija ugljika, za podršku ključnim izvoznim sektorima potrebne su politike koje unapređuju tranziciju ka zelenoj energiji i reforme energetske tržišta. Strukturalne reforme usmjerene na poboljšanje upravljanja i poslovnog okruženja pogodovale bi stabilnijim direktnim stranim ulaganjima i kreditnom finansiranju u privatnom i javnom sektoru, a posebno u oblasti infrastrukture i zelene energije. Dodatna akumulacija rezervi osigurala bi značajan zaštitni sloj koji bi omogućio CBBiH rješavanje potencijalnih šokova.

Devizna aktiva i pasiva: pozicija i putanja kretanja

Kontekst. Neto međunarodna investicijska pozicija (NIIP) postepeno se poboljšava od 2012. godine, te je na kraju 2022. godine dostigla vrijednost od -27,3 posto BDP-a. U periodu od 2017. do 2021. godine, smanjenje deficita tekućeg računa i povećanje deviznih rezervi je u velikoj mjeri doprinijelo poboljšanju NIIP-a. Od pandemije, međutim, smanjenje direktnih stranih ulaganja, bankovnih obaveza i državnih kredita doprinosi njenoj manje negativnoj vrijednosti. Banke su od 2020. godine zabilježile značajan pad finansiranja iz stranih depozita, ali i strane aktive, što nije imalo značajnijeg utjecaja na ukupnu investicijsku poziciju bankarskog sektora.

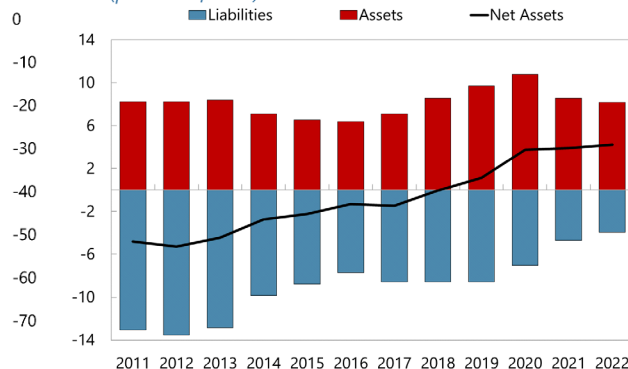
Procjena. Postojeća neto međunarodna investicijska pozicija podrazumijeva nizak rizik za vanjsku održivost. U periodu koji slijedi, veći deficit tekućeg računa i povećanje direktnih stranih ulaganja i vladinih kredita mogli bi dovesti do blagog pogoršanja neto međunarodne investicijske pozicije.

Net International Investment Position
(percent of GDP)



Sources: Authorities and IMF staff calculations.

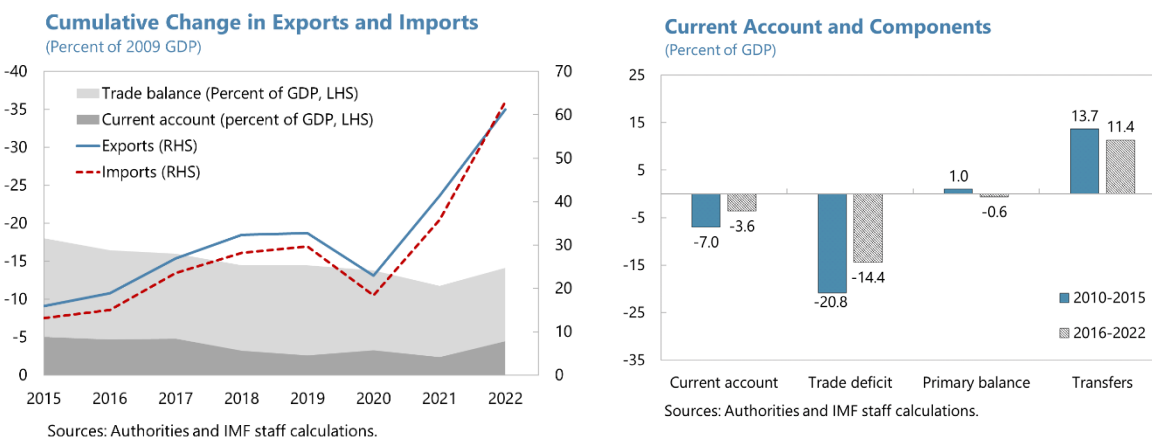
Banks: International Investment Position
(percent of GDP)



2022 (% BDP)	NIIP: -27.3	Bruto aktiva: 57.5	Dužnič. akt.: 5.8	Bruto pasiva: 84.8	Dužnič. pas.: 39.5
--------------	-------------	--------------------	-------------------	--------------------	--------------------

Tekući račun

Kontekst. Deficit tekućeg računa se, sa 2,4 posto BDP-a, koliko je iznosio u 2021. godini, u 2022. godini povećao na 4,5 posto BDP-a, što je iznad njegove prosječne vrijednosti u posljednjih pet godina. To je u velikoj mjeri odraz povećanja trgovinskog deficita (za 2,4 posto BDP-a), potaknutog visokim uvoznim cijenama goriva, hrane i drugih roba u periodu snažne domaće potražnje. Veći rast uvoza više je nego kompenzirao efekat povećanog rasta izvoza robe, koji je također bio potaknut višim cijenama, posebno metala i električne energije, te pojačanog izvoza usluga zahvaljujući oporavku turizma nakon pandemije. Doprinos neto doznaka ostao je približno isti kao u 2021. godini, dok se bilans primarnog dohotka poboljšao. U periodu koji slijedi, osoblje MMF-a očekuje dalje pogoršanje trgovinskog bilansa u 2023. godini zbog predviđenog usporavanja ekonomskog rasta u EU i smanjenja cijena metala i električne energije. U srednjoročnom će periodu od ključnog značaja za održavanje konkurentnosti izvoza biti reforme energetske tržišta, prilagođavanje proizvodnje zelenim izvorima energije i njeno napredovanje u proizvodnom lancu vrijednosti, kao i diverzifikacija izvoznih tržišta (vidi Prilog III.).



Procjena. Na osnovu procjene pomoću modela tekućeg računa EBA-lite, vanjska pozicija BiH u 2022. godini bila je uglavnom na nivou na koji upućuju osnovni ekonomski činioci i poželjne politike. Na osnovu primjene modela na podatke iz 2022. godine, norma tekućeg računa (CA) procijenjena je na vrijednost od -4,2 posto BDP-a. Uz primjenu cikličke prilagodbe i dodatnog korektiva kako bi se uzeo u obzir spori oporavak doznaka, dobijena je prilagođena norma tekućeg računa u vrijednosti od -3,3 posto BDP-a. To ukazuje na jaz u politikama od 0,7 posto BDP-a, koji je prvenstveno rezultat u većoj mjeri kontrakcijski orijentirane fiskalne politike (1,5 posto) i nižeg udjela potrošnje za javno zdravstvo u BDP-u (0,7 posto) u odnosu na njihove srednjoročne ciljeve i u poređenju sa ostatkom svijeta, dok je smanjenje rezervi negativno doprinijelo jazu u politikama (-2,3 posto). Primjena modela ukazuje na postojanje jaza na tekućem računu u vrijednosti od 0,9 posto BDP-a, odnosno na potcijenjenost realnog efektivnog deviznog kursa (REER) na nivou od 2,7 posto.

Bosna i Hercegovina: Procjena na osnovu modela tekućeg računa (CA) i modela IREER za 2022. (kao procenat BDP-a)

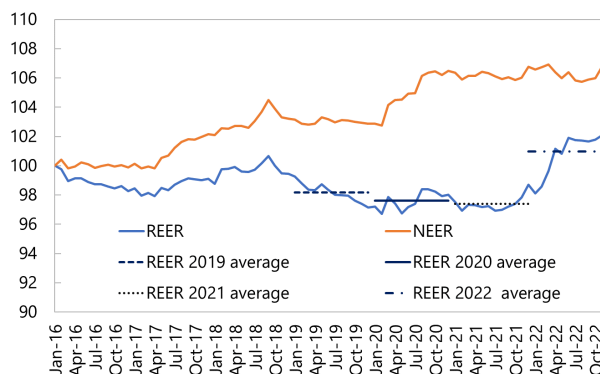
	CA model 1/	REER model 1/
	(in percent of GDP)	
CA-Actual	-4.5	
Cyclical contributions (from model) (-)	-0.6	
Adjustors (-) 2/	-0.1	
Additional temporary/statistical factors (-)	0.0	
Natural disasters and conflicts (-)	-0.5	
Adjusted CA	-3.3	
CA Norm (from model) 3/	-4.2	
Adjustments to the norm (-)	0.0	
Adjusted CA Norm	-4.2	
CA Gap	0.9	4.2
o/w Relative policy gap	0.7	
Elasticity	-0.3	
REER Gap (in percent)	-2.7	-12.9
1/ Based on the EBA-lite 3.0 methodology		
2/ Additional cyclical adjustment to account for the impact of the pandemic and the war in Ukraine on remittances (-0.1 percent of GDP). Tourism has recovered fully after the pandemic.		
3/ Cyclically adjusted, including multilateral consistency adjustments.		

Realni devizni kurs

Kontekst. U 2022. godini je došlo do aprecijacije realnog efektivnog deviznog kursa (REER) u odnosu na 2021. godinu za približno 3,7 posto u prosjeku, čime je REER dosegao svoj najviši nivo u posljednjih 5-6 godina, dok je nominalni efektivni devizni kurs (NEER) u prosjeku ostao približno nepromijenjen, uz blagi porast u posljednja dva mjeseca 2022. godine zbog relativnog jačanja eura u odnosu na dolar. Aprecijacija REER-a je uglavnom posljedica pozitivne razlike u inflaciji u odnosu na trgovinske partnere iz EU, koji čine više od 80 posto ukupnog izvoza.

Procjena. Procjena pomoću EBA-lite modela indeksa realnog efektivnog deviznog kursa (IREER) pokazuje značajan jaz u vrijednosti REER-a u 2022. godini, s procijenjenom potcijenjenosti REER-a od 12,9 posto. Na osnovu primjene modela IREER, to ukazuje na jaz na tekućem računu u vrijednosti od 4,2 posto. Glavni pokretač jaza u politici je razlika između stvarne realne kamatne stope u 2022. godini, čija je vrijednost pala duboko na negativnu stranu usljed visoke inflacije, i njenog željenog nivoa na osnovu politika u srednjoročnom periodu. Iako primjena modela IREER stoga ukazuje na snažniju vanjsku poziciju u odnosu na osnovne ekonomske činioce i poželjne politike, očekuje se da će se jaz REER-a smanjiti sa povećanjem kamatnih stopa i ublažavanjem inflacije u narednih nekoliko godina.

Real and Nominal Effective Exchange Rates
(Jan-2016=100)



Sources: IMF and IMF staff calculations.

Kapitalni i finansijski računi: promjene stanja i mjere politika

Kontekst. Na finansijski račun (2,6 posto BDP-a u 2022. godini) su tokom 2022. godine utjecali neto prilivi direktnih stranih ulaganja (2,5 posto), koji su blago porasli u odnosu na vrijednost iz 2021. godine, a čiji je glavni činilac bilo reinvestiranje dobiti banaka. Ostali investicioni prilivi, koji se uglavnom odnose na bilateralno i multilateralno zaduženje države, u 2022. godini su u manjoj mjeri doprinijeli stanju finansijskog računa u neto iznosu u poređenju s prethodnim godinama, i to zbog zastoja u povlačenju sredstava po osnovu vanjskih projektnih kredita i povećanja devizne imovine banaka. Odlivi u portfoliju su se povećali od 2021. godine, kada je, usprkos izdavanju euroobveznica RS-a, zabilježen mali odliv.

Procjena. Osoblje MMF-a predviđa veće finansijske prilive u 2023. godini zbog većih očekivanih povlačenja sredstava u okviru projektnih kredita i vanjskog zaduženja RS-a, dok će, prema očekivanjima, direktna strana ulaganja biti nešto niža. Rizici vezani za tokove kapitala proizlaze prvenstveno iz kretanja u bankarskom sektoru, sposobnosti RS-a da se u 2023. godini zaduži na stranim tržištima dužničkih instrumenata u situaciji pooštrenih uvjeta finansiranja, te realizacije koncesionih kredita i grantova za bilateralne i multilateralne projekte čija sudbina zavisi od političkog okruženja.

Devizne rezerve

Kontekst. Na kraju 2022. godine, bruto međunarodne rezerve iznosile su 8,2 milijarde eura, što čini približno 35 posto BDP-a u 2022. godini. Nominalne rezerve su od 2021. godine zabilježile smanjenje zbog sve većeg deficita tekućeg računa, manjeg povlačenja sredstava po osnovu vanjskih grantova i kredita za infrastrukturne projekte i umjerenih odliva sredstava iz bankarskog sektora.

Reserve Adequacy Ratios for Bosnia and Herzegovina, 2022 1/

	Minimum threshold	Gross reserves
Reserve/STD (percent) 2/	100	196.2
Reserve/Months of prospective import goods and services 3/	3	6.9
Reserve/Broad money (percent) 4/	-	48.7
Reserves/ARA metric (percent) 5/	100	115.8
Reserves/Adjusted ARA metric (percent) 5/	100	101.3

1/ Based on Latest IIP data from the third quarter of 2022.
 2/ Suggested threshold for adequacy: 100 percent.
 3/ Suggested range for adequacy: 3-6 months;
 4/ Suggested threshold for adequacy: 20 percent
 5/ Suggested range for adequacy: 100-150 percent, depending on tolerance of exchange rate swings.

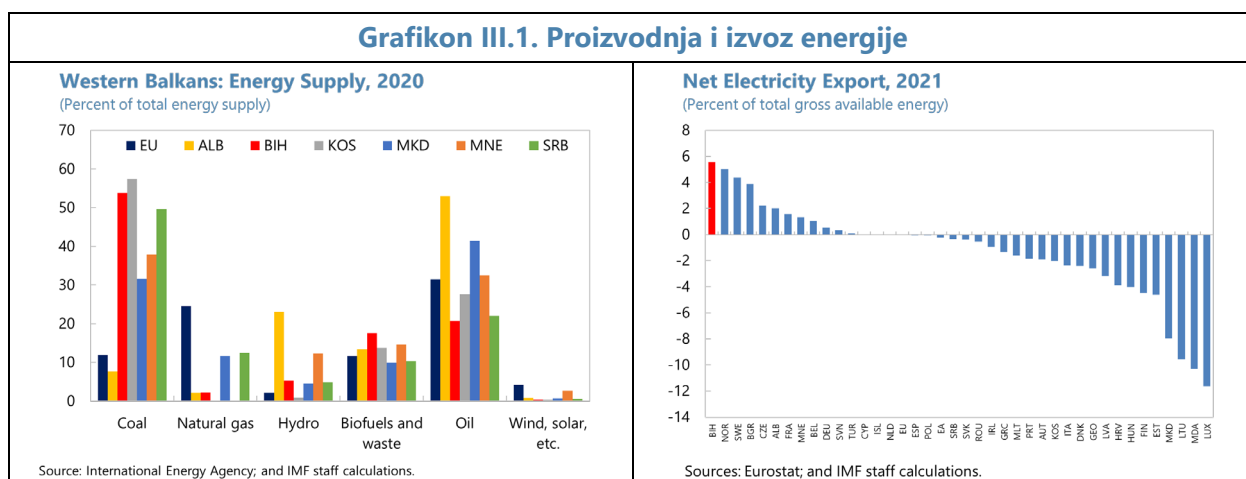
Procjena. Pokrivenost deviznim rezervama se od kraja 2021. godine smanjila, ali je u 2022. godini ostala iznad tradicionalne metrike adekvatnosti rezervi. Prema procjenama, bruto devizne rezerve na kraju 2022. godine su pokrivalo približno 6,9 mjeseci očekivanog uvoza roba i usluga, 48,7 posto novčane mase i 196,2 posto kratkoročnog duga po preostaloj ročnosti zaključno sa krajem 2022. godine. Prema tradicionalnim mjernim parametrima MMF-a za adekvatnost rezervi, pokrivenost rezervama dostigla je nivo od 115,8 posto i iznad je minimalnog preporučenog nivoa od 100 posto. Međutim, za stabilnost aranžmana valutnog odbora, u kojem centralna banka može izdavati primarni novac samo u zamjenu za devize, od ključnog su značaja dovoljne devizne rezerve u odnosu na primarni novac. Štaviše, značajan udio u depozitima komercijalnih banaka u CBBiH čini višak iznad obavezne rezerve koji banke mogu povući u krizi, a CBBiH nema pristup linijama za likvidnost u okviru Eurosistema kako bi ponovo nadoknadila rezerve. Ova karakteristična priroda aranžmana valutnog odbora se također reflektuje kroz prilagođenu ARA metriku,¹ koja je bliža donjem pragu od 100 posto, a koja je trećem kvartalu 2022. godine bila ispod tog praga. Stoga bi bilo prudencijalno s vremenom i kada to uvjeti dozvoljavaju izgraditi veće zaštitne slojeve rezervi, koji bi pomogli CBBH da reagira na ozbiljnije šokove u likvidnosti i ojača otpornost aranžmana valutnog odbora.

¹ Za više detalja o prilagođenim mjernim parametrima procjene adekvatnosti rezervi (ARA), vidi: [IMF Country Report No. 21/43, 2021](#).

Prilog III. Energetski sektor u Bosni i Hercegovini¹

Oslanjanje na lokalno dostupan ugalj u proizvodnji energije zaštitilo je BiH od nedavnih šokova u snabdijevanju energijom, ali pod cijenu visokog zagađenja zraka i slabih ishoda u pogledu zdravlja stanovništva. Sektor električne energije veoma je fragmentiran i složen, a cijene su regulirane i znatno su ispod cijena na međunarodnom tržištu. Uvođenje EU mehanizma za granično prilagođavanje emisija ugljika pogodit će BiH s obzirom na dimenzije njenog izvoza u EU i sadržaj ugljika u njemu. Vlasti bi trebale iskoristiti priliku da potaknu energetske reforme i tranziciju ka ekonomiji s nižim udjelom emisija ugljika, između ostalog putem usvajanja i provedbe zakona o električnoj energiji na državnom nivou, te usklađivanja zakonodavstva o obnovljivim izvorima energije s ciljem poticanja privatnih ulaganja.

1. BiH u proizvodnji energije u velikoj mjeri zavisi od uglja iz lokalnih rudnika. BiH je u odnosu na druge zemlje Zapadnog Balkana u manjoj mjeri osjetljiva na šokove u snabdijevanju energijom. Bogatstvo ugljem i električnom energijom proizvedenom u hidroelektranama omogućava zemlji poziciju izvoznika električne energije, tako da u susjedne zemlje izvozi približno 24 posto ukupne proizvodnje električne energije i 5 posto ukupne energije. Prirodni gas u ukupnom snabdijevanju energijom učestvuje sa približno 3 posto i dolazi samo iz Rusije. S obzirom na ograničenu zavisnost BiH o prirodnom gasu, posebno u industriji, zemlja je do sada bila donekle zaštićena od nestašica prirodnog gasa koje su pogodile Europu.

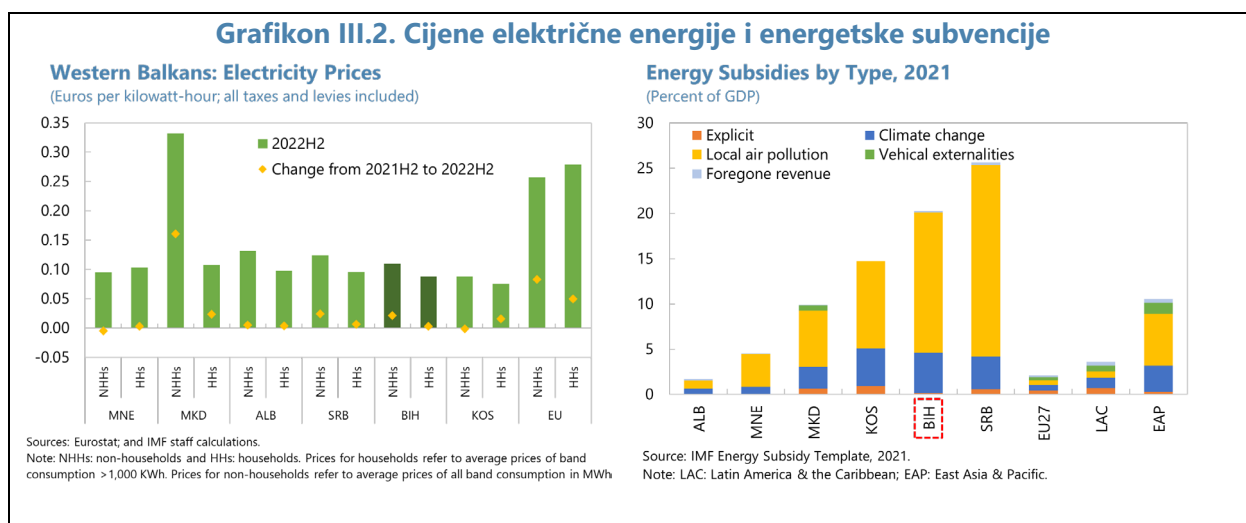


2. Proizvodnja električne energije iz uglja predstavlja izazov za energetska tranziciju i doprinosi lošijim zdravstvenim ishodima kod stanovništva. Proizvodnja električne energije iz uglja u stalnom je porastu, tako da je u 2020. godini dostigla udio od gotovo 70 posto u ukupnoj proizvodnji električne energije u poređenju s udjelom od približno 64 posto koji je imala u 2015. godini. Povećano oslanjanje na lignit — ugalj lošeg kvaliteta koji zagađuje okoliš — doprinijelo je

¹ Pripremili Yazan Al-Karablieh i Andreja Lenarcic (oboje iz SPR) i Andrew Jewell (EUR), uz podršku Estefanije Cohn Bech (EUR).

tome da BiH ima petu najvišu stopu smrtnosti od zagađenja zraka u Europi i Srednjoj Aziji.² Intenzitet emisija i dalje je u porastu, čime se povećava jaz između BiH i ostatka Europe. U 2021. godini, Sekretarijat Energetske zajednice pokrenuo je postupak protiv BiH zbog kršenja dogovorenih gornjih granica emisija.

3. Sektor električne energije veoma je fragmentiran i složen, a cijene su regulirane i znatno su ispod cijena na međunarodnom tržištu. Sektor obuhvata tri vertikalno integrirana javna preduzeća za proizvodnju električne energije, i to dva u FBiH i jedno u RS-u, tri tržišna regulatora, kao i manje, nezavisne proizvođače električne energije što djeluju u oba entiteta. Električna energija se prodaje domaćim potrošačima ili se izvozi u susjedne zemlje. BiH nema veleprodajno tržište električne energije i umjesto toga obavlja trgovinu putem bilateralnih sporazuma. Od kraja 2022. godine, entiteti su u velikoj mjeri unakrsno subvencionirali cijene električne energije za domaćinstva i poslovne subjekte bez ciljanja određenih kategorija. Cijene bi u 2023. godini trebale donekle porasti, ali i dalje ostaju znatno ispod cijena na međunarodnom tržištu (Grafikon 2.). U januaru/siječnju 2023. godine, RS je uvela blok tarife, čime je povećala cijene električne energije po potrošačkim skupinama.³ Implicitne subvencije, izračunate kao razlika između troškova snabdijevanja i društveno efikasnih cijena, u BiH iznose približno 20 posto BDP-a i uglavnom su odraz negativnih eksternalija. (Grafikon 2.)



4. Uvođenje EU mehanizma za granično prilagođavanje emisija ugljika (CBAM) pogodit će BiH s obzirom na veličinu njenog izvoza u EU i sadržaj ugljika u njemu. Prema postojećim trendovima, najveći dio proizvodnje električne energije i dalje će se bazirati na uglju do 2026. godine, od kada EU planira provedbu Mehanizma CBAM. Električna energija, zajedno s četiri druge industrije koje će biti pod udarom — industrija cementa, željeza i čelika, aluminija i vještačkih gnojiva — čini gotovo jednu trećinu ukupnog izvoza iz BiH, pri čemu je u 2022. godini izvoz ovih

² Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije, od BiH lošije stoje samo Tadžikistan, Uzbekistan, Kirgistan i Gruzija.

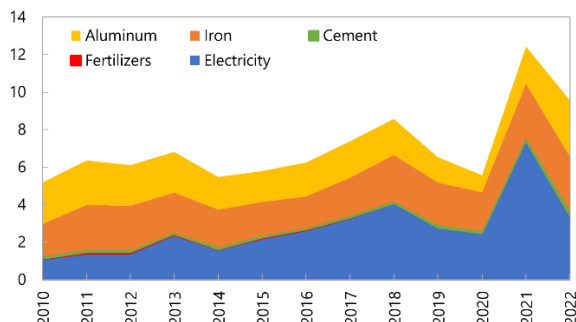
³ Nova cijena u RS-u razlikuje se u zavisnosti od potrošačke skupine i iznosi: (i) 0,0544 KM/kWh za potrošnju do 500 kWh, (ii) 0,0914 KM/kWh za potrošnju od 501 do 1.000 kWh, i (iii) 0,2013 KM/kWh za potrošnju iznad 1.500 kWh.

industrija u EU generirao približno 10 posto BDP-a. Preliminarne procjene ukazuju na pad izvoza iz BiH u industrijama pod udarom Mehanizma CBAM koji će se, u zavisnosti od visine poreza na ugljik, kretati između 11 i 25 posto, što odgovara vrijednosti od približno 1,1 do 2,5 posto BDP-a.⁴

5. Mehanizam CBAM je prilika za poticanje energetskih reformi i tranziciju ka ekonomiji s nižim udjelom ugljika. Kada je riječ o izvozu električne energije, moguće je izuzeće od primjene Mehanizma CBAM, pod uvjetom da se

postigne puna integracija BiH tržišta električne energije sa tržištem EU i da se do 2030. godine uvede EU ekvivalentan sistem trgovanja emisijama (ETS). Sistem trgovanja emisijama ili mehanizam uvođenja cijena za ugljik u BiH generirao bi prihode unutar BiH, a ne u EU, zbog domaćih poreza ili dozvola za ugljične emisije kojim se može trgovati. Taj bi se prihod, s druge strane, mogao upotrijebiti za poticanje tranzicije na obnovljivu energiju i smanjenje intenziteta emisija ugljika u relevantnim sektorima. Osim toga, utjecaj Mehanizma CBAM na izvoz u BiH mogao bi se ublažiti i napredovanjem u proizvodnom lancu vrijednosti—tako što će se, naprimjer, proizvoditi čelik s većom dodanom vrijednosti, koji trenutno ne podliježe primjeni Mehanizma CBAM.

Exports to the European Union by Selected Goods
(Percent of GDP)



Sources: UN Comtrade Database; IMF World Economic Outlook; and IMF staff calculations.
Note: Exports of electricity include mineral fuels and oils and products of their distillation, bitumen substances, and mineral wax. Exports of cement include articles of stone, plaster, asbestos, mica and similar materials. Exports of iron include iron and steel.

6. Vlasti trebaju usvojiti i provesti zakon o električnoj energiji na državnom nivou kako bi pomogle u razvoju tržišta, stimilirale konkurenciju i potaknule nova ulaganja. Prema

Sekretarijatu Energetske zajednice, za razliku od većine drugih zemalja u regionu, BiH nema pravni osnov za svoj nacionalni energetski i klimatski plan. O Zakonu o energiji na državnom nivou raspravlja se od 2015. godine, ali i dalje postoje neslaganja između entiteta, posebno u vezi s tržištem gasa. BiH bi trebala dati prioritet reformi električne energije na državnom nivou s ciljem povećanja konkurencije i poticanja ulaganja. RS je zabilježila napredak u provedbi pravila EU koja se odnose na tržište električne energije, okončala je razdvajanje distribucijske mreže i radi na deregulaciji proizvodnih cijena. U FBiH je razdvajanje u elektroenergetskom sektoru još uvijek u ranoj fazi, a zakonska osnova za reforme tržišta električne energije nije usvojena.

7. Vlasti trebaju uskladiti i zakonodavstvo o obnovljivim izvorima energije s ciljem poticanja privatnih ulaganja i ubravanja tranzicije od uglja ka zelenijoj energiji. Iako za nju

postoji visoki potencijal, tranzicija na obnovljive izvore energije dosada je sporo tekla, tako da je 2019. godine energija iz vjetra i sunca učestvovala u ukupnom snabdijevanju BiH energijom sa manje od 0,4 posto. Skromna iskorištenost kapaciteta energije vjetra u BiH posebno je daleko ispod potencijala s obzirom na topografiju, povezanost s mrežom, te potencijal troškovne konkurentnosti.⁵

⁴ Vidi: [A European Union Carbon Border Adjustment Mechanism: Implications for developing countries](#) (UNCTAD, 2021); i: [Impact assessment report -Accompanying the document: Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council establishing a carbon border adjustment mechanism](#) (European Commission, SWD 643, 2021).

⁵ Prema procjenama EBRD-a, troškovno konkurentni potencijal energije vjetra u BiH prelazi vrijednost od 12.000 MW do 2030. godine, što se može uporediti sa trenutnim kapacitetom od 150 MW.

Planirana ulaganja u obnovljive izvore energije navodno su nedovoljna da bi se održala energetska sigurnost tokom tranzicije od upotrebe uglja ka zelenijoj energiji. RS i Distrikt Brčko su 2022. godine usvojili nove zakone o obnovljivim izvorima energije, kojima su omogućili aukcije, ali one tek trebaju početi. FBiH treba usvojiti zakon o obnovljivim izvorima energije usklađen s pravnom stečevinom EU i Energetske zajednice, koji će unaprijediti pravni okvir u sektoru obnovljivih izvora energije, te uvesti aukcije za dodjelu zajamčenih (feed-in) tarifa i premija za postrojenja koja proizvode energiju iz obnovljivih izvora.

Prilog IV. Implikacije globalnog pooštavanja finansijskih uvjeta za Bosnu i Hercegovinu¹

Preljevanje utjecaja globalnog pooštavanja finansijskih uvjeta na ekonomiju BiH do sada je bilo ograničeno. Povećanje domaćih kamatnih stopa do sada je bilo na skromnom nivou zahvaljujući velikom oslanjanju banaka na domaće finansiranje i visokom udjelu kredita s fiksnom kamatnom stopom, kao i politici vlasti koja je imala za cilj usporiti tempo povećanja kamatnih stopa. S obzirom na vezanost konvertibilne marke za euro i jake finansijske veze BiH s eurozonom, očekuje se da će domaće kamatne stope ipak rasti, čime će se smanjiti jaz u odnosu na eurozonu. Pooštreni finansijski uvjeti mogli bi prouzrokovati poteškoće kako dužnicima u otplati dugova tako i bankama koje imaju visok udio kredita s fiksnom kamatnom stopom jer bi im se kamatne marže mogle smanjiti. Vlasti se trebaju pripremiti za oštrije finansijske uvjeta na domaćem planu, između ostalog putem pojačanog praćenja kamatnog i kreditnog rizika te uspostavljanja odgovarajućih makroprudencijalnih politika koje će pomoći u rješavanju rastućih ranjivosti i očuvanju finansijske stabilnosti.

1. Odnos duga domaćinstava u BiH prema raspoloživom dohotku je nizak u poređenju s EU, ali rizik od povećanja kamatnih stopa ne treba potcijeniti (Grafikon 1. u Prilogu). Sa smanjenjem realnih plata u 2022. godini, otplata duga vjerovatno predstavlja dodatni pritisak na budžete domaćinstava. Povećanju kamatnih stopa posebno su izložena domaćinstva koja su uzela kredite s promjenjivom kamatnom stopom. Na kraju 2022. godine približno jedna trećina kredita domaćinstava u FBiH bila je s promjenjivom kamatnom stopom.² Ovi krediti čine manje od 15 posto ukupnog broja kredita, što upućuje da je udio domaćinstava izloženih kamatnom šoku relativno nizak. Međutim, prosječna visina kredita s promjenjivom kamatnom stopom veća je od kredita s fiksnom kamatnom stopom.

2. Zaduženost preduzeća u FBiH u prosjeku je relativno visoka, a neki sektori su posebno izloženi (Grafikon 1. u Prilogu). Ukupni omjer duga prema kapitalu za preduzeća registrirana u FBiH je visok i na kraju 2021. godine iznosio je 88,6 posto, u poređenju sa omjerom od 58,5 posto u EU (Grafikon 1. u Prilogu). Krediti s promjenjivom kamatnom stopom čine svega 10 posto od ukupnog broja kredita preduzeća, ali je prosječna visina tih kredita veća u odnosu na kredite s fiksnom kamatnom stopom.³ Neki su sektori u FBiH, kao što su rudarstvo, građevinarstvo, finansijske i administrativne usluge i trgovina, zaduženi više od ostalih. Osim toga, kapacitet servisiranja duga razlikuje se po sektorima, pri čemu rudarstvo i djelatnost pružanja smještaja imaju najmanji kapacitet. Zbirni iznosi za druge sektore mogli bi prikriti preduzeća koja su ozbiljnije zadužena i/ili preduzeća s nižim kapacitetom servisiranja duga.

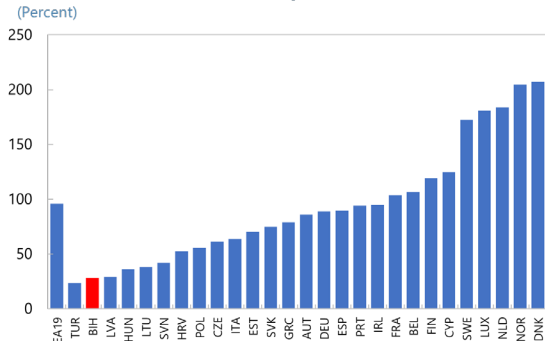
¹ Pripremili Adrian Musić i Carolina Lopez-Quiles (EUR).

² Podaci o strukturi preostalog duga s fiksnom i promjenjivom kamatnom stopom dostupni su samo za banke u FBiH.

³ Na osnovu podataka o dugu preduzeća u bankama u FBiH na kraju 2022. godine.

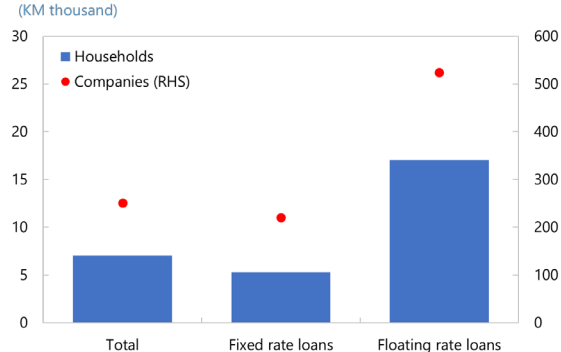
Grafikon IV.1. Zaduženost domaćinstava i poslovnih subjekata

Household Gross Debt to Disposable Income Ratio, 2021 (Percent)



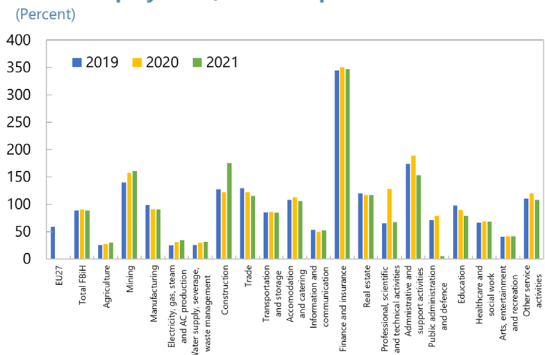
Sources: Eurostat; Central Bank of Bosnia and Herzegovina (CBBH); Agency for Statistics of Bosnia and Herzegovina (BHAS); and IMF staff calculations.

Average Loan Size, FBiH Banks, 2022 (KM thousand)



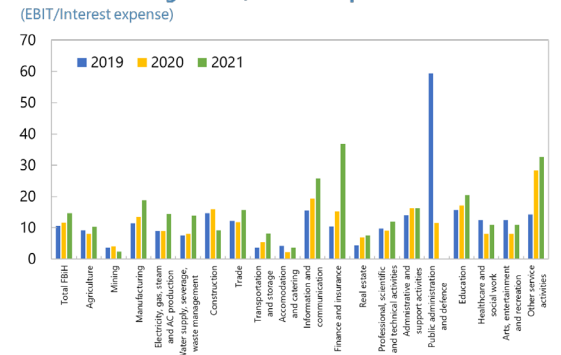
Sources: Banking Agency of the FBiH (FBA); and IMF staff calculations.

Debt-to-Equity Ratio, FBiH Companies (Percent)



Sources: Financial and Information Agency of the FBiH (FIA); and IMF staff calculations.

Interest Coverage Ratio, FBiH Companies (EBIT/Interest expense)



Sources: Financial and Information Agency of the FBiH (FIA); and IMF staff calculations.

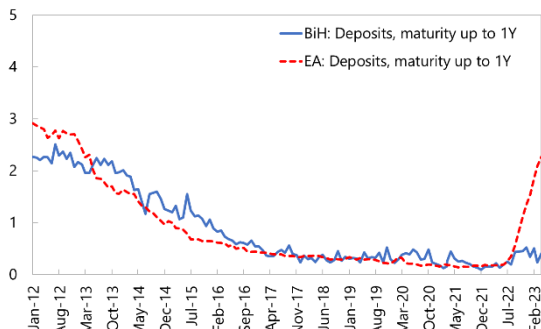
3. U BiH nije došlo do veće prilagodbe kamatnih stopa i neke kamatne stope na kredite sada su niže od onih u eurozoni. Centralna banka BiH (CBBiH) tek je neznatno podigla stope naknade za rezerve banaka, i to u tri poteza od jula/srpnja 2022. godine.⁴ Kamatne stope na depozite, posebno one s dužim rokom oročenja, u BiH su donekle porasle, ali mnogo manje nego drugdje (Grafikon 2. u Prilogu). Međutim, kamatne stope na kredite tek se trebaju prilagoditi i još uvijek su blizu historijski najnižeg nivoa, posebno u slučaju kredita domaćinstvima. Odgođena prilagodba kamatnih stopa u BiH rezultat je politika (vidi dolje), ali i većeg oslanjanja na domaće finansiranje i kredite s fiksnom kamatnom stopom (posebno domaćinstvima) u posljednjoj deceniji (Grafikon 3. u Prilogu).

⁴ Sa -75 na 0 baznih poena za višak iznad obavezne rezerve, sa -60 na 30 baznih poena za obavezne rezerve vezane za depozite u stranoj valuti, te sa 0 na 50 baznih poena za obavezne rezerve vezane za depozite u domaćoj valuti.

Grafikon IV.2. Kamatne stope na depozite i kredite

Interest Rates on Household Deposits, Maturity Up to 1Y

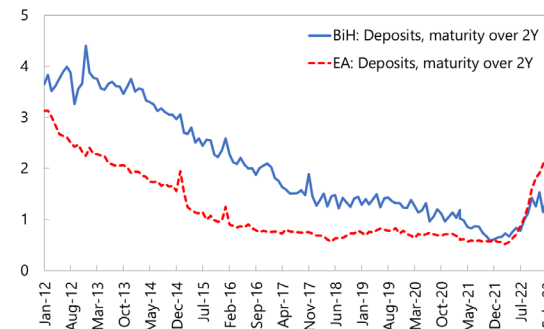
(Percent)



Sources: European Central Bank; and Central Bank of Bosnia and Herzegovina.

Interest Rates on Household Deposits, Maturity Over 2Y

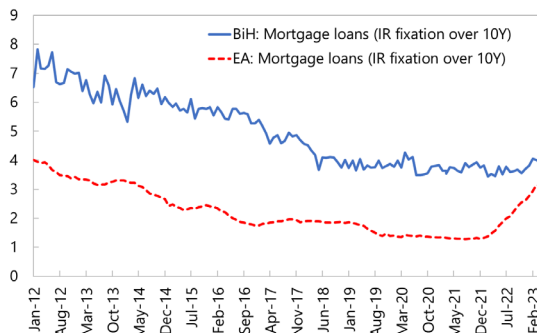
(Percent)



Sources: European Central Bank; and Central Bank of Bosnia and Herzegovina.

Lending Rates on Mortgage Loans; New Loans

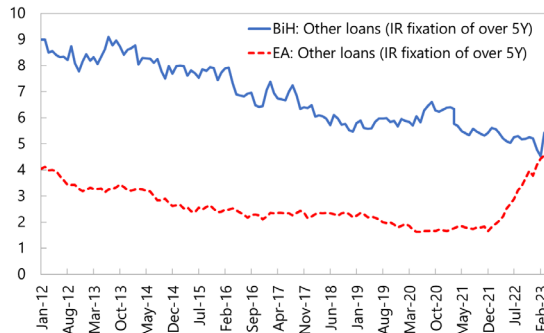
(Percent)



Sources: European Central Bank; and Central Bank of Bosnia and Herzegovina.

Lending Rates on Other Household Loans; New Loans

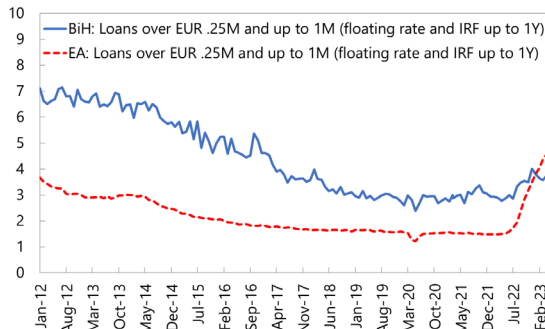
(Percent)



Sources: European Central Bank; and Central Bank of Bosnia and Herzegovina.

Lending Rates on NFCs Larger Size Loans; New Loans

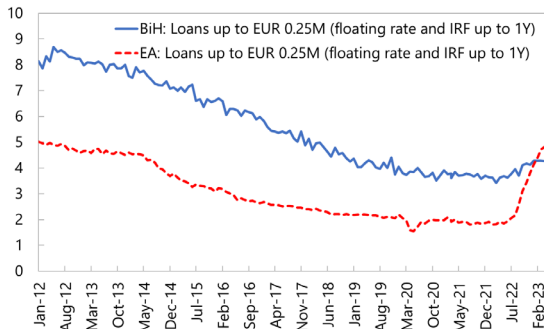
(Percent)



Sources: European Central Bank; and Central Bank of Bosnia and Herzegovina.

Lending Rates on NFCs Smaller Size Loans; New Loans

(Percent)



Sources: European Central Bank; and Central Bank of Bosnia and Herzegovina.

4. Agencije za bankarstvo u oba entiteta usvojile su privremene mjere s ciljem usporavanja rasta kamatnih stopa na domaće kredite i ublažavanja utjecaja globalnog rasta kamatnih stopa. Mjere koje su usvojene u oktobru/listopadu 2022. godine, a za koje se očekuje da će ostati na snazi do decembra/prosinca 2023. godine, pozivaju na pojačano praćenje sposobnosti dužnika za otplatu duga u okruženju rastućih kamatnih stopa, te na pojačano rezerviranje za kredite koji podliježu povećanju kamatnih stopa većem od 200 baznih poena, uz omogućavanje bankama

da restrukturiraju takve kredite bez aktiviranja statusa neizmirenja obaveza dužnika. Nadalje, Agencija za bankarstvo FBiH ograničila je povećanje kamatnih stopa na kredite na 200 baznih poena za one kredite kod kojih bi povećanje kamatne stope veće od 200 baznih poena dove dolo neispunjavanje obaveza dužnika.⁵ U RS-u, privremeni propis usvojen u augustu/kolovozu 2022. godine, čije je vađenje produženo do decembra/prosinca 2023. godine, dopušta bankama samo djelimično priznavanje revalorizacijskih gubitaka na određene državne vrijednosne papire.⁶ Osim toga, u aprilu/travnju 2023. godine, agencije za bankarstvo u oba entiteta odredile su gornju granicu izloženosti banaka stranim državama u visini iznosa regulatornog kapitala, a primjenjuje se do kraja 2024. godine.⁷

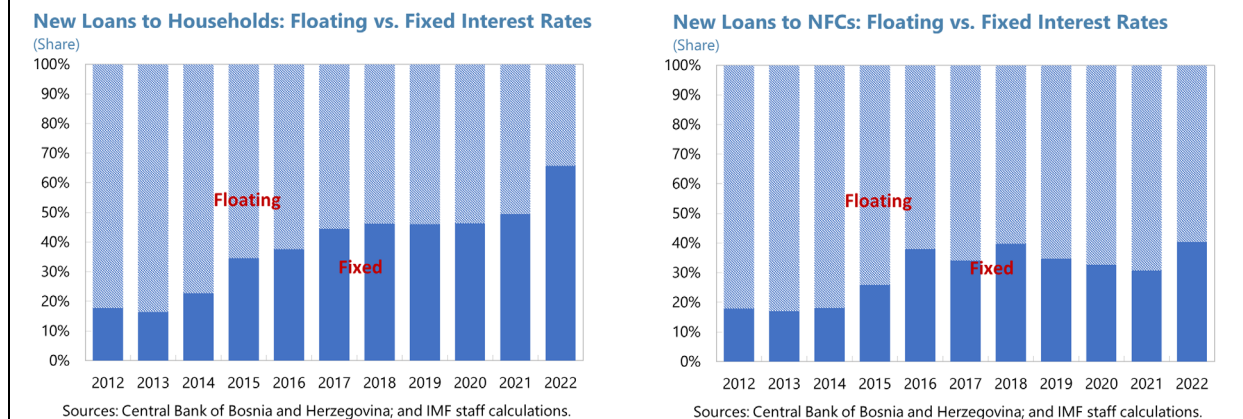
5. S obzirom na očekivani rast domaćih kamatnih stopa, domaćinstva i preduzeća u BiH mogla bi se suočiti s većim pritiskom. Troškovi finansiranja mogli bi se uskoro povećati, što bi dovelo do povećanja kamatnih stopa na kredite (Grafikon 3. u Prilogu). Ako nisu pravilno zaštićeni od rizika, u slučaju rasta troškova finansiranja krediti s fiksnom kamatnom stopom mogu predstavljati izazov bankama. Više kamatne stope, u kombinaciji sa smanjenom ekonomskom aktivnosti, mogle bi predstavljati dodatno opterećenje dužnicima čiji je bilans stanja već pod pritiskom i koji se od ranije suočavaju sa slabostima. To bi, pak, dodatno opteretilo ekonomski rast, povećalo nezaposlenost, ali i pritiske na vlade zbog potreba za finansiranjem. Porast broja dužnika koji ne servisiraju obaveze, uz veće troškove rezerviranja za kreditne gubitke, mogao bi rezultirati sporijim rastom kredita i daljim zabrinutostima u pogledu finansijske stabilnosti.

⁵ Efekti ovih propisa u FBiH do sada su bili ograničeni. Do kraja 2022. godine, manje od 0,06 posto kredita domaćinstava i samo oko 1 posto kredita preduzeća bili su izloženi povećanju kamatnih stopa većem od 200 baznih poena budući da su banke, prema njihovom iskazu, odlučile odgoditi podizanje kamatnih stopa do 2023. godine. Nije bilo restrukturiranja kredita niti slučajeva u kojima su banke ograničile povećanje kamatnih stopa na 200 baznih poena. Šest od ukupno četrnaest banaka u FBiH povećalo je promjenjive kamatne stope za više od 200 baznih poena, uglavnom za kredite preduzećima.

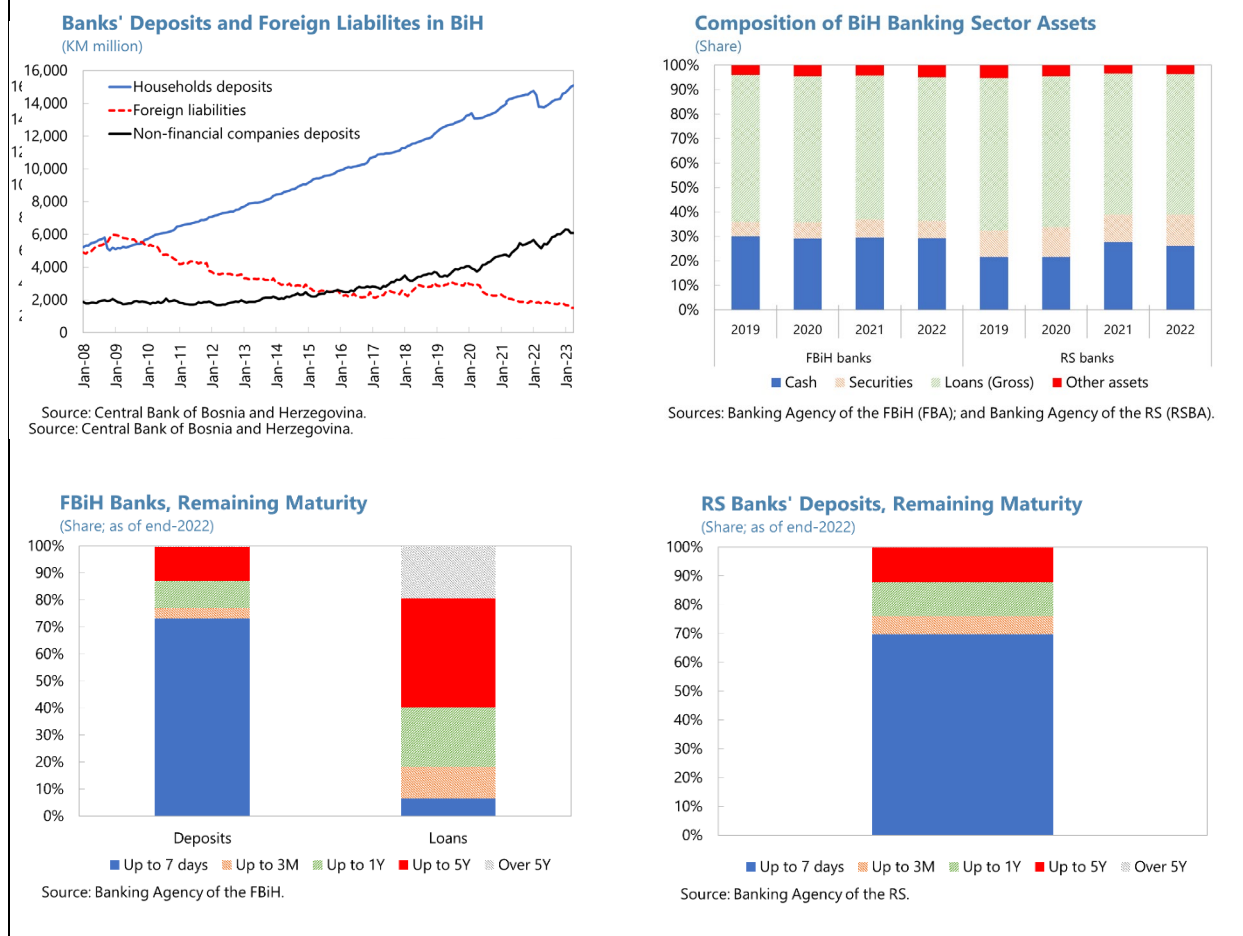
⁶ Pri izračunu redovnog osnovnog kapitala (CET1), banke mogu isključiti 70 posto revalorizacijskih gubitaka (dobitaka), te efektivno priznati samo 30 posto promjena vrijednosti. Ova bi mjera u principu mogla dovesti do potcjenjivanja nerealiziranih gubitaka i potaknuti odliv depozita. Međutim, vjerovatno će imati samo ograničen učinak budući da državni vrijednosni papiri imaju mali udio u aktivi banaka, da je tržište državnih vrijednosnih papira RS-a relativno nelikvidno (većina vrijednosnih papira drži se do dospijeca), dok je pokrivenost osiguranjem depozita široka a većina depozita se smatra prikladnim.

⁷ Nekoliko banaka ima izloženost iznad ovog novog ograničenja, i to samo neznatno. Regulatori su ostavili period prilagodbe do kraja trećeg kvartala 2023. godine i vjeruju da banke poslije tog roka neće imati problema s poštivanjem ograničenja.

Grafikon IV.3. Izloženost rastu kamatne stope



Grafikon IV.3. Izloženost rastu kamatne stope (nastavak)



6. Banke bi se također mogle naći pod pritiskom, između ostalog zahvaljujući i većem finansijskom stresu u razvijenim ekonomijama. Reakcija tržišta u BiH na stres kojem je ranije tokom ove godine bio izložen bankarski sektor u razvijenim ekonomijama do sada je bila prigušena.

U poređenju sa ranijim finansijskim krizama, bankarski sektor u BiH ima veće zaštitne slojeve kapitala i likvidnosti, u 2022. godini je ostvario rekordno visoku dobit, a i okvir supervizije i regulatorni okvir su snažniji. Međutim, profitne marže banaka vjerovatno će se smanjiti ukoliko efekat na rast aktivnih kamatnih stopa i dalje bude manji nego na rast pasivnih kamatnih stopa, posebno imajući u vidu udio kredita s fiksnom kamatnom stopom. Oslanjanje domaćih banaka na međunarodno i međubankarsko finansiranje je nisko, što je posljedica većeg oslanjanja na lokalne depozite u periodu nakon globalne finansijske krize. Međutim, domaći depoziti mogli bi se okrenuti ka alternativnim ulaganjima sa većim prinosima, što bi moglo rezultirati potencijalnim pritiskom na likvidnost. U poslovnim modelima banaka dominira tradicionalno poslovanje, sa malim udjelom imovine sa fiksnim prinosom (Grafikon 3. u Prilogu). Iako je direktno prelijevanje negativnih efekata stresa u razvijenim ekonomijama vjerovatno ograničeno, bankarskim sektorom i dalje dominiraju strane bankarske grupe, tako da se indirektno prelijevanje negativnih efekata sa matičnih banaka ne može isključiti.

7. Osoblje MMF-a upozorilo je agencije za bankarstvo u pogledu mjera koje izazivaju poremećaj cijena i pozvalo na klasifikaciju aktive i rezerviranja koje će pravovremeno i tačno odražavati kreditne rizike i gubitke. Osoblje je također pozvalo na pažljivo praćenje kreditnog rizika, uključujući i izradu akcijskog plana za sanaciju nekvalitetnih kredita (NPL), upotpunjavanje okvira za operacionalizaciju zaštitnih slojeva kapitala (protuciklički zaštitni sloj, zaštitni sloj za sistemski rizik i za domaće sistemski značajne banke) i razvijanje makroprudencijalnih instrumenata (LTV, DSTI) s ciljem očuvanja finansijske stabilnosti. S obzirom na prisutne veće rizike po globalnu finansijsku stabilnost, potreban je također povećan oprez.

Prilog V. Matrica za procjenu rizika¹

(Nivo—visok, srednji ili niski)			
Izvor rizika	Relativna vjerovatnoća	Utjecaj ukoliko se materijalizira	Preporučeni odgovor politika
Rizici specifični za zemlju			
Dugotrajne političke napetosti utječu na kreiranje ekonomske politike.	Srednja	<p>Srednji/Visok</p> <ul style="list-style-type: none"> Sve veća neizvjesnost i smanjeno povjerenje investitora negativno utječu na ekonomsku perspektivu. Odgajanje finansiranja od međunarodnih finansijskih institucija. Dalja fragmentacija i slabljenje koordinacije i reformi. Sporo napredovanje na putu ka EU. 	<ul style="list-style-type: none"> Nastaviti s reformama u očekivanju rješenja nesuglasica. Utvrđiti područja od zajedničkog interesa za napredak. Ponovo uspostaviti dijalog s međunarodnim partnerima. Iskoristiti status države kandidatkinje za članstvo u EU s ciljem unapređenja reformi.
Jačanje rizika u finansijskom sektoru, koji proizlaze iz kašnjenja u prilagodbi domaćih kamatnih stopa ili iz drugih činilaca, uključujući i one vezane za kripto imovinu.	Srednja	<p>Visok</p> <ul style="list-style-type: none"> Gubitak povjerenja u bankarski sistem ugrožava finansijsku stabilnost. Veći rizici od odliva kapitala dodatno umanjuju kreditnu aktivnost banaka. 	<ul style="list-style-type: none"> Pažljivo pratiti pozicije likvidnosti banaka i zahtijevati ažurirane planove oporavka. Primijeniti stroge prudencijalne zahtjeve, uključujući zahtjeve u pogledu adekvatnosti kapitala, rezerviranja za kreditne gubitke, te izloženosti povezanim licima i upravljanja. Razviti regulatorni okvir za virtualnu imovinu. Unaprijediti saradnju među ključnim sudionicima u finansijskom sektoru. Uspostaviti jedinstveni fond za finansijsku stabilnost.
Naglo pooštavanje finansijskih uvjeta na domaćem planu.	Srednja	<p>Srednji</p> <ul style="list-style-type: none"> Sve veći broj dužnika čiji je bilans stanja pod pritiskom i koji se od ranije suočavaju sa slabostima, posebno onih sa 	<ul style="list-style-type: none"> Izbjegavati mjere koje izazivaju poremećaj cijena i osigurati bez odlaganja klasifikaciju kredita i rezerviranja za kreditne gubitke.

¹ Matrica za procjenu rizika (RAM) prikazuje događaje koji bi mogli značajno izmijeniti bazni slijed dešavanja. Relativna vjerovatnoća podrazumijeva subjektivnu procjenu osoblja MMF-a o rizicima prisutnim u baznom scenariju ("niska" podrazumijeva da je vjerovatnoća ispod 10 posto, "srednja" podrazumijeva da se vjerovatnoća kreće između 10 i 30 posto, a "visoka" podrazumijeva da se vjerovatnoća kreće između 30 i 50 posto). Matrica za procjenu rizika odražava stavove osoblja MMF-a u pogledu izvora rizika i općeg nivoa zabrinutosti u vrijeme kada su vođeni razgovori sa vlastima. Rizici koji se međusobno ne isključuju mogu djelovati jedan na drugog i ostvariti se istovremeno. Konjunkturalni šokovi i scenariji ukazuju na rizike koji bi se mogli ostvariti u kraćem roku (u periodu između 12 i 18 mjeseci) s obzirom na postojeći bazni scenarij. Strukturalni rizici su rizici koji će vjerovatno ostati izraženi u dužem periodu.

		<p>nestabilnim prihodima i velikim zaduženjima po promjenjivoj kamatnoj stopi, ne ispunjava kreditne obaveze.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nagli rast nekvalitetnih kredita (NPL) i pritisak na bilanse banaka. • Usporen ekonomski i rast kreditne aktivnosti, sve veća nezaposlenost i fiskalni pritisci na vlade. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ojačati praćenje bankarskog sistema. • Unaprijediti saradnju među ključnim sudionicima u finansijskom sektoru. • Uspostaviti jedinstveni fond za finansijsku stabilnost.
Rizici specifični za zemlju			
Kašnjenje u provedbi reformi potrebnih za izuzeće od primjene Mehanizma CBAM.	Visoka	Srednji <ul style="list-style-type: none"> • Pad izvoza električne energije i gubitak konkurentnosti izvoznih industrija sa visokim udjelom emisija ugljika. • Opadanje potencijalnog rasta i smanjenje zaposlenosti. 	<ul style="list-style-type: none"> • Povećati cijene električne energije s ciljem poticanja efikasnosti u potrošnji energije i ušteda energije. • Ubrzati reforme s ciljem povezivanja tržišta električne energije u BiH sa tržištem EU. • Provesti reforme s ciljem očuvanja konkurentnosti u drugim izvoznim industrijama. • Ubrzati razvoj obnovljivih izvora energije, između ostalog putem izmjena zakonskih propisa.
Globalni konjunkturni rizici			
Intenziviranje regionalnog/ih sukoba.	Visoka	Visok <ul style="list-style-type: none"> • Smanjenje izvoza iz BiH u Europu i priliva doznaka iz Europe rezultiraju slabljenjem rasta i povećanjem deficita tekućeg računa. • Više cijene energije i roba potiču inflaciju i izazivaju dodatno slabljenje domaće potražnje i ekonomskog rasta. • Manji pristup finansijskim tržištima i viši troškovi finansiranja. 	<ul style="list-style-type: none"> • Osigurati privremenu i ciljanu podršku najugroženijima i izbjegavati davanje trajne podrške bez ciljanog usmjeravanja. • Ubrzati strukturalne i reforme upravljanja i potaknuti ulaganja privatnog sektora. • Povećati efikasnost javne potrošnje, intenzivirati ulaganja u infrastrukturu i unaprijediti implementaciju projekata. • Tražiti dodatno zvanično finansiranje.
Naglo globalno ekonomsko usporavanje ili recesija u Europi.	Visoka	Visok <ul style="list-style-type: none"> • Smanjenje izvoza iz BiH u Europu i priliva doznaka iz Europe rezultiraju slabljenjem rasta i povećanjem deficita tekućeg računa. • Manji pristup finansijskim tržištima. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ubrzati strukturalne i reforme upravljanja i potaknuti ulaganja privatnog sektora. • Povećati efikasnost javne potrošnje, intenzivirati ulaganja u infrastrukturu i unaprijediti provedbu projekata. • Tražiti dodatno zvanično finansiranje.

Globalni strukturalni rizici			
Produblјivanje geoeekonomske fragmentacije.	Visoka	<p style="text-align: center;">Visok/Srednji</p> <ul style="list-style-type: none"> • Smanjenje izvoza iz BiH, priliva doznaka i direktnih stranih ulaganja, te slabija perspektiva rasta. • Mogući gubitak ključne donatorske podrške, odgađanje ključnih infrastrukturnih ulaganja i povećanje troškova zaduživanja. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ubrzati strukturalne i reforme upravljanja. • Ponovo uspostaviti dijalog s međunarodnim partnerima.

Prilog VI. Analiza održivosti javnog duga

Bosnia and Herzegovina: Risk of Sovereign Stress

Horizon	Mechanical signal	Final assessment	Comments
Overall	...	Low	BIH's overall risk of sovereign stress is low, reflecting a low debt-to-GDP ratio, a relatively low level of vulnerability in the near-term, and moderate levels of vulnerability in the medium- and long-term horizons. However, there are gaps in debt coverage, especially for SoE debt, and the two entities have diverging paths for debt and cost of finance.
Near term 1/	n.a	n.a	Not applicable
Medium term	Low	Moderate	Medium-term risks for GFN are low. Yet a stress scenario involving a banking crisis can lead to moderate medium term risks for financing and the level of debt-to-gdp. At the moment the banking sector is liquid and financial risks are under control but rising. At the same time, a scenario of slower growth due to lower exports, possibly due to non-compliance with EU CBAM could lead to moderate risks in the medium term. The overall assessment for medium term risks is therefore moderate.
Fanchart	Moderate	...	
GFN	Low	...	
Stress test	
Long term	...	Moderate	Long-term risks are driven by the high dependency ratio in Bosnia and Herzegovina as a result of the migration of the working age young. Aging-related expenditures on health and pensions feed into debt dynamics and pose a long-term risk on government finances and could lead to a significantly higher debt-to-GDP ratio in the long run.
Sustainability assessment 2/	Not required for surveillance countries	Not required for surveillance countries	
Debt stabilization in the baseline			No
DSA Summary Assessment			
<p>Commentary: The DSA indicates that BIH's government debt remains low and sustainable. However, alternative stress tests suggest moderate debt sustainability risks under a banking crisis shock. Lower growth due to non-compliance with EU CBAM could also lead to risks to debt dynamics in the medium-term. The low debt-to-GDP ratio points to room for more absorption of IFIs' financing for growth-enhancing projects, especially that IFI lending offers lower interest rates than bond issuances. External financing will continue to be contracted with IFIs and bilateral agencies, while the RS may issue a Eurobond in 2023 if financing conditions improve. Domestic financing is driven by banks and insurance companies and will likely be costlier in the near term as higher foreign interest rates pass-through to domestic rates. Long-run debt risks are moderate, driven by aging-related expenditures, especially if migration continues for the young working age population.</p>			
<p>Source: Fund staff.</p> <p>Note: The risk of sovereign stress is a broader concept than debt sustainability. Unsustainable debt can only be resolved through exceptional measures (such as debt restructuring). In contrast, a sovereign can face stress without its debt necessarily being unsustainable, and there can be various measures—that do not involve a debt restructuring—to remedy such a situation, such as fiscal adjustment and new financing.</p> <p>1/ The near-term assessment is not applicable in cases where there is a disbursing IMF arrangement. In surveillance-only cases or in cases with precautionary IMF arrangements, the near-term assessment is performed but not published.</p> <p>2/ A debt sustainability assessment is optional for surveillance-only cases and mandatory in cases where there is a Fund arrangement. The mechanical signal of the debt sustainability assessment is deleted before publication. In surveillance-only cases or cases with IMF arrangements with normal access, the qualifier indicating probability of sustainable debt ("with high probability" or "but not with high probability") is deleted before publication.</p>			

Bosnia and Herzegovina: Debt Coverage and Disclosures

					Comments		
1. Debt coverage in the DSA: 1/							
	CG	GG	NFPS	CPS	Other		
1a. If central government, are non-central government entities insignificant?					n.a.		
2. Subsectors included in the chosen coverage in (1) above:							
Subsectors captured in the baseline					Inclusion		
CPS	NFPS	GG: expected	CG	1	Budgetary central government	Yes	Not applicable
				2	Extra budgetary funds (EBFs)	No	
				3	Social security funds (SSFs)	No	
				4	State governments	Yes	
				5	Local governments	Yes	
				6	Public nonfinancial corporations	Yes	
				7	Central bank	No	
				8	Other public financial corporations	No	
3. Instrument coverage:							
	Currency & deposits	Loans	Debt securities	Oth acct. payable 2/	IPSGSs 3/		
4. Accounting principles:							
Basis of recording			Valuation of debt stock				
Non-cash basis 4/	Cash basis	Nominal value 5/	Face value 6/	Market value 7/			
5. Debt consolidation across sectors:							
Consolidated			Non-consolidated				
Color code: ■ chosen coverage ■ Missing from recommended coverage ■ Not applicable							

Reporting on Intra-government Debt Holdings

Issuer	Holder	Budget. central govt	Extra-budget. funds (EBFs)	Social security funds (SSFs)	State govt.	Local govt.	Nonfin. pub. corp.	Central bank	Oth. pub. fin corp	Total		
CPS	NFPS	GG: expected	CG	1	Budget. central govt						0	
				2	Extra-budget. funds							0
				3	Social security funds							0
				4	State govt.							0
				5	Local govt.							0
				6	Nonfin pub. corp.							0
				7	Central bank							0
				8	Oth. pub. fin. corp							0
Total		0	0	0	0	0	0	0	0	0		

1/ CG=Central government; GG=General government; NFPS=Nonfinancial public sector; PS=Public sector.

2/ Stock of arrears could be used as a proxy in the absence of accrual data on other accounts payable.

3/ Insurance, Pension, and Standardized Guarantee Schemes, typically including government employee pension liabilities.

4/ Includes accrual recording, commitment basis, due for payment, etc.

5/ Nominal value at any moment in time is the amount the debtor owes to the creditor. It reflects the value of the instrument at creation and subsequent economic flows (such as transactions, exchange rate, and other valuation changes other than market price changes, and other volume changes).

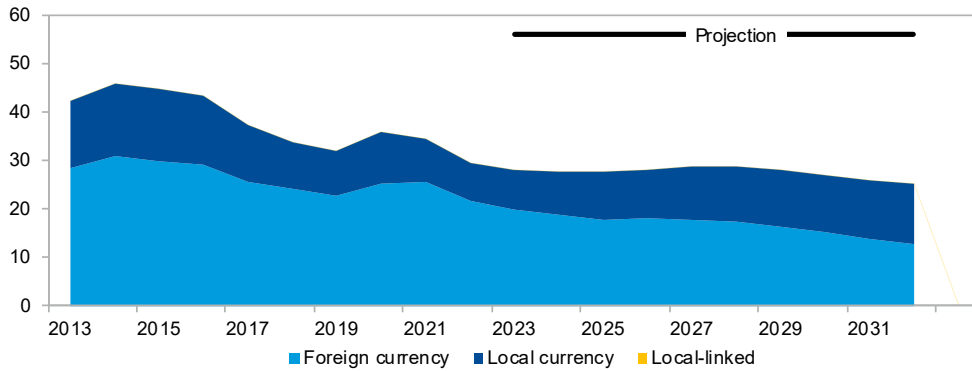
6/ The face value of a debt instrument is the undiscounted amount of principal to be paid at (or before) maturity.

7/ Market value of debt instruments is the value as if they were acquired in market transactions on the balance sheet reporting date (reference date). Only traded debt securities have observed market values.

Commentary: The coverage in this SRDSA is for the general government and includes local and state government debt. SoEs' debt guaranteed by the general government is also included. We use CBBH data which also includes some SoE debt not guaranteed by the state. We add the SDR allocation to the CBBH data which does not report it. The FBIH data set has domestic debt for state and municipal domestic debt and data for the FBIH highway company. The RS includes domestic debt of SoEs in the MoF data only in the case where the government issues guarantees or if the government transfers the loan to the SoE.

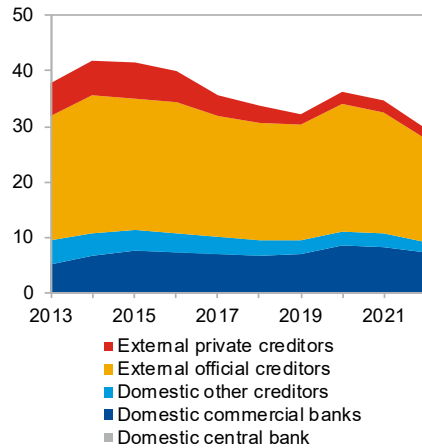
Bosnia and Herzegovina: Public Debt Structure Indicators

Debt by Currency (percent of GDP)



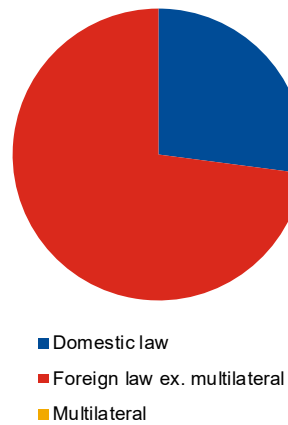
Note: The perimeter shown is general government.

Public Debt by Holder (percent of GDP)



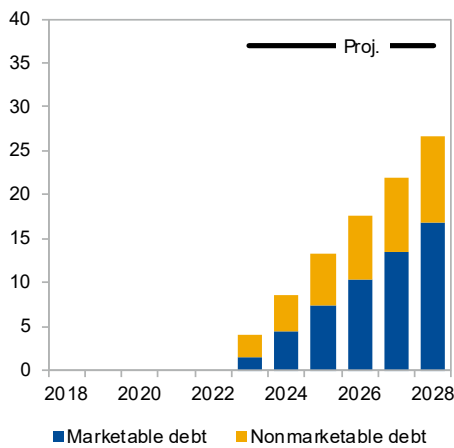
Note: The perimeter shown is general government.

Public Debt by Governing Law, 2022 (percent)



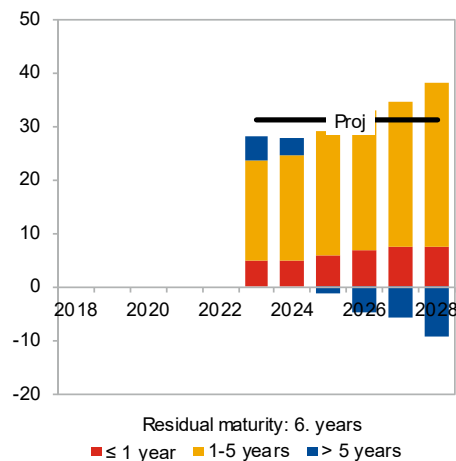
Note: The perimeter shown is general government.

Debt by Instruments (percent of GDP)



Note: The perimeter shown is general government.

Public Debt by Maturity (percent of GDP)



Note: The perimeter shown is general government.

Commentary: Within an overall decrease in debt to GDP, the share of domestic debt is expected to increase over time. External debt is expected to be driven by official creditors with the exception of RS Eurobond issuances. Potential new IFI financing in the area of climate projects and improved access to international markets might increase the trajectory of external debt in the future. Data on maturity and debt instruments will be sought out.

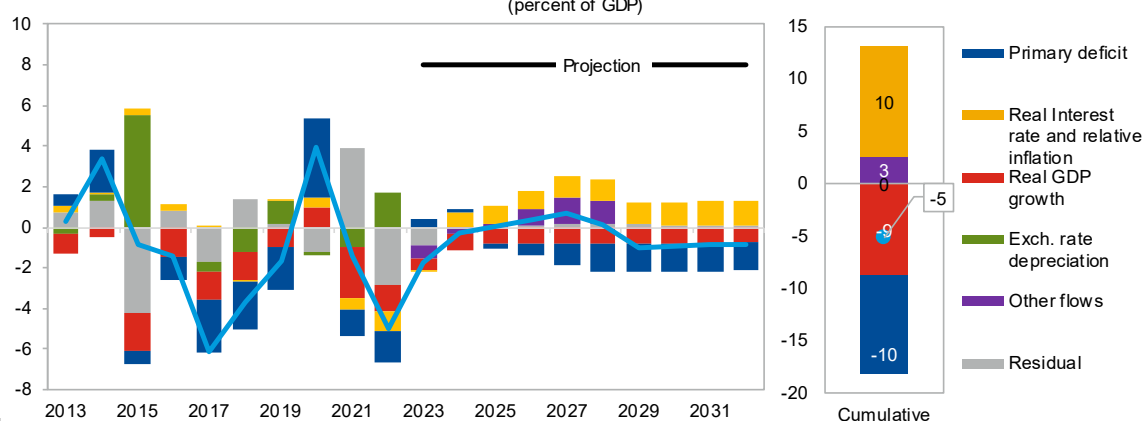
Bosnia and Herzegovina: Baseline Scenario

(percent of GDP unless indicated otherwise)

	Actual		Medium-term projection						Extended projection			
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Public debt	34.6	29.6	27.9	27.7	27.7	28.1	28.8	28.9	27.9	27.0	26.1	25.3
Change in public debt	-1.4	-5.0	-1.7	-0.3	0.0	0.4	0.7	0.1	-1.0	-0.9	-0.9	-0.8
Contribution of identified flows	-5.4	-2.1	-0.8	-0.3	0.0	0.4	0.5	0.0	-1.1	-1.0	-1.0	-0.9
Primary deficit	-1.3	-1.5	0.4	0.1	-0.2	-0.6	-1.0	-1.4	-1.4	-1.4	-1.4	-1.4
Noninterest revenues	40.5	39.7	40.1	39.9	40.0	40.1	40.3	40.4	40.4	40.4	40.4	40.4
Noninterest expenditures	39.3	38.2	40.5	40.0	39.8	39.5	39.3	39.0	39.0	39.0	39.0	39.0
Automatic debt dynamics	-4.1	-0.6	-0.6	-0.1	0.1	0.1	0.2	0.2	0.3	0.3	0.4	0.4
Real interest rate and relative inflation	-0.6	-1.0	0.0	0.7	0.9	0.9	1.0	1.0	1.1	1.1	1.2	1.2
Real interest rate	-0.9	-3.0	-1.0	0.7	0.8	0.9	1.1	1.0	1.1	1.1	1.1	1.2
Relative inflation	0.3	2.0	0.9	0.1	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0
Real growth rate	-2.5	-1.3	-0.6	-0.8	-0.8	-0.8	-0.8	-0.8	-0.8	-0.8	-0.8	-0.8
Real exchange rate	-1.0	1.7
Other identified flows	0.0	0.0	-0.6	-0.3	0.2	0.8	1.3	1.2	0.0	0.0	0.0	0.0
Contingent liabilities	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Other transactions	0.0	0.0	-0.6	-0.3	0.2	0.8	1.3	1.2	0.0	0.0	0.0	0.0
Contribution of residual	3.9	-2.9	-0.9	0.0	0.0	0.0	0.2	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
Gross financing needs	1.2	0.6	4.6	6.2	6.2	7.2	8.0	8.5	9.3	10.0	11.3	11.2
of which: debt service	2.5	2.1	4.2	6.1	6.4	7.8	9.0	9.9	10.7	11.4	12.7	12.5
Local currency	0.2	0.0	1.2	2.9	3.6	5.4	6.8	6.8	7.6	8.3	8.6	9.2
Foreign currency	2.3	2.0	2.9	3.2	2.8	2.4	2.2	3.0	3.1	3.1	4.1	3.4
Memo:												
Real GDP growth (percent)	7.4	3.9	2.0	3.0	3.0	3.0	3.0	3.0	3.0	3.0	3.0	3.0
Inflation (GDP deflator; percent)	4.9	12.2	7.3	2.7	2.4	2.2	1.9	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
Nominal GDP growth (percent)	12.6	16.6	9.4	5.8	5.5	5.3	5.0	5.3	5.3	5.3	5.3	5.3
Effective interest rate (percent)	2.1	2.1	3.7	5.2	5.7	5.6	5.8	5.9	6.1	6.4	6.7	6.9

Contribution to Change in Public Debt

(percent of GDP)

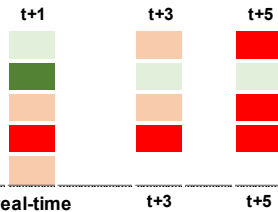


Staff commentary: Debt dynamics deteriorated due to the pandemic but improved in 2021 and 2022. Public debt declined to 29.6 percent of GDP at end-2022, and is expected to further decline in the near term and stabilize between 27 and 29 percent of GDP throughout the projection period, declining further in the outer years. This profile largely reflects the improvement in the fiscal position in 2021 due to higher GDP growth and in 2022 due to higher than expected tax revenues and GDP growth. Moreover, lower issuance of domestic debt instruments and lower amounts of externally-financed capital spending also helped to prevent a higher accumulation of public debt. In the near term the two entities may experience different paths, with the RS likely to issue more external and domestic debt given the less favorable fiscal position.

Bosnia and Herzegovina: Realism of Baseline Assumptions

Forecast Track Record 1/

Public debt to GDP
 Primary deficit
 r - g
 Exchange rate depreciat
 SFA



Comparator Group:

Emerging Markets, Non-Commodity Exporter, Surveillance

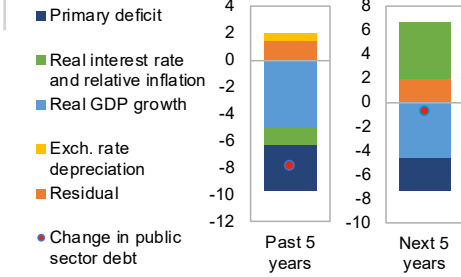
Color code:

Optimistic > 75th percentile
 50-75th percentile
 Pessimistic 25-50th percentile
 < 25th percentile

Historical Output Gap Revisions 2/

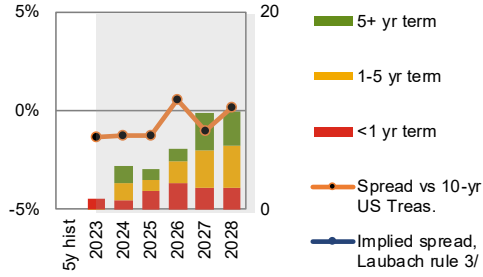
Public Debt Creating Flows

(Percent of GDP)



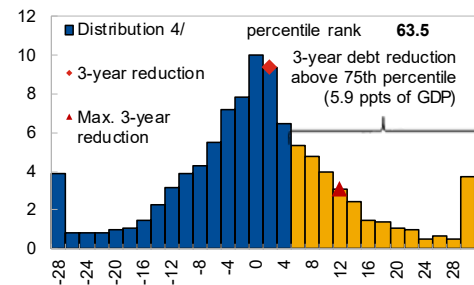
Bond Issuances (bars, debt issuances (RHS,

%GDP); lines, avg marginal interest rates (LHS, percent)



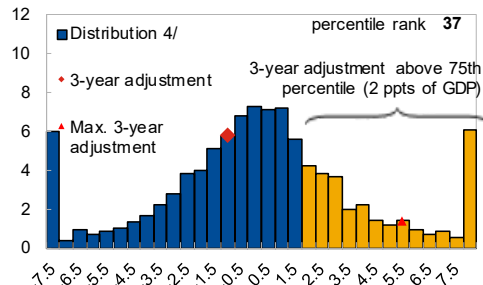
3-Year Debt Reduction

(Percent of GDP)



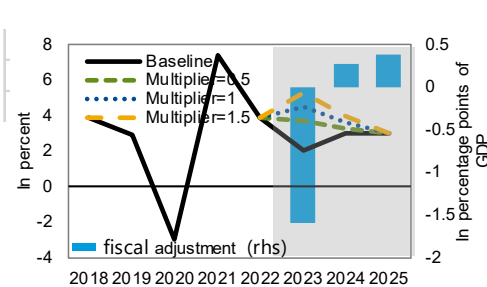
3-Year Adjustment in Cyclically-Adjusted

Primary Balance (percent of GDP)



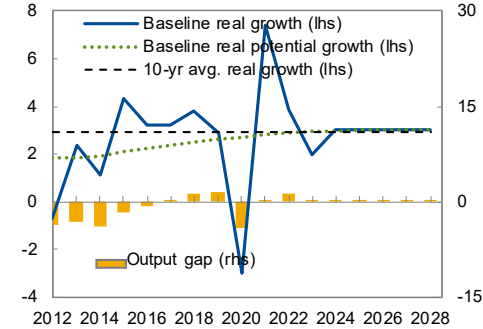
Fiscal Adjustment and Possible Growth Paths

(lines, real growth using multiplier (LHS); bars, fiscal adj. (RHS)



Real GDP Growth

(in percent)



Commentary: Realism analysis does not trigger major concerns. The forecast record is reasonable in the near term. GDP projections are in line with recent averages and those implied with fiscal multipliers. We assume Eurobond issuances in 2026, and 2028 by the RS, explaining jumps in bond issuances in those years.

Source : IMF Staff.

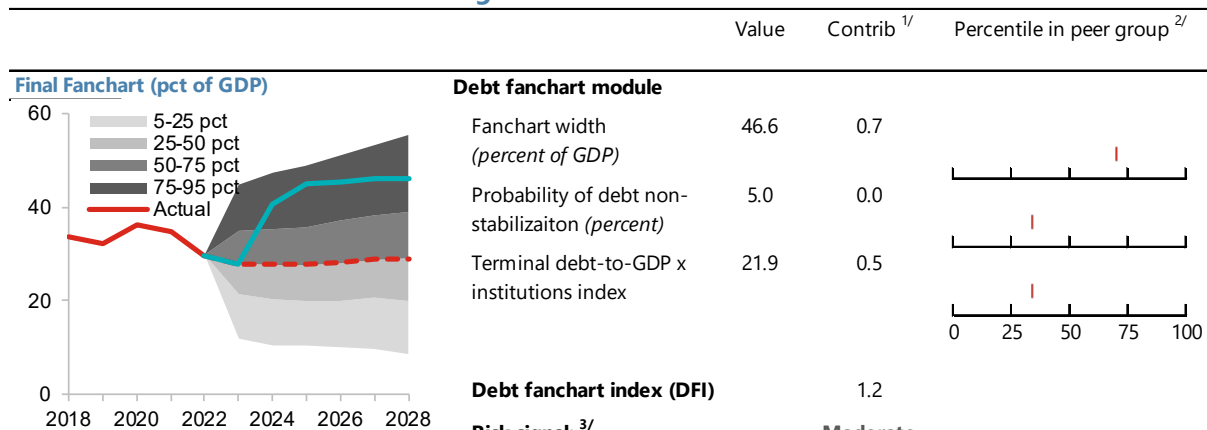
1/ Projections made in the October and April WEO vintage.

2/ Calculated as the percentile rank of the country's output gap revisions (defined as the difference between real time/period ahead estimates

3/ The Laubach (2009) rule is a linear rule assuming bond spreads increase by about 4 bps in response to a 1 ppt increase in the projected debt-to-GDP ratio.

4/ Data cover annual observations from 1990 to 2019 for MAC advanced and emerging economies. Percent of sample on vertical axis.

Bosnia and Herzegovina: Medium-term Risk Assessment



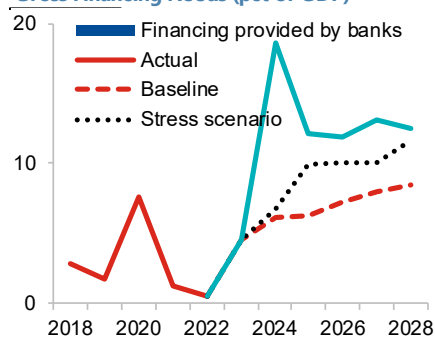
Debt fanchart module

	Value	Contrib ^{1/}	Percentile in peer group ^{2/}
Fanchart width (percent of GDP)	46.6	0.7	
Probability of debt non-stabilization (percent)	5.0	0.0	
Terminal debt-to-GDP x institutions index	21.9	0.5	

Debt fanchart index (DFI) 1.2

Risk signal:^{3/} **Moderate**

Gross Financing Needs (pct of GDP)



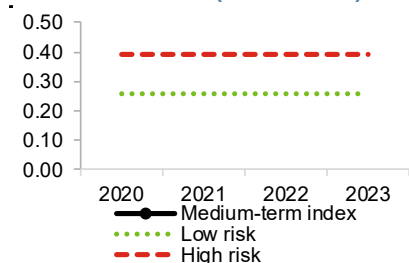
Gross financing needs (GFN) module

	Value	Contrib	Percentile in peer group
Average baseline GFN (percent of GDP)	6.8	2.3	
Banks' claims on the gen. govt (pct bank assets)	8.1	2.6	
Chg. In banks' claims in stress (pct banks' assets)	2.0	0.7	

GFN financeability index (GFI) 5.6

Risk signal:^{4/} **Low**

Medium-term Index (index number)



Medium-term risk analysis

	Value	Weight	Contribution
Debt fanchart index (normalized)	0.3	0.5	0.1
GFN financeability index (normalized)	0.1	0.5	0.1
Medium-term index	0.2		

Risk signal:^{5/} **Low**
Final assessment: **Moderate**

Prob. of missed crisis, 2023-2028, if stress not predicted: 9.1 pct.
 Prob. of false alarms, 2023-2028, if stress predicted: 58.0 pct.

The fanchart analysis estimates risks to be moderate only in the event of a stress test of a banking crisis. The GFN module indicates lower risks than for competitors. In a stress scenario, financing needs would rise considerably, especially in the initial period, and debt-to-GDP ratio would increase substantially in the first few years and then plateau in the medium-term at a higher level.

Source: IMF staff estimates and projections.

1/ See Annex IV of IMF, 2022, Staff Guidance Note on the Sovereign Risk and Debt Sustainability Framework for details on index calculation.

2/ The comparison group is emerging market, non-commodity exporting countries, with Fund-supported programs.

3/ The signal is low risk if the DFI is below 1.13; high risk if the DFI is above 2.08; and otherwise, it is moderate risk.

4/ The signal is low risk if the GFI is below 7.6; high risk if the DFI is above 17.9; and otherwise, it is moderate risk.

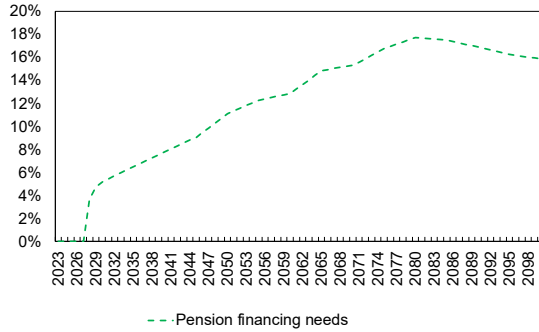
5/ The signal is low risk if the GFI is below 0.26; high risk if the DFI is above 0.40; and otherwise, it is moderate risk.

Bosna i Hercegovina: Analiza dugoročnih rizika

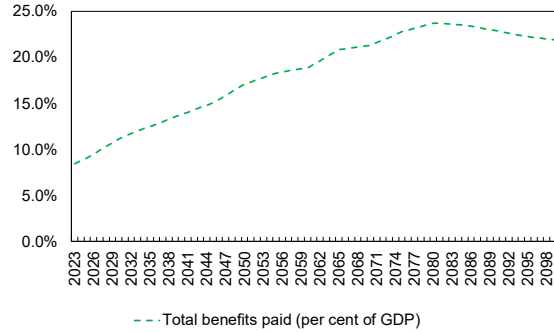
Demographics: Pension

Permanent adjustment needed in the pension system (pp of GDP per year)	To keep pension assets positive for:		
	30 years	50 years	Until 2100
	6.62%	9.60%	12.17%

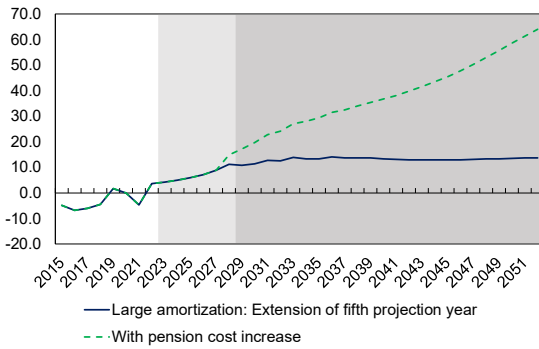
Pension Financing Needs



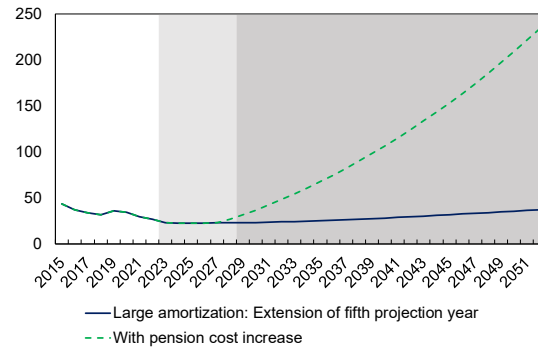
Total benefits paid



GFN-to-GDP ratio

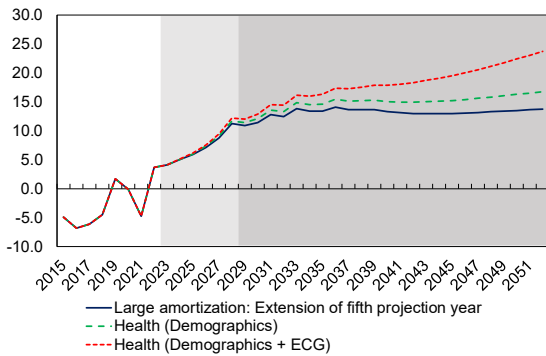


Total public debt-to-GDP ratio

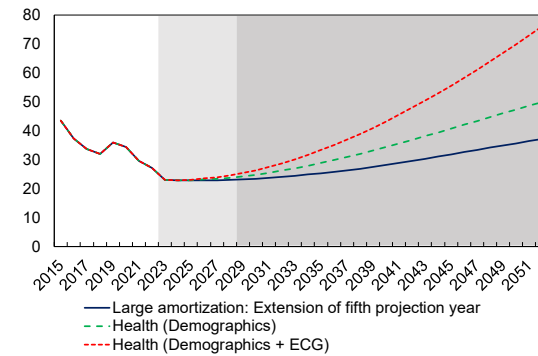


Demographics: Health

GFN-to-GDP ratio



Total public debt-to-GDP ratio



Prilog VII. Analiza održivosti vanjskog duga

Procjenjuje se da je vanjski dug Bosne i Hercegovine održiv u srednjoročnom periodu. Nakon što je dostigao vrhunac u 2020. godini zbog finansiranja povezanog s pandemijom COVID-19 i pada BDP-a, udio vanjskog duga u BDP-u je u opadanju. Očekuje se da će se bruto potrebe za vanjskim finansiranjem tokom 2023. godine povećati te, u periodu nakon toga, ponovo stabilizirati. U tom kontekstu, postoji prostor za povećanje finansiranja važnih domaćih projekata iz sredstava međunarodnih finansijskih institucija, što je neophodno za poticanje investicija i ekonomskog potencijala zemlje.

1. Ukupni vanjski dug će se, prema očekivanjima, postepeno smanjivati u srednjoročnom periodu. Ukupni vanjski dug, koji uključuje javni i privatni dug, izražen u procentima BDP-a se smanjio nakon što je usljed finansiranja povezanog s pandemijom COVID-19 i nižeg BDP-a dostigao vrhunac 2020. godine. U 2021. godini, manje vanjsko zaduživanje privatnog sektora je djelimično kompenziralo efekte dodatnog vanjskog zaduživanja javnog sektora kako bi se pokrile potrebe vezane za pandemiju COVID-19, kao i rekordno povlačenja sredstava po osnovu projektnih kredita finansiranih iz sredstava međunarodnih finansijskih institucija. Udio vanjskog duga u BDP-u u 2022. godini je pao na približno 52 posto i nastaviti će se smanjivati, tako da bi 2028. godine trebao dostići nivo od 41,5 posto (Tabela 1.). Glavni pokretači njegovog smanjenja su neto prilivi kapitala koji ne stvaraju dug, rast BDP-a, dok će u periodu 2023. – 2024. godine, ti pokretači biti očekivane promjene cijena i deviznog kursa izraženi u ostalim komponentima projekcije. Udio bruto potreba za vanjskim finansiranjem u BDP-u će se, prema projekcijama, u 2023. godini povećati na 28,6 posto, te će u srednjoročnom periodu ostati na stabilnom nivou ili se blago smanjiti.

2. Struktura vanjskog duga. Zaključno s krajem 2022. godine, približno 66 posto vanjskog duga BiH bio je dugoročni dug, sa učešćem duga javnog sektora od približno 44 posto i učešćem duga privatnog sektora od približno 22 posto, dok je približno 22 posto ukupnog vanjskog duga kratkoročni dug (na osnovu preostalog roka dospeljeća), u kojem u najvećoj mjeri učestvuje privatni sektor. Međukompanijski dugoročni krediti činili su približno 12 posto ukupnog vanjskog duga. U ukupnom vanjskom dugu javnog sektora u BiH, dug prema zvaničnim kreditorima učestvuje sa 96,1 posto, a dug prema privatnim kreditorima učestvuje sa 3,9 posto, što uključuje i dvije emisije euroobveznica, u 2018. i 2021. godini.

3. Smanjenje vanjskog duga potaknuto je rastom realnog BDP-a, neto prilivima direktnih stranih ulaganja i drugim činocima. Usprkos njegovom usporavanju predviđenom u 2023. godini, ekonomski rast će i dalje doprinosti smanjenju udjela vanjskog duga u BDP-u, dok će neto tokovi direktnih stranih ulaganja doprinijeti sa približno 2 posto. Očekuje se da će tekući račun, dodatnim pritiskom u 2023. godini doprinijeti da deficit ostaje na povišenom nivou, dok će u srednjoročnom periodu to biti manje izraženo jer se deficit postepeno smanjuje. Pritisci po osnovu pooštavanja uvjeta finansiranja na globalnom nivou povećat će se tokom 2023. godine i zadržati se u srednjoročnom periodu.

4. Standardizirani šok scenariji imaju tek neznatan utjecaj na kretanje vanjskog duga, s izuzetkom scenarija deprecijacijskog šoka. Realna deprecijacija konvertibilne marke od 30 posto u 2024. godini dovela bi do povećanja udjela vanjskog duga u BDP-u na 67,4 posto u 2024. godini, nakon čega bi se vanjski dug kao procenat BDP-a stabilizirao na nivou od približno 66 posto do 2028. godine. (Grafikon 1.)

5. Imajući u vidu smanjenje duga, postoji prostor za povećanje finansiranja iz sredstava međunarodnih finansijskih institucija s ciljem poticanja ulaganja i ekonomskog potencijala. Silazni trend srednjoročne putanje vanjskog duga i stabilne bruto potrebe za finansiranjem umanjuju zabrinutost u pogledu održivosti vanjskog duga. Međutim, ovakav trend istovremeno je i rezultat manjih povlačenja sredstava po osnovu projektnih kredita finansiranih iz sredstava međunarodnih finansijskih institucija u 2022. godini, te očekivanih skromnih povlačenja sredstava u narednih pet godina. U periodu koji slijedi, minimiziranje prepreka i napredak u pogledu korištenja finansiranja iz sredstava međunarodnih finansijskih institucija će biti od ključnog značaja da bi se izbjegala suboptimalna ulaganja i suboptimalan ekonomski potencijal.

Tabela VII.1. Bosna i Hercegovina: Okvir održivosti vanjskog duga, period 2016. – 2028.
(u postocima BDP-a, ako nije drugačije navedeno)

	Actual							Projections						Debt-stabilizing non-interest current account 6/ -0.8	
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028		
Baseline: External debt	68.1	71.1	63.5	63.4	68.5	55.9	51.9	47.5	45.7	44.3	43.2	42.3	41.5		
Change in external debt	-2.0	3.0	-7.6	0.0	5.1	-12.6	-4.0	-4.4	-1.7	-1.4	-1.1	-0.8	-0.8	0.0	
Identified external debt-creating flows (4+8+9)	0.0	-1.9	-7.1	0.5	2.3	-9.9	-0.1	1.7	0.7	0.5	0.4	0.3	0.3	0.0	
Current account deficit, excluding interest payments	3.7	3.9	2.5	1.8	2.2	1.9	3.5	1.4	0.8	0.8	0.8	0.7	0.6	0.8	
Deficit in balance of goods and services	16.4	16.0	14.5	14.4	13.8	11.7	14.1	14.1	13.7	13.7	13.7	13.7	13.7		
Exports	35.9	40.6	41.9	40.0	34.3	42.1	46.9	41.6	42.1	42.3	42.3	42.4	42.5		
Imports	52.3	56.6	56.4	54.5	48.1	53.8	61.0	55.7	55.9	55.9	56.0	56.1	56.2		
Net non-debt creating capital inflows (negative)	-1.8	-2.2	-2.8	-2.1	-1.8	-2.4	-2.5	-2.1	-2.2	-2.2	-2.1	-2.1	-2.1	-2.1	
Automatic debt dynamics 1/	-1.9	-3.6	-6.7	0.8	1.8	-9.4	-1.1	2.4	2.1	1.9	1.7	1.7	1.8	1.3	
Contribution from nominal interest rate	1.0	0.9	0.8	0.8	1.0	0.5	1.0	3.3	3.4	3.2	3.0	3.0	3.0	2.9	
Contribution from real GDP growth	-2.2	-2.1	-2.4	-1.8	1.9	-4.3	-2.1	-0.9	-1.4	-1.3	-1.3	-1.2	-1.2	-1.2	
Contribution from price and exchange rate changes 2/	-0.7	-2.4	-5.1	1.8	-1.1	-5.6	0.0	-0.5	
Residual, including change in gross foreign assets (2-3) 3/	-1.9	5.0	-0.5	-0.6	2.8	-2.7	-3.9	-6.1	-2.5	-2.0	-1.5	-1.2	-1.1	0.0	
External debt-to-exports ratio (in percent)	189.5	175.3	151.3	158.5	199.8	132.9	110.6	114.0	108.5	104.7	102.0	99.9	97.9		
Gross external financing need (in billions of US dollars) 4/	3.8	4.5	4.9	5.4	5.7	5.7	6.5	7.8	7.8	8.0	8.5	8.5	9.1		
in percent of GDP	22.4	24.6	23.9	26.4	28.4	24.2	26.6	10-Year	10-Year	28.6	27.5	26.8	27.1	25.9	26.8
Scenario with key variables at their historical averages 5/								47.5	46.0	45.0	44.5	44.0	43.6	-3.2	
Key Macroeconomic Assumptions Underlying Baseline								Historical Average	Standard Deviation					For debt stabilization	
Real GDP growth (in percent)	3.2	3.2	3.8	2.9	-3.0	7.4	3.9	2.9	2.6	2.0	3.0	3.0	3.0	3.0	3.0
GDP deflator in US dollars (change in percent)	1.1	3.7	7.7	-2.8	1.8	8.9	0.0	0.9	6.6	8.2	1.9	2.1	1.8	1.4	1.2
Nominal external interest rate (in percent)	1.4	1.4	1.2	1.2	1.6	0.9	1.8	1.4	0.3	7.0	7.6	7.3	7.1	7.2	7.4
Growth of exports (US dollar terms, in percent)	6.8	20.9	15.6	-4.6	-15.4	43.4	15.8	8.7	16.8	-2.0	6.2	5.5	5.1	4.5	4.3
Growth of imports (US dollar terms, in percent)	2.8	15.8	11.4	-3.5	-12.8	30.8	17.8	5.5	14.4	0.8	5.2	5.3	5.1	4.6	4.3
Current account balance, excluding interest payments	-3.7	-3.9	-2.5	-1.8	-2.2	-1.9	-3.5	-3.4	1.3	-1.4	-0.8	-0.8	-0.8	-0.7	-0.6
Net non-debt creating capital inflows	1.8	2.2	2.8	2.1	1.8	2.4	2.5	2.1	0.5	2.1	2.2	2.2	2.1	2.1	2.1

1/ Derived as $[r - g - r(1+g) + ea(1+r)] / (1+g+r+gr)$ times previous period debt stock, with r = nominal effective interest rate on external debt; g = change in domestic GDP deflator in US dollar terms, g = real GDP growth rate, e = nominal appreciation (increase in dollar value of domestic currency), and a = share of domestic-currency denominated debt in total external debt.

2/ The contribution from price and exchange rate changes is defined as $[-r(1+g) + ea(1+r)] / (1+g+r+gr)$ times previous period debt stock. r increases with an appreciating domestic currency ($e > 0$) and rising inflation (based on GDP deflator).

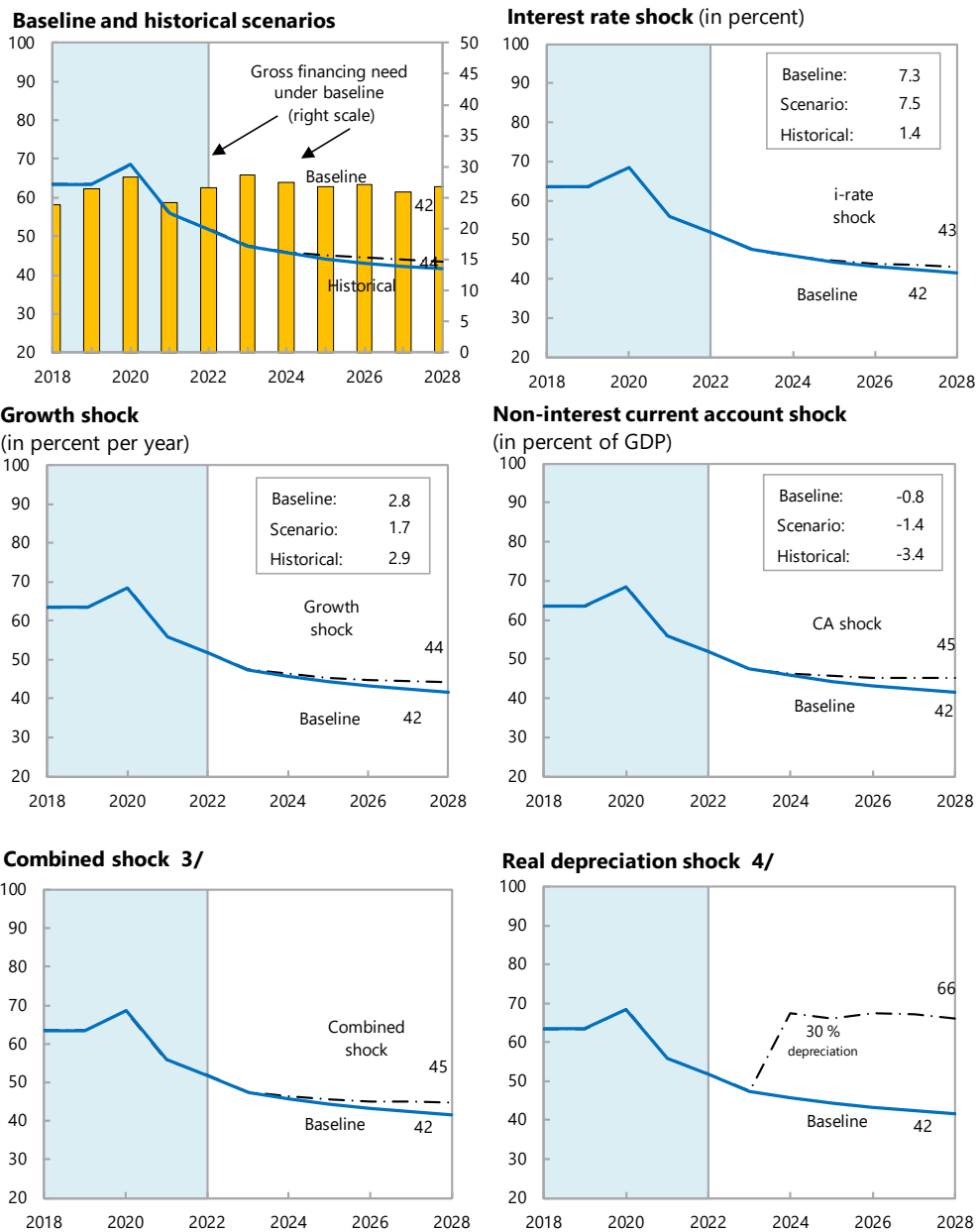
3/ For projection, line includes the impact of price and exchange rate changes.

4/ Defined as current account deficit, plus amortization on medium- and long-term debt, plus short-term debt at end of previous period.

5/ The key variables include real GDP growth; nominal interest rate; dollar deflator growth; and both non-interest current account and non-debt inflows in percent of GDP.

6/ Long-run, constant balance that stabilizes the debt ratio assuming that key variables (real GDP growth, nominal interest rate, dollar deflator growth, and non-debt inflows in percent of GDP) remain at their levels of the last projection year.

Grafikon VII.1. Bosna i Hercegovina: Održivost vanjskog duga: Bound testovi 1/ 2/
(Vanjski dug kao postotak BDP-a)



Sources: International Monetary Fund, Country desk data, and staff estimates.
 1/ Shaded areas represent actual data (and estimate for 2022). Individual shocks are permanent one-half standard deviation shocks. Figures in the boxes represent average projections for the respective variables in the baseline and scenario being presented. Ten-year historical average for the variable is also shown.
 2/ For historical scenarios, the historical averages are calculated over the ten-year period, and the information is used to project debt dynamics five years ahead.
 3/ Permanent 1/4 standard deviation shocks applied to real interest rate, growth rate, and current account balance.
 4/ One-time real depreciation of 30 percent occurs in 2024.

Prilog VIII. Djelotvornost pravnog i institucionalnog okvira Bosne i Hercegovine za borbu protiv korupcije i pranja novca u suzbijanju korupcije¹

Antikorupcijske reforme u Bosni i Hercegovini (BiH) su u zastoju, dok se percepcija javnosti o korupciji nastavlja pogoršavati u situaciji složenog političkog i pravnog sistema, djelovanja ukorijenjenih mreža pokroviteljstva i općenito niske odgovornosti. Slaba institucionalna rješenja i zakoni, kao i slaba provedba mjera, smetnja su nezavisnosti i učinkovitosti u djelovanju agencija za borbu protiv korupcije i pranja novca i olakšavaju pranje novca stečenog korupcijom. Vlasti trebaju dati prioritet izmjenama i dopunama zakona s ciljem jačanja okvira za borbu protiv sukoba interesa, za pristup informacijama i sprečavanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti (SPN/FT) u skladu sa međunarodnim standardima i najboljom praksom, ali i osigurati veću nezavisnost i integritet sudstva i tužilaštva. Također trebaju poboljšati aktivnosti nadzora u oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti jačanjem mjera identifikacije i praćenja politički eksponiranih lica i stavljanjem težišta na transparentnost subjekata. Potrebno je ojačati napore u istraživanju i procesuiranju predmeta korupcije i pranja novca na visokom nivou, između ostalog putem davanja prioriteta digitalizaciji i međusobnom povezivanju relevantnih registara i baza podataka.

A. Kontekst

1. Rasprostranjena korupcija odavno je prepoznata kao ključna prepreka rastu u BiH, ali ozbiljne reforme s ciljem borbe protiv korupcije još uvijek čekaju na odobravanje ili provedbu.

Javnost doživljava korupciju kao raširenu pojavu, a percepcija se stalno pogoršava (Okvir 1.). Vlasti su pokazale ograničenu odlučnost u rješavanju pravnih slabosti i nedostataka u provedbi okvira za borbu protiv korupcije u BiH,² a EU³ i Grupa država protiv korupcije (GRECO)⁴ izvještavaju o minimalnom napretku koji je u zemlji postignut između 2016. i 2022. godine.

2. Veliki javni sektor,⁵ velika složenost i fragmentiranost pravnog sistema i strukture vlada, te ukorijenjene mreže pokroviteljstva, sve u kontekstu političkih podjela, ključni su pokretači korupcije.

Organizacija zakonodavnih i izvršnih vlasti na više različitih nivoa za rezultat ima složen pravni, institucionalni i regulatorni sistem i fragmentirane institucije koje trebaju osigurati odgovornost učesnika u sistemu. Rupe u zakonu, nepoštivanje zakona i njihova slaba provedba

¹ Pripremili Ron Snipeliski i Adrian Wardzynski, uz pomoć Jaisona Vege (LEG) i Estefanije Cohn Bech (EUR), nakon usvajanja Okvira za pojačani angažman MMF-a u oblasti upravljanja 2018. godine (vidi: [Governance and Anti-Corruption \(imf.org\)](#)).

² [EU Report](#) on Bosnia and Herzegovina (2022).

³ Ibid.

⁴ GRECO Fourth Evaluation Round Evaluation [Report](#) for BiH (juni/lipanj 2023).

⁵ Javni sektor zapošljava 44 posto svih zaposlenih u formalnom sektoru, što predstavlja jedan od najvećih udjela u Europi, Svjetska banka (2023) [Bosnia and Herzegovina \(BiH\) Public Sector Labor Market and its Implications](#).

otvaraju dodatne prilike za korupciju. Organizacija podjele moći omogućava političkim partijama utjecaj na javne resurse i preduzeća.⁶

3. Uočljiv je i nedostatak transparentnih postupaka imenovanja zasnovanih na kvalifikacijama kandidata kako u državnoj službi tako i u javnim preduzećima, što samo jača politički klijentelizam. Nepotizam i kronizam se doživljavaju kao najčešći oblici korupcije u BiH.⁷ Ipak, iako 73 posto građana smatra da je zaposlenje u javnom sektoru povezano s visokim nivoom korupcije,⁸ 61 posto njih bi radije radilo u javnom sektoru ili javnim preduzećima,⁹ a kao značajne činioce u imenovanju u službu i napredovanju u njoj navode lične veze, a ne kvalifikacije.¹⁰ Prema izvještajima, 75 posto pozicija u javnim preduzećima je u periodu od 2012. do 2021. godine imalo veze sa političkim partijama.¹¹ Stoga se u općoj percepciji javna uprava i javna preduzeća vide kao instrumenti mreža pokroviteljstva vladajućih partija,¹² što između ostalog podrazumijeva nepoštivanje kriterija i pravila za odabir i imenovanje kandidata (npr. zapošljavanje bez javnog poziva za podnošenje prijave za radno mjesto ili konkursa za upražnjena radna mjesta¹³) i slabu transparentnost.

4. Korumpirane mreže i pojedinci oslanjaju se na slab i nedjelotvoran okvir za sprečavanje pranja novca kako bi prikrili porijeklo nezakonito pribavljenih sredstava. U martu/ožujku 2023. godine, Vijeće ministara je usvojilo Procjenu rizika od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti za period od 2022. do 2024. godine, u kojoj je, kao što je to bio slučaj i u prethodnoj procjeni (za period od 2018. do 2022. godine), korupcija prepoznata kao najveći rizik za pranje novca koji je i dalje u porastu, te kao glavni izvor imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom koja je predmet pranja novca u BiH. Korupcija dodatno slabi kapacitet prikupljanja poreza u BiH i mogla bi dovesti do odlijevanja prihoda, što može negativno utjecati na poresku administraciju.

⁶ Divjak, B. i Pugh, M., (2008) ['The Political Economy of Corruption in Bosnia and Herzegovina'](#).

⁷ [National Survey](#) of Citizens' Perceptions in Bosnia and Herzegovina (2021).

⁸ [Ibidem](#).

⁹ [Balkan Barometer \(2022\) Opinion](#), Vidi također: WB (2023) Supra.

¹⁰ WB (2023) Supra.

¹¹ Analiza Centra za civilne inicijative.

¹² Krista Lee-Jones (2018) [Bosnia and Herzegovina: Overview of corruption and anti-corruption](#).

¹³ Srđan Blagovčanin (2020) [The Rule of the Cartel](#).

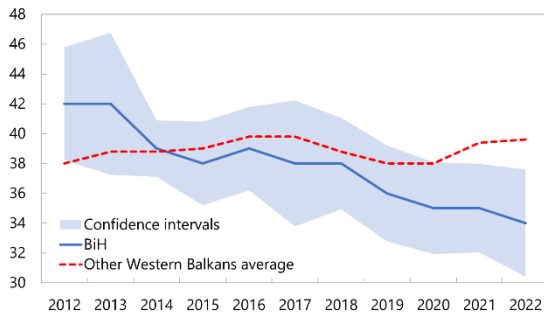
Okvir VIII.1. Percepcija javnosti o korupciji u BiH

Indeks percepcije korupcije u BiH je 34/100 i pao je sa 42, koliko je bio ocijenjen u 2012. godini.

Svjetski pokazatelji upravljanja pokazuju pad ocjene BiH u pogledu kontrole korupcije sa -0,24 na -0,64 u periodu od 2013. do 2021. godine.

Corruption Perception Index

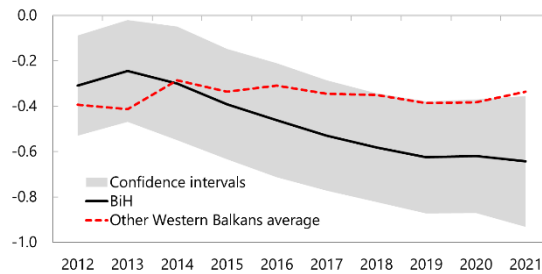
(CPI score; scale of 0 (highly corrupt) to 100 (very clean))



Sources: Transparency International; and IMF staff calculations.
Note: BiH is not included in Other Western Balkans average. Corruption perception index scores the countries by their perceived levels of public sector corruption, according to experts and business people.

Control of Corruption, Perception

(Estimate; ranging from approximately -2.5 to 2.5)



Sources: Worldwide Governance Indicators: D. Kaufmann (Natural Resource Governance Institute and Brookings Institution) and A. Kraay (World Bank); and IMF staff calculations.
Note: BiH is not included in Other Western Balkans average. Estimate gives the country's score on the aggregate indicator, in units of a standard normal distribution, ranging from approximately -2.5 to 2.5. Control of corruption index captures perceptions of the extent to which public power is exercised for private gain, including both petty and grand forms of corruption, as well as "capture" of the state by elites and private interests.

Okvir VIII.1. Percepcija javnosti o korupciji u BiH (nastavak)

Povjerenje u javne institucije u BiH je nisko i 93 posto građana smatra da su zvaničnici na visokim položajima i osobe koje posjeduju političku moć u izvjesnoj mjeri korumpirani, dok 58 posto građana smatra da su izrazito korumpirani. Više od polovine građana (60 posto) smatra da je korupcija izrazito snažno integrirana i čini bitnu komponentu ekonomskog, društvenog i političkog sistema,¹ a 85 posto njih smatra da ne postoji politička volja za borbu protiv korupcije.² Samo 14 posto poslovnih subjekata smatra da se borba protiv korupcije vodi uspješno.³

1. [Assessment](#) of Bosnia and Herzegovina e-Governance and e-Administration.
2. National Survey of Citizens' Perceptions in Bosnia and Herzegovina 2021, Supra.
3. [Balkan Barometer 2022 Business](#).

B. Glavne komponente u prevenciji korupcije i pranja novca

Pored mnogobrojnih izazova u političkom i pravnom sistemu, na djelotvornost agencija za borbu protiv korupcije i sprečavanje pranja novca se odražavaju i složena, neefikasna i politizirana institucionalna rješenja, nedostatak neophodnih pravnih alata za učinkovito djelovanje i izvršavanje njihovih mandata, te loša koordinacija.

Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije (APIK)

5. Osnovana 2009. godine kao nova nezavisna institucija, Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije (APIK) ima ograničenu nadležnost, a rukovodeće pozicije u njoj već su dugo vremena upražnjene. Njena glavna uloga u borbi protiv

korupcije — priprema i koordinacija antikorupcijskih politika — ne zahtijeva visok nivo nezavisnosti. S druge strane, druge relevantne funkcije u kojima je nezavisnost od ključnog značaja — pristup informacijama, sukob interesa i imovinski kartoni — dodijeljene su organima koji su u institucionalnom smislu manje nezavisni (vidi dolje). Dok APIK odlučuje o slučajevima zaštite zviždača, Upravni inspektorat, koji djeluje kao jedinica Ministarstva pravde, provodi sve istrage, čime se praktično ograničava operativna autonomija APIK-a. Posljednja Strategija za borbu protiv korupcije na nivou BiH istekla je 2019. godine, a na novu strategiju se još uvijek čeka, što se odražava na napore u borbi protiv korupcije.

Transparentnost i pristup informacijama

6. Pravnom okviru kojim se uređuje transparentnost i pristup informacijama nedostaje jasnoće i sveobuhvatnosti, poštivanje njegovih propisa je slabo, a mehanizama za osiguranje provedbe nema. Zakon o slobodi pristupa informacijama u BiH¹⁴ ne daje jasne definicije, uključujući definiciju “ličnih informacija” u kontekstu izuzetaka od prava pristupa informacijama. Zakonom se također ne uspostavljaju sveobuhvatne obaveze proaktivne transparentnosti,¹⁵ posebno u pogledu javne potrošnje. Iako zakon to zahtijeva, organi vlasti, prema navodima, ne primjenjuju ispitivanje javnog interesa prilikom odbijanja pristupa informacijama, te često ne odgovaraju na zahtjeve ili to čine sa zakašnjenjem. Zbog toga su građani primorani pokretati skupe i dugotrajne sudske postupke koje javne ustanove često ne poštuju. Ne postoji struktura nezavisna od vlade koja bi osigurala da ministarstva, agencije i javna preduzeća ispunjavaju svoje obaveze u pogledu transparentnosti. Ombudsman ima ovlasti da prima žalbe, ali može izdavati samo neobavezujuće preporuke, koje organi vlasti u maloj mjeri provode.¹⁶

Sukob interesa i imovinski kartoni

7. Sistemi kojima se uređuju sukob interesa i imovinski kartoni veoma su fragmentirani i nedovoljno regulirani. Propisi u državi i entitetima nisu međusobno usklađeni i postoje zasebni sistemi za različite kategorije javnih zvaničnika, pri čemu svakim od takvih sistema upravlja druga institucija.¹⁷ Potrebno je ojačati odredbe o vrstama sukoba interesa, posebno kada je riječ o nespojivosti sa ostalim pozicijama za koje se ne isplaćuje novčana naknada u subjektima što dobijaju sredstva od vlade, te o praksi „rotirajućih vrata”. Također je potrebno poboljšati obuhvat zahtjeva u pogledu prijavljivanja imovine na imovinskim kartonima kako bi prijavljena imovina uključivala i imovinu u stvarnom vlasništvu, uključujući imovinu u vlasništvu članova porodice. Javno dostupni su samo imovinski kartoni izabranih zvaničnika.¹⁸

8. Sankcije i mehanizmi za osiguranje provedbe su nepotpuni, nedjelotvorni, a smatraju ih i ispolitiziranim. Šest od ukupno devet članova Komisije za odlučivanje o sukobu interesa

¹⁴ Ovaj se zakon primjenjuje na institucije na državnom nivou, ali FBIH, RS i Distrikt Brčko imaju zakone koji su mu slični i po sadržaju i po strukturi.

¹⁵ Vijeće ministara BiH usvojilo je Standarde proaktivne transparentnosti, ali oni nisu obavezujući.

¹⁶ GRECO (2023) Fourth Evaluation Round Evaluation Report for BiH, Supra.

¹⁷ Komisija za odlučivanje o sukobu interesa nadležna je za izabrane zvaničnike, druge zvaničnike na visokom nivou i savjetnike, Visoko sudsko i tužilačko vijeće (VSTV) nadležno je za sudije i tužioce, dok je Agencija za državnu službu nadležna za državne službenike.

¹⁸ U pravosuđu je prijava imovinskih kartona dobrovoljna i trenutno ju je prihvatilo približno 20 posto pojedinaca.

obavljaju dužnost poslanika i njihovi mandati kao članova Komisije vezani su za mandate u parlamentu, a sve odluke Komisije moraju biti usvojene glasovima najmanje po dva člana iz svakog konstitutivnog naroda u BiH,¹⁹ čime je od Komisije praktično napravljen parlamentarni odbor podložan političkom utjecaju. Operativni ogranak Komisije smješten je u APIK, čime se omogućavaju administrativni sukobi i rasplinjuju granice odgovornosti. Sekretarijat Komisije za odlučivanje o sukobu interesa navodi da vrše provjeru svih imovinskih kartona, iako rezultati ovih napora nisu jasni. Postojeće sankcije na državnom nivou nemaju efekat odvratanja i ograničene su na obustavu isplate plate, prijedlog za razrješenje s dužnosti i poziv za podnošenje ostavke. Ne postoje sankcije za davanje netačnih izjava na imovinskom kartonu, a u slučaju nepoštivanja propisa rijetko se osigura njihova provedba.

Borba protiv pranja novca

9. I u sistemu za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti postoji značajna institucionalna i pravna fragmentacija, dok je saradnja između različitih institucija ograničena. Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti usvaja se na državnom nivou, ali je njegova provedba delegirana entitetima. Takav pristup nosi rizik od postojanja različitih standarda poštivanja propisa, kao i različitih supervizorskih pristupa. S druge strane, Finansijsko-obavještajni odjel (FOO) je jedinica na državnom nivou, koja, usprkos svojoj centralnoj ulozi i vidljivosti, ne izdaje smjernice niti ima aktivnu ulogu u podizanju svijesti o problemima sa kojima se često susreće u praksi. Postoji posebna Radna grupa institucija BiH za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, kao i međuresorno tijelo Vijeća ministara za koordinaciju aktivnosti različitih sudionika u sistemu za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti. Međutim, oni su i dalje u velikoj mjeri neaktivni sa malim brojem aktivnosti i ograničenim utjecajem.

10. Postojeći Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti nije usklađen sa međunarodnim standardima, uključujući standarde koji se odnose na identifikaciju politički eksponiranih lica. Zakon ne propisuje obaveze u pogledu sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti niti organizaciju aktivnosti nadzora za sve relevantne obveznike, uključujući one koji se bave virtualnom imovinom, iako se u BiH za plaćanje korumpiranim zvaničnicima navodno sve više koriste kriptovalute. Pravila identifikacije i praćenja klijenta, uključujući pojačane mjere identifikacije i praćenja koje se primjenjuju na politički eksponirana lica, dozvoljavaju prihvatanje pisane izjave ili vlastite potvrde o vjerodostojnosti od klijenata umjesto oslanjanja na nezavisne procese identifikacije i provjere.

11. U nadzoru u oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti pristup zasnovan na procjeni rizika nije dovoljno usklađen sa visokim rizicima od korupcije koji potiču od politički eksponiranih lica ili posebno osjetljivih sektora, poput prometa nekretninama. Banke, među kojima je veliki broj u vlasništvu međunarodnih finansijskih grupacija, uglavnom imaju pouzdane politike i postupke s ciljem ispunjavanja obaveza pojačanih mjera identifikacije i praćenja u odnosu na politički eksponirana lica. Odgovarajući organi za nadzor, međutim, moraju osigurati da se takve politike i postupci u praksi primjenjuju i u odnosu na politički

¹⁹ Član 17a (2) Zakona o sukobu interesa u institucijama vlasti BiH.

ekspozirana lica koja nisu izabrani zvaničnici, uključujući osobe koje upravljaju ili su članovi u odborima javnih preduzeća, kao i njihove bliske saradnike i članove porodice. Pristup zasnovan na procjeni rizika manje je sofisticiran i samo se djelimično primjenjuje u nadzoru drugih obveznika, npr. notara i posrednika u prometu nekretnina, iako je kupnja skupih nekretnina među najčešćim tehnikama koje se u BiH koriste za pranje nelegalne imovinske koristi stečene korupcijom.

12. Izvori informacija o stvarnom vlasništvu su ograničeni, što potkopava identifikaciju politički ekspoziranih lica i otkrivanje korupcije i pranja novca. Iako se smatra kako u BiH postoji visok rizik od pranja novca pomoću fiktivnih preduzeća i drugih pravnih mogućnosti, zakonom se koncept stvarnog vlasništva ne definira na adekvatan način. Na sveobuhvatnu procjenu rizika od zloupotrebe pravnih subjekata još uvijek se čeka. Trenutno su obveznici — prvenstveno banke — glavni izvor informacija o stvarnom vlasništvu. U FBiH i Distriktu Brčko ne postoje alternativni izvori informacija o stvarnom vlasništvu. U RS-u postoje planovi za uspostavu registra stvarnih vlasnika. Agencija za posredničke, informatičke i finansijske usluge (APIF) već zahtijeva dostavljanje informacija o stvarnom vlasništvu pri registraciji novih pravnih subjekata, ali ne vrši provjeru takvih informacija niti postoje procesi kojima bi se osigurala ažurnost informacija. Provjeru obavljaju sudovi, koji fokus stavljaju na kontrolni prag, a koji ne mora uvijek otkrivati osobu što ima stvarnu kontrolu nad subjektom, tj. stvarnog vlasnika. Transparentnost subjekata također je od ključnog značaja za upravljanje i provedbu poreskih propisa.

Javne nabavke

13. Povećanje transparentnosti nije dovelo do jačanja konkurencije u postupcima javnih nabavki. Od 2014. godine, Zakon o javnim nabavkama zahtijeva veći nivo transparentnosti pomoću portala e-Nabavke. Međutim, podaci koje je Agencija za javne nabavke dostavila za period od 2015. do 2022. godine upozoravaju na korupciju (Okvir 2). Iako je u prosjeku 85 posto ukupne vrijednosti nabavki u cijeloj BiH dodijeljeno na osnovu konkurentskih postupaka, 59 posto je dodijeljeno na osnovu postupaka u kojima su učestvovala samo jedna (45 posto) ili dvije ponude (14 posto). Prosječno 64 posto ukupne vrijednosti ugovora dodijeljenih na osnovu otvorenog postupka, oblika nabavke koji podrazumijeva najveću konkurenciju, dodijeljeno je uz učešće samo jedne (45,5 posto) ili dvije ponude (18,6 posto). BiH zaostaje iza drugih zemalja Zapadnog Balkana po udjelu otvorenih postupaka na osnovu vrijednosti ugovora i ima najviši nivo nabavki dodijeljenih u postupcima sa samo jednom ponudom.²⁰ Ovi brojevi ukazuju na to da konkurentskim postupcima nabavke često nedostaju uvjeti stvarne konkurencije. Osim toga, ponuđači nisu dužni dostaviti podatke o stvarnom vlasništvu.

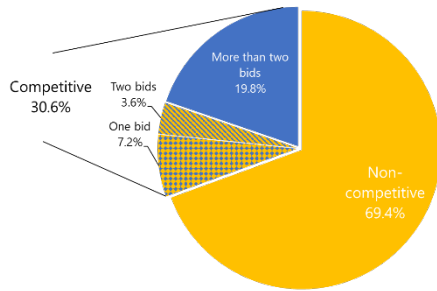
²⁰ SIGMA [Monitoring reports](#) za 2021. godinu i [Balkan Tender Watch](#).

Okvir VIII.2. Podaci o postupcima nabavki u Bosni i Hercegovini

Veliki broj ugovora dodjeljuje se na osnovu nekonkurentskih postupaka.

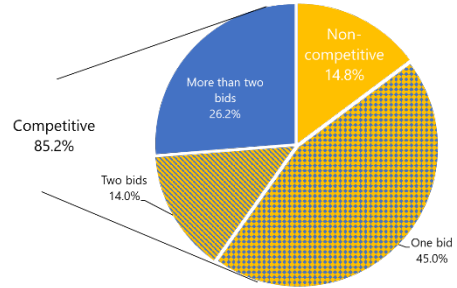
Visok udio vrijednosti nabavki dodjeljuje se na osnovu konkurentskih postupaka, ali uz nizak nivo konkurencije.

Average Share of Procurement Procedures, 2015-2022
(Percent of total number of contracts)



Sources: Public Procurement Authority (PPA); and IMF staff calculations.
Note: Competitive procedures include Open procedures, Limited procedures, Negotiated procedures without notice, Negotiation procedures with notice, and Competitive requests for bids.

Average Share of Procurement Procedures, 2015-2022
(Percent of total value of contracts)

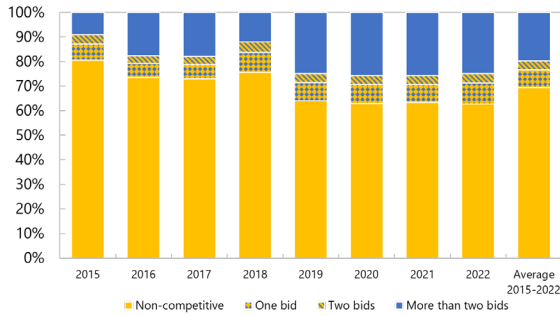


Sources: Public Procurement Authority (PPA); and IMF staff calculations.
Note: Competitive procedures include Open procedures, Limited procedures, Negotiated procedures without notice, Negotiation procedures with notice, and Competitive requests for bids.

Broj ugovora o nabavci dodijeljenih na osnovu nekonkurentskih postupaka relativno je stabilan od 2019. godine.

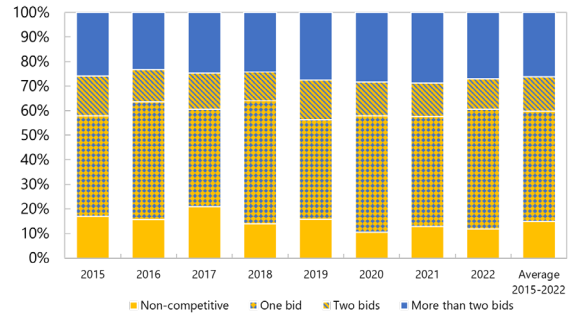
Vrijednost nabavki dodijeljenih na osnovu konkurentskih postupaka sa samo 1 ili 2 ponude također se drži na relativno stabilnom nivou.

Share of Procurement Procedures, 2015-2022
(Percent of total number of contracts)



Sources: Public Procurement Authority (PPA); and IMF staff calculations.
Note: The patterned sub-categories are part of the Competitive procedures that include Open procedures, Limited procedures, Negotiated procedures without notice, Negotiation procedures with notice, and Competitive requests for bids.

Share of Procurement Procedures, 2015-2022
(Percent of total value of contracts)

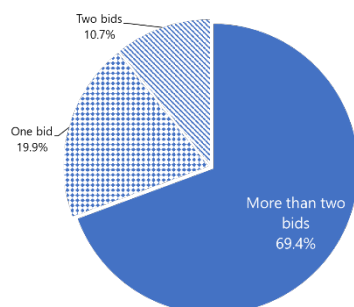


Sources: Public Procurement Authority (PPA); and IMF staff calculations.
Note: The patterned sub-categories are part of the Competitive procedures that include Open procedures, Limited procedures, Negotiated procedures without notice, Negotiation procedures with notice, and Competitive requests for bids.

Okvir VIII.2. Podaci o postupcima nabavki u Bosni i Hercegovini (BiH) (nastavak)

Ugovori dodijeljeni na osnovu otvorenog postupka sa samo 1 ili 2 ponude učestvuju sa udjelom od 30 posto...

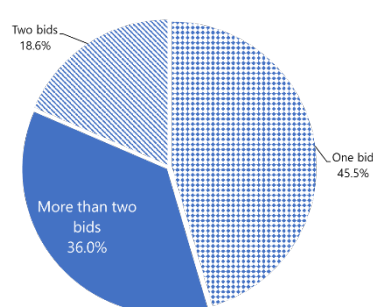
Average Share of Open Procurement Procedures, 2015-2022
(Percent of total number of open procedure contracts)



Sources: Public Procurement Authority (PPA); and IMF staff calculations.

... ali čine 64 posto vrijednosti svih ugovora dodijeljenih na osnovu otvorenog postupka.

Average Share of Open Procurement Procedures, 2015-2022
(Percent of total value of open procedure contracts)



Sources: Public Procurement Authority (PPA); and IMF staff calculations.

14. Veliki broj neregularnosti u postupcima nabavki dešava se u okruženju sa slabim mehanizmima za otkrivanje korupcije i sa ograničenim analizama obrazaca i rizika. Ured za reviziju institucija BiH je u reviziji učinka iz 2018. godine utvrdio povrede propisa i druge neregularnosti u više od 85 posto pregledanih ugovora. Iako postoji obilje podataka, analize s ciljem otkrivanja obrazaca i rizika od korupcije ne provode se u dovoljnoj mjeri. Agencija za javne nabavke prati provedbu zakona i dostavlja preporuke institucijama koje provode javne nabavke, ali nije jasno u kojoj se mjeri prati njihova provedba. Ured za reviziju institucija BiH obavlja godišnju reviziju usklađenosti svih institucija na državnom nivou, ali revizori nisu obučeni za otkrivanje anomalija vezanih za korupciju u oblasti nabavki. Većina povreda propisa u oblasti nabavki po zakonu je svrstana u kategoriju prekršaja. Nacrt izmjena i dopuna zakona koje je izradila Agencija za javne nabavke, a kojima se propisuje utvrđivanje krivične odgovornosti, još čeka na usvajanje.

Digitalizacija

15. Zastario i veoma fragmentiran pravni okvir koči digitalizaciju, između ostalog i u onim područjima koja su bitna za borbu protiv korupcije.²¹ Prema Indeksu razvoja e-uprave Ujedinjenih naroda, BiH je na posljednjem mjestu od 43 europske zemlje.²² Neusklađenost propisa na državnom i entitetskom nivou ima destimulirajući efekat na korištenje usluga e-potpisa, e-dokumenata i e-arhive.²³ Kašnjenje u uvođenju modernog i centraliziranog pravnog okvira za elektronsku identifikaciju i usluge povjerenja (e-potpis) prepreka je antikorupcijskim reformama koje

²¹ Postoji Zakon o elektronskom potpisu BiH na državnom nivou (2006.). RS je 2008. godine usvojila vlastiti zakon o e-potpisu, koji ne važi u FBiH, gdje pak ne postoji zaseban pravni okvir. Postojeći propisi nisu u skladu s najnovijom uredbom EU (2014.) o elektronskoj identifikaciji i uslugama povjerenja (eIDAS). Zakon o e-potpisu koji je kompatibilan s najnovijim uredbama EU nije usvojen glasanjem u parlamentu 2020. godine.

²² [E-Government Development Index](#) (2022).

²³ Iako su e-potpis i e-vremenski žig trenutno dostupni, te se usluge u maloj mjeri koriste. U 2022. godini u BiH je izdato samo 118 kvalificiranih e-potpisa. Poređenja radi, u Hrvatskoj je u 2019. godini izdato 1,4 miliona e-osobnih iskaznica.

potencijalno mogu imati veliki učinak, uključujući uspostavljanje elektronskih imovinskih kartona i omogućavanje usluga e-uprave koje bi smanjile potrebu za direktnim kontaktom između građana i vladinih službenika.²⁴ Napredak izostaje i u digitalizaciji zemljišnih knjiga, što se negativno odražava na efikasnost istraga korupcije i pranja novca.

C. Funkcije provedbe zakona u borbi protiv korupcije i pranja novca

Politički utjecaj, slaba nezavisnost i integritet pravosuđa, te loša koordinacija i dostupnost informacija za rezultat imaju nizak nivo istraga i procesuiranja u predmetima koji se odnose na korupciju i pranje novca, što ne odgovara njihovoj širokoj rasprostranjenosti u BiH.

16. Nedjelotvorni i neefikasni mehanizmi za razmjenu informacija i koordinaciju odgađaju istrage. Informacije su visoko decentralizirane na različitim nivoima vlasti, a relevantne baze podataka nisu međusobno uvezane i često nisu digitalizirane. Vlasti ukazuju na to da su zemljišne knjige veoma relevantne u krivičnim istragama, ali je upite potrebno poslati na adrese više od 30 različitih (nedigitaliziranih) registara. Kada je riječ o pranju novca, Finansijsko-obavještajni odjel (FOO), kao dio mehanizama provedbe zakona, ima bolji pristup istražnim alatima i finansijskim obavještajnim podacima. FOO je s bankama povezan elektronskim komunikacijskim sistemom koji omogućava elektronsko podnošenje i praćenje prijave o sumnjivim transakcijama koje banke podnose, te pravovremenu provedbu naloga za zamrzavanje imovine. FOO izrađuje izvještaje o tipologijama, koje dostavlja nadležnim organima. Registara stvarnih vlasnika nema.

17. Slučajevi korupcije i pranja novca na visokom nivou nedovoljno se istražuju i procesuiraju, što je jednim dijelom rezultat i selektivnih i netransparentnih istraga i prtećih sudskih postupaka,²⁵ kao i širokih diskrecionih prava tužilaca. Samo 5 posto predmeta korupcije navodno je visokog profila, a 83 posto građana smatra da učesnici u korupciji u BiH nisu adekvatno kažnjeni. Vlasti su svjesne toga da je stopa oslobođajućih presuda u predmetima koji se odnose na korupciju na visokom nivou veća nego što je to slučaj u predmetima korupcije na srednjem nivou i sitne korupcije,²⁶ te da su kazne za slučajeve korupcije na visokom nivou blaže. Tužioci u BiH moraju tražiti odobrenje glavnog tužioca za sve optužnice, ali ne postoji utvrđen formalni vremenski okvir za ovaj proces, što ostavlja prostora za neopravdano odugovlačenje. Tužioci ne moraju obrazlagati niti javno donositi odluke da ne podižu optužnicu. Kada je riječ o pranju novca, nedostatak lako dostupnih i pravovremenih informacija o stvarnom vlasništvu usložnjava istrage i procesuiranje u složenim predmetima, uključujući predmete koji se odnose na korupciju. Teško je procesuirati predmete koji podrazumijevaju samo pranje novca jer sudovi zahtijevaju da se prvo dokaže povezano osnovno krivično djelo prije prelaska na optužbe za pranje novca. Policija i tužioci formiraju zajedničke istražne timove za složene predmete koji se odnose na krivična djela iz oblasti privrednog kriminala, te provode paralelne istrage s njima vezanih predmeta pranja novca i korupcije i procesuiraju ih. U 2022. godini i u prvoj polovini 2023. godine primijećen je neznatan

²⁴ Osim toga, nedavna anketa MMF-a pokazala je da postoji jaka pozitivna veza između razvoja e-uprave i nivoa razvoja informacijskih i komunikacijskih tehnologija, te obima direktnih stranih ulaganja koja je zemlja uspjela privući. [IMF research](#).

²⁵ EU Report (2022) Supra.

²⁶ Druga Procjena rizika od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti (2022).

porast predmeta visokog profila koji se odnose na korupciju i pranje novca, iako čvrste osuđujuće presude u njima tek treba osigurati.

18. Slaba nezavisnost i integritet pravosuđa sagledani su kao strukturalne prepreke postizanju boljih rezultata u borbi protiv korupcije i sprečavanju pranja novca. Samo 10 posto stanovništva ima povjerenje u pravosuđe, a 23 posto njih smatra da je pravosuđe nezavisno, dok 3 od 4 građanina vjeruju da sudije i tužioci primaju mito.²⁷ Iako priznaju da je bilo nekoliko pojedinačnih slučajeva korupcije na sudovima, pravosudni organi koji su konsultirani tokom misije smatraju da ova pojava nije sistemska. Visoko sudsko i tužilačko vijeće (VSTV), koje je odgovorno za imenovanje, ocjenjivanje, napredovanje i disciplinu tužilaca i sudija na svim nivoima vlasti, nema odgovarajuće mehanizme zaštite od političkog utjecaja, između ostalog ni u procesu imenovanja svojih članova. Prema postojećoj percepciji, imenovanja tužilaca i sudija ne zasnivaju se na kvalifikacijama, netransparentna su i nedostaju im mehanizmi provjere integriteta. Autonomija Ureda disciplinskog tužioca je ograničena i VSTV trenutno ne provjerava tačnost imovinskih kartona sudija i tužilaca. Visoka fragmentiranost sistema finansiranja nije garant sveukupne nezavisnosti pravosuđa.

D. Preporuke

19. Postizanje boljih rezultata u suzbijanju korupcije i jačanje integriteta poboljšali bi inkluzivni rast, ojačali otpornost i smanjili rizike. BiH treba pojačati reformske napore usmjerene na jačanje okvira za borbu protiv korupcije i sprečavanje pranja novca s ciljem postizanja boljih fiskalnih rezultata, učinka javnih preduzeća i poslovnog okruženja. Reforme povezane s borbom protiv korupcije od ključnog su značaja u procesu pristupanja EU, a potaknule bi i veće učešće javnosti i unaprijedile društvenu koheziju. Jačanje zakonskog i institucionalnog okvira treba biti prioritet, za kojim slijede učinkovita provedba i unapređenje kapaciteta, između ostalog i putem podrške donatora.

20. Vlasti namjeravaju izmijeniti pravni okvir za borbu protiv korupcije, ali izneseni prijedlozi (zaključno sa majom/svibnjem 2023. godine) nisu u skladu s međunarodnim standardima i najboljom praksom. Nacrtom zakona o pristupu informacijama koji je prosljeđen u parlamentarnu proceduru ne uspijeva se uspostaviti djelotvorna pravna i institucionalna struktura za praćenje i provedbu zakona (predložena rješenja predviđaju žalbeno tijelo koje nije nezavisno i djeluje pri Vijeću ministara), a obaveze proaktivnog informiranja koje propisuje potrebno je dodatno ojačati i detaljnije definirati. Nacrt novog zakona o sukobu interesa sadrži izvjesna poboljšanja u pogledu imenovanja članova Komisije za odlučivanje o sukobu interesa, ali se njime i dalje ne osigurava operativna i finansijska autonomija u djelovanju Komisije. Vlasti trebaju dograditi predložena rješenja s ciljem osiguranja nezavisnosti u radu Komisije (npr. zahtijevanjem veće kvalificirane većine za imenovanje njenih članova) i njene autonomije (npr. zasebna administrativna struktura). Vlasti bi također trebale razmotriti mogućnost da ovoj komisiji dodijele nadležnosti u praćenju i provedbi zakona o sukobu interesa, pristupu informacijama i zaštiti zviždača, kao i odgovornost za koordinaciju i praćenje provedbe strategija i politika borbe protiv korupcije (čime bi

²⁷ Ibid. i Balkan Barometer 2022 Opinion, Supra.

se u praksi APIK i ovako postavljena komisija spojili), s ciljem postizanja veće efikasnosti institucionalne arhitekture.

Prioritetne preporuke

<p>Unaprijediti procese odabira i zapošljavanja kadrova za radna mjesta u državnoj službi i u javnim preduzećima provođenjem mjera koje imaju za cilj osigurati da ovi procesi budu otvoreni, konkurentni, zasnovani na kvalifikacijama i transparentni, te da trajanje mandata nije ograničeno političkim ciklusom. Ako službenici u javnom sektoru budu primorani manje se oslanjati na političke veze, time se smanjuje rizik od korupcije, a mogu se umanjiti i troškovi nabavki.²⁸</p>	SR
<p>Unaprijediti pravni i institucionalni okvir borbe protiv korupcije u skladu sa međunarodnim standardima i najboljom praksom, s ciljem jačanja, usklađivanja, konsolidacije i pojednostavljivanja struktura i nadležnosti vlade, osiguranja njihove nezavisnosti, operativne učinkovitosti i efikasnosti, te poboljšanja koordinacije. Konkretno, vlasti bez odlaganja trebaju:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ <i>Donijeti novi zakon o sukobu interesa</i>, koji će uključivati obavezu objavljivanja imovinskih kartona visokih zvaničnika. Njime je također potrebno definirati djelotvorne i efikasne mehanizme kojima se osigurava provedba, između ostalog u slučaju nepoštivanja propisa ili davanja netačnih podataka u imovinskim kartonima, te proširiti obuhvat podataka na imovinu u stvarnom vlasništvu, uključujući imovinu članova porodice. Cilj zakona treba biti usklađivanje pravnog okvira na svim nivoima vlasti i unutar pravosuđa. ○ <i>Usvojiti novi zakon o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću (VSTV)</i>, kojim će se garantirati njegova nezavisnost i autonomija. Uvesti strožije kriterije u pogledu sposobnosti i iskustva za imenovanje članova VSTV-a i pravosudnih i zvaničnika iz tužilaštava na osnovu transparentnih i participativnih postupaka. Općenito ojačati okvir integriteta. ○ <i>Usvojiti novi zakon o pristupu informacijama</i> kojim se, između ostalog, od državnih organa zahtijeva da proaktivno objavljuju sveobuhvatne informacije, te uspostavlja djelotvoran i nezavisan organ za praćenje i provedbu propisa koji će građanima garantirati pravo na pristup informacijama. ○ <i>Kriminalizirati prekršaje u oblasti nabavki i zahtijevati od ponuđača da dostave informacije o stvarnom vlasništvu.</i> ○ <i>Usvojiti zakon o elektronskoj identifikaciji i uslugama povjerenja</i> kompatibilan sa standardima EU s ciljem promoviranja upotrebe e-potpisa na svim nivoima vlasti, kao i alata e-uprave koji imaju kapacitet da umanje mogućnosti korupcije. <p>Nakon donošenja zakona, vlasti trebaju usvojiti sve potrebne mjere kako bi osigurale njihovu potpunu i odlučnu provedbu.</p>	KR
<p>Ubrzati donošenje nove Strategije za borbu protiv korupcije na nivou BiH koja će poslužiti kao oslonac za provedbu aktivnosti u borbi protiv korupcije i olakšati koordinaciju i praćenje.</p>	KR

²⁸ [Charron et al.](#) (2017) sugeriraju da veća meritokratija može smanjiti broj ugovora o nabavkama dodijeljenih na osnovu postupaka sa samo jednim ponuđačem za 7,5-11,6 posto.

<p>Ojačati napore u sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti putem:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ <i>Donošenja – što je visoki prioritet – novog Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.</i> Ovo je posebno relevantno s obzirom na uzajamnu procjenu Odbora stručnjaka Vijeća Europe za procjenu mjera za borbu protiv pranja novca (MONEYVAL) koja je trenutno u toku. Ukoliko rezultati ove procjene budu loši, to će dovesti do stavljanja BiH na listu država sa strateškim nedostacima u sistemima sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, što će vjerovatno imati značajne ekonomske posljedice. ○ <i>Intenziviranja aktivnosti nadzora zasnovanog na procjeni rizika u odnosu na politički eksponirana lica,</i> provođenja obuke i kampanja podizanja svijesti, izrade relevantnih smjernica, te osiguranja učinkovite provedbe u slučaju nepoštivanja propisa. Osim finansijskog sektora, osigurati i adekvatan nadzor notara i posrednika u prometu nekretnina, kod kojih postoji visok rizik od pranja novca iz imovinske koristi pribavljene korupcijom. ○ <i>Dopunjavanja Nacionalne procjene rizika za period 2022.-2024. godine procjenom rizika od zloupotrebe pravnih subjekata</i> u BiH i poduzimanja mjera da bi se osigurala dostupnost pravovremenih, adekvatnih, tačnih i ažurnih informacija o stvarnom vlasništvu, između ostalog putem uspostavljanja registra stvarnih vlasnika. ○ <i>Osnivanja i operacionalizacije koordinacionog tijela</i> i uvođenja relevantnih procesa s ciljem osiguranja djelotvorne saradnje i razmjene informacija između brojnih organa u sistemu sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti. ○ <i>Podizanja svijesti i osiguranja obuke</i> za službenike u organima za provedbu zakona, tužioce i sudske službenike o istragama i procesuiranju predmeta koji se odnose na pranje novca iz imovinske koristi pribavljene korupcijom, između ostalog putem pojašnjavanja da osuđujuće presude u predmetima pranja novca ne zahtijevaju neophodno dokazivanje osnovnog krivičnog djela korupcije. 	<p>KR</p> <p>KR</p> <p>KR</p> <p>SR</p> <p>KR</p>
<p>Povećati nivo konkurencije u javnim nabavkama, između ostalog putem unapređenja analitičkih alata i sposobnosti s ciljem lakšeg uočavanja rizika od korupcije u oblasti javnih nabavki i obavještanja o njima, putem jačanja nadzora i revizije u državnim institucijama sa visokim rizikom, te osiguranja obuke za revizore s ciljem unapređenja njihove sposobnosti za otkrivanja korupcije.</p>	<p>SR</p>
<p>Dati prioritet digitalizaciji i međusobnom uvezivanju registara i baza podataka koji su od ključnog značaja za istrage u predmetima korupcije i pranja novca (npr. zemljišnih knjiga), te omogućiti direktan pristup agencijama za provedbu zakona, uključujući Finansijsko-obavještajni odjel.</p>	<p>SR</p>
<p>Intenzivirati krivične istrage, procesuiranje i donošenje osuđujućih presuda u predmetima korupcije i pranja novca jačanjem sistema za otkrivanje korupcije i zaštite zviždača, unapređenjem mehanizama komunikacije i koordinacije među institucijama, te povećanjem transparentnosti odluka tužilaca i sudija. Potrebno je regulirati diskreciono pravo tužilaca.</p>	<p>KR</p>
<p>Provesti sveobuhvatnu dijagnostičku procjenu u oblasti upravljanja usmjerenu na prepoznavanje ključnih slabosti u upravljanju i osjetljivosti na korupciju, te predlaganje mjera za njihovo rješavanje, s ciljem suzbijanja korupcije i jačanja integriteta, te u konačnici jačanja ekonomske stabilnosti i rasta.</p>	<p>KR</p>

KR (u kratkoročnom periodu) = 1-2 godine.

SR (u srednjoročnom periodu) = 2-4 godine.



BOSNA I HERCEGOVINA

IZVJEŠTAJ OSOBLJA O KONSULTACIJAMA PREMA ČLANU IV ZA 2023. GODINU – INFORMATIVNI PRILOG

31. juli/srpanj 2023.

Pripremio

Evropski odjel

SADRŽAJ

ODNOSI SA FONDOM	2
SARADNJA MMF-A I GRUPACIJE SVJETSKE BANKE	7
STATISTIČKA PITANJA	11

ODNOSI SA FONDOM

(Sa stanjem na dan 31. maja/svibnja 2023. godine)

Status članstva: Članica od 14. decembra/prosinca 1992. godine; Član XIV

Račun općih sredstava:	<u>U milionima SDR</u>	<u>Procenat kvote</u>
<u>Kvota</u>	265,20	100,00
<u>Sredstva Fonda u valuti</u>	620,13	233,83
<u>Pozicija rezervne tranše</u>	0,36	0,14

Odjeljenje za SDR:	<u>U milionima SDR</u>	<u>Procentna alokacija</u>
<u>Neto kumulativna alokacija</u>	415,07	100,00
<u>Sredstva</u>	0,69	0,17

Neizmirena sredstva i krediti:	<u>U milionima SDR</u>	<u>Procenat kvote</u>
Pomoć u vanrednoj situaciji ^{1/}	265,20	100,00
Prošireni aranžmani	89,83	33,87

1/ Pomoć u vanrednoj situaciji može uključivati ENDA, EPCA i RFI

Posljednji finansijski aranžmani:

<u>Vrsta</u>	<u>Datum aranžmana</u>	<u>Datum završetka</u>	<u>Odobreni iznos (u milionima SDR)</u>	<u>Povučeni iznos (u milionima SDR)</u>
EFF	7. sept. 2016.	19. april 2020.	443,04	126,83
Stand-By	26. sept. 2012.	30. juni 2015.	558,03	422,75
Stand-By	8. juli 2009.	7. juli 2012.	1.014,60	338,20

Direktni krediti:

<u>Vrsta</u>	<u>Datum obaveze</u>	<u>Datum povlačenja</u>	<u>Odobreni iznos (u milionima SDR)</u>	<u>Povučeni iznos (u milionima SDR)</u>
RFI	20. april 2020.	22. april 2020.	265,20	265,20

Projicirane uplate Fondu

(U milionima SDR; na osnovu sadašnjeg korištenja i držanja sredstava u SDR):

	Predstojeće				
	<u>2023.</u>	<u>2024.</u>	<u>2025.</u>	<u>2026.</u>	<u>2027.</u>
Glavnica	76,87	153,74	87,44	21,14	10,57
Naknade/kamate	15,99	26,28	19,32	17,20	16,38
Ukupno	92,85	180,01	106,76	38,34	26,95

Provedba inicijative za prezadužene siromašne zemlje (HIPC): Nije primjenljivo

Provedba Multilateralne inicijative za smanjenje duga (MDRI): Nije primjenljivo

Provedba pomoći u slučaju katastrofa (CCR): Nije primjenljivo

Procjena sigurnosnih mehanizama

Virtuelna misija procjene sigurnosnih mehanizama sprovedena je u periodu od 2. do 13. novembra/studenog 2020. godine u vezi sa RFI aranžmanom koji je Izvršni odbor MMF-a odobrio 20. aprila/travnja 2020. godine. Ažurirana procjena sigurnosnih mehanizama za 2021. godinu pokazala je da Centralna banka Bosne i Hercegovine (CBBH) i dalje održava snažne sigurnosne mehanizme, a da je pravni okvir u velikoj mjeri usklađen sa vodećim praksama i obezbjeđuje institucionalnu i finansijsku autonomiju. CBBiH je od tada implementirala sve preporuke iz Izvještaja o procjeni sigurnosnih mehanizama (1. mart/ožujak 2021. godine), uključujući usvajanje etičkog kodeksa za jačanje okvira za izbjegavanje sukoba interesa i upravljanje sukobima interesa; poboljšanja internih praksi za modernizaciju funkcije upravljanja rizicima; izmjene i dopune Statuta Odbora za reviziju radi poboljšanja njegovog djelokruga, ovlaštenja i modaliteta u skladu sa vodećim praksama; i ažuriranje procedura interne revizije u skladu sa međunarodnim standardima. Nadalje, CBBiH je usvojila politiku odabira i rotacije eksternih revizora, revidirala svoja podzakonska akta kako bi razjasnila ulogu i modalitete Uprave i 2022. godine prošla je eksternu procjenu sajber sigurnosti. CBBiH i dalje objavljuje svoje revidirane finansijske izvještaje, kao što se zahtijeva u politici sigurnosnih mehanizama.

Aranžmani deviznog kursa

Tečajni aranžman Bosne i Hercegovine (BiH) je valutni odbor. Valuta BiH je konvertibilna marka (KM), uvedena 11. avgusta/kolovoza 1997. godine. Parlament BiH je 5. septembra/rujna 2002. godine odobrio amandman na Zakon o CBBiH kojim je promijenjena veza KM sa njemačke marke na euro. pod aranžmanom valutnog odbora. KM je vezana za euro prema kursu od 1 KM = 0,5113 eura. BiH nije prihvatila obaveze prema članu VIII, odjeljcima 2, 3 i 4, te stoga koristi prelazne aranžmane prema članu XIV. BiH više ne održava ograničenja prema prelaznim odredbama člana XIV. Održava ograničenja u pogledu prenosivosti iznosa i kamata nastalih na staru deviznu štednju, u skladu sa jurisdikcijom Fonda prema članu VIII. Vlasti su potvrdile da nije bilo promjena u deviznom sistemu od konsultacija po članu IV 2022. godine. Takođe su potvrdile spremnost da zvanično prihvate obaveze iz člana VIII.

Ocjena FSAP i ROSC

FSAP misija je održana u novembru/studenom 2014. godine; i Izvršni odbor raspravljao je o Procjeni stabilnosti finansijskog sistema u junu/lipnju 2015. (Izvještaj MMF-a br. 15/164). Vlasti su odobrile objavljivanje FSSA i svih tehničkih napomena. ROSC misija za podatke je održana u novembru/studenom 2007. godine, a ROSC Modul za podatke je objavljen u februaru/veljači 2008. godine (Izvještaj MMF-a br. 08/43).

Posljednje konsultacije prema članu IV

Posljednje konsultacije prema članu IV zaključene su 3. juna/lipnja 2022. godine (Izvještaj MMF-a br. 22/167).

Rezidentni predstavnik

MMF ima Ured rezidentnog predstavnika u Bosni i Hercegovini od 1996. godine. G. Tudyka je preuzeo poziciju rezidentnog predstavnika u avgustu/kolovozu 2023. godine.

Bosna i Hercegovina: Tehnička podrška, 2020–2023. godine		
Odjel	Vremenski okvir	Namjena
Odjel za fiskalne poslove (FAD)	15–28. januar/siječanj 2020. godine	PURS Dalji razvoj kapaciteta za upravljanje rizikom porezne discipline
	12. februar/veljača 2020. godine	BD: Jačanje nadzora nad javnim preduzećima u Brčko Distriktu
	13–24. februar/veljača 2020. godine	RS: Jačanje nadzora nad javnim preduzećima u Republici Srpskoj
	3. juni/lipanj–30. novembar/studeni 2020. godine	BiH-Strategija upravljanja javnim finansijama
	1. novembar/studeni–18. decembar/prosinac 2020. godine	BiH – Upravljanje prihodima
	11. januar/siječanj–12. mart/ožujak 2021. godine	FBiH - Pregled ostvarenog napretka u reformama
	26. januar/siječanj–24. februar/veljača 2021. godine	Reforma preduzeća u državnom vlasništvu
	15. mart/ožujak–16. april/travanj 2021. godine	UINO – Jačanje efikasnosti porezne inspekcije – Priručnik za inspeksijski nadzor
	22. juni/lipanj–14. septembar/rujan 2021. godine	UINO - Razvoj kapaciteta za upravljanje rizikom porezne discipline
	7. juli/srpanj–15. septembar/rujan 2021. godine	PURS- Razvoj kapaciteta za upravljanje rizikom porezne discipline
	16. juli/srpanj–20. decembar/prosinac 2021. godine	Strategija upravljanja javnim finansijama
	31. avgust/kolovoz–15. oktobar/listopad 2021. godine	UINO, PUFBiH, PURS, BD - Razvoj kapaciteta za razmjenu podataka
	6.–17. septembar/rujan 2021. godine	BD: Jačanje nadzora nad javnim preduzećima u Brčko Distriktu
	5. oktobar/listopad–2. novembar/studeni 2021. godine	UINO - Jačanje poreznih istraga
	31. oktobar/listopad–9. decembar/prosinac 2021. godine	PURS - Analitika podataka
	28. novembar/studeni–16. decembar/prosinac 2021. godine	PURS- Upravljanje neizmirenim obavezama
20. decembar/prosinac 2021. godine – 28. februar/veljača 2022. godine	UINO -Dalji razvoj kapaciteta za upravljanje rizikom poštivanja carinskih propisa	

28. februar/veljača–4. mart/ožujak 2022. godine	Regionalna PFM radionica za jugoistočnu Evropu
28. februar/veljača–14. april/travanj 2022. godine	UINO - Analiza PDV GAP-a
28. februar/veljača–30. mart/ožujak 2022. godine	PURS - Istrage
16–25. mart/ožujak 2022. godine	Javna preduzeća u BD: finansijski nadzor i transparentnost budžeta
13. mart/ožujak–7. april/travanj 2022. godine	Strategija reforme upravljanja javnim finansijama u cijeloj zemlji (virtuelna)
1. mart/ožujak–15. april/travanj 2022. godine	UINO - Pojednostavljanje obrade i kontrole zahtjeva za odjavu PDV-a i povrat PDV-a
18–28. april/travanj 2022. godine	Strategija reforme upravljanja javnim finansijama u cijeloj zemlji (na licu mjesta)
30. maj/svibanj–12. juni/lipanj 2022. godine	PURS - Metode indirektno kontrole
13. juni/lipanj–11. juli/srpanj 2022. godine	Strategija reforme upravljanja javnim finansijama širom zemlje – planiranje i izvještavanje
4–17. juli/srpanj 2022. godine	UINO - Kontrole iz ureda
5–18. juli/srpanj 2022. godine	BiH - Zakoni i institucije u oblasti upravljanja javnim finansijama
29. avgust/kolovoz–11. septembar/rujan 2022. godine	UINO - Analitika podataka
30. avgust/kolovoz–12. septembar/rujan 2022. godine	BiH - Zakoni i institucije u oblasti upravljanja javnim finansijama
9–20. oktobar/listopad 2022. godine	PURS - Analize podataka (nastavak)
31. oktobar/listopad–29. decembar/prosinac 2022. godine	Strategija reforme upravljanja javnim finansijama u cijeloj zemlji (nastavak)
15–28. novembar/studeni 2022. godine	UINO - Carinska selektivnost
12–25. oktobar/listopad 2022. godine	PUFBIH - Program reforme
21. novembar/studeni–1. decembar/prosinac 2022. godine	RS - Jačanje upravljanja fiskalnim rizikom
21. novembar/studeni–7. decembar/prosinac 2022. godine	FBiH - Jačanje upravljanja rizicima preduzeća u državnom vlasništvu
5–16. decembar/prosinac 2022. godine	PURS - Poboljšanje kapaciteta za transferne cijene
7-31. mart/ožujak 2023. godine	MF RS - potencijalni fiskalni uticaj novog nacrtu zakona o PDV-u na Republiku Srpsku
15–28. mart/ožujak 2023. godine	MF RS - Procjena poreskih izdataka
18–28. april/travanj 2023. godine	UINO - Racionalizacija standardnih poslovnih procesa i standardnih operativnih procedura upravljanja dugom
24. april/travanj–31. maj/svibanj 2023. godine	RS - Jačanje upravljanja fiskalnim rizikom u preduzećima u državnom vlasništvu

	24. april/travanj–24. maj/svibanj 2023. godine 19–21. juni/lipanj 2023. godine 22–26. juni/lipanj 2023. godine	BiH - Unapređenje indikatora učinka strategija upravljanja javnim finansijama BiH - Funkcija upravljanja poreskim neizmirenim obavezama u sve četiri poreske uprave u BiH UINO OECD model ročnosti upravljanja poreznim dugom
Odjel za monetarna pitanja i tržišta kapitala (MCM)	19–30. april/travanj 2021. godine 13–16. decembar/prosinac 2021. godine 31. maj/svibanj–17. juni/lipanj 2022. godine	Priprema za MSFI 17 BiH - Jačanje prudencijalnog nadzora i nadzora plaćanja male vrijednosti CBBiH - Izgradnja otpornog valutnog odbora
Odjel za statistiku (STA)	12.-17. april/travanj 2021. godine 24.maj/svibanj-05. juni/lipanj 2023. godine	Jačanje statistike vanjskog sektora (ESS) u sklopu IPA 2017 Programa za više zemalja na zapadnom Balkanu MF RS i MF FBiH - Statistika vladinih finansija
Pravni odjel (LEG)	5–9. septembar/rujan 2022. godine decembar/prosinac 2022. godine 11-12. maj/svibanj 2023. godine	BiH Ministarstvo sigurnosti - Zakonski okvir za SPN/FT CBBH - Nacrt odluke o uspostavljanju Jedinstvenog registra bankovnih računa za fizička lica BiH Ministarstvo sigurnosti - Zakonski okvir za SPN/FT
Institut za razvoj kapaciteta (ICD)	april/travanj 2021. godine – mart/ožujak 2023. godine	CBBH - Uspostavljanje okvira za makro projekcije i analizu politika

SARADNJA MMF-A I GRUPACIJE SVJETSKE BANKE

Timovi Grupacije Svjetske banke i Fonda u Bosni i Hercegovini (BiH) održavaju blisku saradnju, koordiniraju aktivnosti i planove dvije institucije i usklađuju preporuke za politike.

Ključne oblasti angažmana Svjetske banke

Okvir za partnerstvo sa zemljom Svjetske banke (Country Partnership Framework - CPF) za BiH za period od 2023. do 2027. godine odobren je u julu/srpnju 2022. godine. Program se zasniva na ažuriranju sistematske dijagnostike zemlje (Systematic Country Diagnostic - SCD) (juni/lipanj 2020. godine) i identifikuje tri ishoda višeg nivoa (Higher Level Outcomes - HLO) na osnovu kojih će se usmjeravati angažman WBG čak i izvan ovog ciklusa okvira CPF. HLO1 ima za cilj povećanje inkluzivnog zapošljavanja u privatnom sektoru, dok HLO2 ima za cilj da se fokusira na rješavanje ključnih nedostataka u pružanju usluga kroz poboljšani kvalitet i efikasnost zdravstvenih i vodnih usluga. Konačno, kako bi se smanjili rizici od uticaja klimatskih promjena i zaštitio prirodni kapital, CPF će promovisati zeleni rast u okviru HLO 3 kroz ulaganja u smanjenje zagađenja vazduha i bolje korištenje prirodnih resursa BiH. Sva tri cilja HLO i prateći ciljevi okvira CPF međusobno se podržavaju.

Trenutni portfolio operacija koje Banka podržava u BiH sastoji se od 13 projekata ukupne vrijednosti 772,6 miliona USD. Oblasti podrške uključuju energetska efikasnost, registraciju nepokretnosti, modernizaciju vodnog sektora, unapređenje zdravstvenog sektora, modernizaciju putne infrastrukture, podršku oporavku preduzeća, odgovor na pandemiju COVID-19, program podrške zapošljavanju, poljoprivredu i konkurentnost, kvalitet vazduha i restrukturiranje željeznica u Republici Srpskoj (RS).

Tekući projekti	Iznos projekta (u milionima USD)	Cilj
Hitni projekt za COVID-19 za BiH	36,20	Finansiranje nabavke i opreme za programe zdravstvene i socijalne zaštite za 48.000 porodica
Oporavak i podrška za preduzeća u BiH	65,30	Finansiranje preduzeća pogođenih pandemijom i preduzeća kojima finansijski sektor ne pruža dovoljno usluga
Energetska efikasnost	63,99	Obnova škola i bolnica radi poboljšanja usluga i smanjenja potrošnje energije
Registracija nepokretnosti	56,36	Poboljšanje pružanja javnih usluga
Modernizacija cestovnog sektora FBiH	64,60	Obnova 42 km puteva i 3 tunela, te izgradnja novih 38 km puteva i 2 tunela

Program integrisanog razvoja koridora rijeka Save i Drine ¹	32,60	Poboljšanje zaštite od poplava i unapređenje prekogranične saradnje u sektoru voda
Restrukturiranje željeznica RS	60,60	Unapređenje finansijske održivosti i poboljšanje konkurentnosti željezničkog preduzeća
Otpornost i konkurentnost poljoprivrede	68,50	Povećanje konkurentnosti poljoprivrednog sektora kroz pomoć proizvođačima
Modernizacija vodosnabdijevanja i kanalizacije	60,90	Poboljšanje održivosti i kvaliteta vodosnabdijevanja i kanalizacije
Operacija razvojne politike reforme sektora zdravstva 1	100,00	Razvoj reforme zdravstvenog sektora
Poboljšanje kvaliteta vazduha	50,00	Podrška za poboljšanje kvaliteta vazduha u većim gradovima
Podrška za zapošljavanje 2	43,20	Podrška novonezaposlenim osobama, uparivanje poslodavaca sa tražiocima posla, podrška poslodavcima i obuka
Poboljšanje zdravstvenih sistema	75,00	Povećanje kapaciteta zdravstvenog sektora i kvaliteta usluga kroz ulaganja

Tokom posljednjih šest godina, Banka je pružala tehničku podršku agencijama za bankarstvo u BiH u prilagođavanju njihovog prudencijalnog okvira evropskim propisima o kapitalu i nadogradnji njihovog bankarskog nadzora i okvira za sanaciju banaka. Od 2023. do 2027. godine, u okviru Povjereničkog fonda za jačanje fiskalnog upravljanja koji finansira EU, Svjetska banka će raditi na dvije komponente: (i) jačanje okvira fiskalne odgovornosti i (ii) poboljšanje upravljanja infrastrukturom kroz jačanje upravljanja javnim investicijama i upravljanje javnom imovinom sa sektorskim i institucionalnim fokusom.

Pored programa koji je u toku, u pripremi su i sljedeće operacije:

Projekti u pripremi	Indikativni iznos (u milionima USD)	Cilj
Operacija razvojne politike reforme sektora zdravstva 2	75,00	Podržati drugi paket reformi za poboljšanje finansijske održivosti zdravstvenog sektora
Razvoj šumarske privrede	50,00	Podržati bolje korištenje prirodnih resursa za održivo stvaranje boljih radnih mjesta i ekonomski rast
Pravedna tranzicija (PREDLOŽENO)	BIĆE NAKNADNO POTVRĐENO	Podrška u prelasku sa uglja na pristupačan, pouzdan i čist energetska sistem

¹ Ovo je regionalni program. Program pokriva pet zemalja sliva rijeka Save i Drine: Sloveniju, Hrvatsku, BiH, Srbiju i Crnu Goru, koje zajednički teže konsolidaciji ekonomskog rasta i unapređenju svog prosperiteta.

Upravljanje čvrstim otpadom (PREDLOŽENO)		BIĆE NAKNADNO POTVRĐENO	Jačanje boljeg upravljanja čvrstim otpadom
Multimodalni (PREDLOŽENO)	transport	BIĆE NAKNADNO POTVRĐENO	Osnaživanje uslova bezbjednosti na putu i poboljšanje mobilnosti i povezanosti

Ključne oblasti angažmana IFC-a

Od početka rada u BiH, kumulativna finansijske investicije IFC dostigle su 378 miliona američkih dolara. Trenutno, portfolio izloženosti IFC iznosi 8,5 miliona američkih dolara, uz 8,1 milion dolara smislu iznosa kredita. Iako su direktne investicije IFC od 2015. ostale niske i iznosile su 18 miliona USD, dodatnih 91 milion USD uloženo je kroz regionalne programe u ProCredit banku, Fond za zeleni rast, Regionalne fondove Evropskog fonda za jugoistočnu Evropu V (EFSE V) i regionalnu platformu za Program problematične imovine (Distressed Assets Program - DARP). Štaviše, u decembru/prosinu 2022. godine, IFC je završila investiciju od 175 miliona američkih dolara sa Schwarz grupom kako bi podržala širenje diskontnog maloprodajnog lanca hrane (Lidl i Kaufland) u 7 zemalja centralne i jugoistočne Evrope, uključujući investiciju od 39 miliona dolara u Bosni i Hercegovini. Osim aktivnosti pozajmljivanja, IFC ima aktivan portfolio projekata savjetodavnih usluga u oblastima investicijske klime, rješavanja dugova i problematičnih kredita, standardizacije ESG-a, promocije stranih direktnih investicija, olakšavanja trgovine, obnovljive energije i energetske efikasnosti i pristupa finansijama.

Kao dio novog okvira CPF, IFC predviđa angažovanje u sveobuhvatnom razvoju finansijskog sektora, povećanju inkluzivnog zapošljavanja u privatnom sektoru, poboljšanju kvaliteta javnih usluga i boljem učinku preduzeća u državnom vlasništvu, kao i promovisanje zelenih finansijskih rješenja, povećanje ulaganja u obnovljivu energiju i energetske efikasnosti i podršku opštinama u promovisanju urbanih rješenja koja su pogodna za klimu, uključujući savjetodavni projekat cjevovoda za rehabilitaciju Postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda Butile u Sarajevu.

Strategija za zemlju IFC 3.0 za BiH u toku perioda od fiskalne godine 2021. do fiskalne godine 2025., odobrena u februaru/veljači 2022. godine, u potpunosti je usklađena sa okvirom CPF i ima za cilj da podrži povezanost zemlje, kako bi se otključao izvozni potencijal, povećala konkurentnost privatnog sektora i kako bi se zemlja uhvatila u koštac s klimatskim promjenama.

STATISTIČKA PITANJA

(Sa stanjem na dan 20. jula/srpnja 2023. godine)

I. Procjena adekvatnosti podataka za nadzor

- **Općenito:** Dostavljanje podataka ima određenih manjkavosti, ali su podaci geenralno adekvatni za nadzor. Tačnost, pravovremenost i objavljivanje ekonomskih statistika su poboljšani, ali je potrebo riješiti nedostatke u statistici nacionalnih računa, vladinih finansija i platnog bilansa.
- **Realni sektor:** Bosna i Hercegovina (BiH) je uložila napore da poboljša statistiku realnog sektora. Zemlja je imala koristi od opsežne tehničke podrške MMF-a i Evropske unije. Uloženi su naponi da se smanji jaz između proizvodnog i rashodnog pristupa procjeni BDP-a i da se poboljša obuhvat BDP-a, uključujući neposmatrane ekonomske aktivnosti (non-observed economic activities - NOE). Godišnji BDP na nivou zemlje prema proizvodnom pristupu se izračunava metodom odozdo prema gore kao zbir procjena entiteta i distrikta. Na ovaj način se postiže puna konzistentnost između regionalnog BDP-a i BDP-a na nivou zemlje. Pitanja koja zahtijevaju rješenje odnose se na dalje poboljšanje godišnjeg i kvartalnog izračunavanja BDP-a prema rashodnom i proizvodnom pristupu na nivou zemlje. Godišnja Anketa o radnoj snazi radi se u skladu sa međunarodnim metodološkim standardima i pruža podatke za zemlju i entitete još od 2006. godine. Kvartalni rezultati Ankete o radnoj snazi dostupni su od kraja 2020. godine.
- **Statistike cijena:** Indeks potrošačkih cijena (consumer price index - CPI) se objavljuje na mjesečnom nivou u roku od četiri sedmice od referentnog perioda. Ponderi indeksa potrošačkih cijena su izvedeni iz Ankete o potrošnji domaćinstava za 2015. godinu od januara/siječnja 2018. godine, a ažuriranje je planirano za narednu godinu. Cijene se prikupljaju iz prodajnih mjesta u 12 većih urbanih centara širom zemlje. Međutim, u BiH ne postoji zvanična statistika o baznoj inflaciji. Mjesečni indeksi proizvođačkih cijena (producer price indices - PPI) i indeksi industrijske proizvodnje dostupni su za industrijske aktivnosti, s ponderima zasnovanim na anketi iz 2015. godine.
- **Statistika vanjskog sektora:** Statistiku platnog bilansa (Balance of payments - BoP) i statistiku međunarodne investicione pozicije (International Investment Position - IIP) sastavlja na kvartalnoj osnovi Centralna banka BiH (CBBiH), u skladu sa *šestim izdanjem Priručnika o platnom bilansu (sixth edition of the Balance of Payments Manual - BPM6)*. Izračunavanje formalnih doznaka se oslanja na podatke iz Međunarodnog sistema za izvještavanje o transakcijama i organizacija za transfer novca, dok se izračunavanje neformalne komponente doznaka oslanja na procjene podržane rezultatima Ankete o potrošnji domaćinstava. Komponenta direktnih investicija je jedna od najvažnijih oblasti u kojoj se podaci mogu poboljšati u izračunavanju statistike vanjskog sektora. Dodatne napore takođe treba uložiti u statistiku spoljnog duga (External Debt Statistics - EDS). Podaci EDS su uključeni u međunarodnu investicijsku poziciju, ali se ne izvještavaju u tromjesečnu bazu podataka Svjetske banke i MMF-a o statistici vanjskog

duga. Štaviše, trenutno nisu dostupne informacije o budućem rasporedu plaćanja vanjskog duga BiH po sektorima.

- **Statistika vladinih finansija:** CBBiH vodi godišnju i kvartalnu statistiku vladinih finansija (government finance statistics - GFS) za cijelu BiH, koja se distribuira na njenoj internetskoj prezentaciji i dostavlja Odjelu za statistiku MMF-a, a koja je uglavnom u skladu sa definicijama i konceptima *Priručnika za statistiku vladinih finansija iz 2014. godine*. CBBiH takođe sastavlja fiskalne podatke i izvještava o njima u skladu sa Evropskim sistemom računa 2010 koji se dostavljaju Eurostatu. Iako je institucionalna pokrivenost GFS-a uglavnom u skladu sa međunarodnim smjernicama, njegov opseg ne pokriva sve vanbudžetske jedinice generalne vlade. Transakcije se evidentiraju na mješovitoj obračunskoj/gotovinskoj osnovi. CBBiH također kompilira i izvještava o kvartalnim statistikama duga javnog sektora za generalnu vladu koje se dostavljaju u Kvartalnu bazu podataka o dugovanju javnog sektora Svjetske banke. Posebno, GFS podatke prikupljaju i dostavljaju Evropskom odjeljenju MMF-a relevantna ministarstva finansija za institucije BiH (IBH), dva entiteta (FBiH i RS) i Brčko Distrikt (BD). Podaci za entitete pokrivaju većinu jedinica generalne vlade, uključujući kantone, socijalne fondove, javna preduzeća za puteve i opštine, te su u velikoj mjeri usklađeni sa definicijama i konceptima *Priručnika za statistiku vladinih finansija iz 2014. godine*, iako postoje određene praznine u podacima i nedostaci koji se rješavaju kroz tekuću tehničku pomoć GFS-a.
- **Monetarne i finansijske statistike:** CBBiH izvještava MMF o monetarnim računima na nivou cijele zemlje i entiteta, u Standardizovanim izvještajnim obrascima *Priručnika za monetarnu i finansijsku statistiku*. CBBiH je proširila obuhvat svoje statistike finansijskog sektora kako bi obuhvatila približno 100 ostalih finansijskih institucija. Statistika ostalih finansijskih institucija (investicioni fondovi, osiguravajuća društva, mikrokreditne institucije, lizing kompanije, brokerske kuće i berze) prikuplja se na kvartalnoj osnovi. CBBiH dostavlja podatke o nekoliko indikatora Ankete o finansijskoj dostupnosti, uključujući dva indikatora (filijale komercijalnih banaka na 100.000 odraslih lica i bankomati na 100.000 odraslih lica) koje su usvojile UN za praćenje Cilja 8.10 iz Ciljeva održivog razvoja.
- **Nadzor nad finansijskim sektorom:** CBBiH redovno izvještava MMF-u o kvartalnim indikatorima finansijskog zdravlja (Financial Soundness Indicators - FSI) radi objavljivanja istih. Trenutno, CBBiH izvještava o 17 osnovnih i 7 dodatnih FSI za institucije koje primaju depozite.

II. Standardi i kvalitet podataka

BiH učestvuje u MMF-ovom Sistemu pojačanje diseminacije opštih podataka (Enhanced General Data Dissemination System - e-GDDS) i 10. jula/srpnja 2018. godine uspostavila je Stranicu sa rezimeom nacionalnih podataka ([National Summary Data Page](#)), što je portal sa podacima za zvaničnu makroekonomsku i finansijsku statistiku.

Tabela 1. Bosna i Hercegovina: Tabela opštih indikatora potrebnih za nadzor

(Sa stanjem na dan 20. jula/srpnja 2023. godine)

	Datum posljednjeg posmatranja	Datum primitka	Učestalost sakupljanja podataka ⁶	Učestalost izvještavanja ⁶	Učestalost objavljivanja ⁶
Devizni kurs	07/2023	07/2023	D	D	D
Međunarodne devizne rezerve i pasiva rezervi monetarnih institucija ¹	05/2023	06/2023	M	M	M
Rezervni/primarni novac	05/2023	06/2023	M	M	M
Novčana masa u širem smislu	05/2023	06/2023	M	M	M
Bilans stanja Centralne banke	05/2023	06/2023	M	M	M
Konsolidovani bilans stanja bankarskog sistema	05/2023	06/2023	M	M	M
Kamatne stope ²	05/2023	06/2023	M	M	M
Indeks potrošačkih cijena	05/2023	06/2023	M	M	M
Prihodi, rashodi, bilans i struktura finansiranja ³ – Generalna vlada ⁴	Q1/2023	06/2023	Q	Q	Q
Prihodi, rashodi, bilans i struktura finansiranja ³ – Centralne vlade	Q1/2023	06/2023	Q	Q	Q
Ukupan dug centralne vlade i dug za koji je garancije izdala centralna vlada ⁵	Q1/2023	05/2023	Q	Q	Q
Saldo vanjskog tekućeg računa	Q1/2023	06/2023	Q	Q	Q
Izvoz i uvoz roba i usluga	05/2023	06/2023	M	M	M
BDP/BNP	Q1/2023	06/2023	Q	Q	Q
Bruto vanjski dug	Q1/2023	05/2023	Q	Q	Q
Međunarodna investiciona pozicija	Q4/2022	03/2023	Q	Q	Q

¹ Uključuje rezervna sredstva založena ili na drugi način opterećena, kao i neto pozicije derivativnih instrumenata.

² I na tržišnoj i zvanično definisanoj osnovi, uključujući diskontne stope, stope na tržištu novca, stope na trezorske zapise i obveznice.

³ Finansiranje stranih, domaćih banaka i domaćih nebankarskih institucija.

⁴ Generalna vlada se sastoji od generalnih vlada entiteta (centralne vlade entiteta, kantoni, opštine i vanbudžetski fondovi), institucija BiH i generalne vlade Brčko distrikta. Podaci za treće tromjesečje 2022. godine za Brčko distrikt.

⁵ Uključujući valutnu i ročnu strukturu.

⁶ Dnevno (D); sedmično (W); mjesečno (M); kvartalno (Q); na godišnjoj osnovi (A); neredovno (I); i nije raspoloživo (NA).

Izjava gospodina Dressea i gospodina Mancheva o Bosni i Hercegovini

30. avgust/kolovoz 2023. godine

U ime vlasti Bosne i Hercegovine, želimo se zahvaliti gospođi lancu i njenom timu na izvještaju i konstruktivnom angažmanu, uključujući konsultacije koje su održane u Banjoj Luci i Sarajevu. Vlasti u velikoj mjeri cijene rad Ureda rezidentnog predstavnika MMF-a i široku tehničku pomoć koja je godinama pružana Bosni i Hercegovini. One će razmotriti preporuke osoblja prilikom osmišljavanja i implementacije budućih reformi za rješavanje izazova s kojima se suočava ekonomija.

Najnovija kretanja, izgledi i rizici

Nakon snažnog oporavka u periodu nakon pandemije 2021. godine, u 2022. i 2023. godini rast je ublažen, a inflacija se nastavila. U prvom kvartalu 2023. godine rast BDP-a je usporen na samo 1,1% u odnosu na isti period prošle godine, sa nivoa od 1,7% u odnosu na isti period prošle godine u prethodnom kvartalu, a deficit tekućeg računa je povećan za 0,5% u odnosu na isti period prošle godine. Inflacija CPI je dostigla vrhunac u oktobru/listopadu 2022. godine (17,4 posto u odnosu na isti period prošle godine). Od tada je značajno usporila, do 4,9 posto u odnosu na isti period prošle godine u junu/lipnju, ali bazna inflacija je i dalje neugodno visoka i nestabilna. Emigracija je intenzivirala i dodatno opteretila ionako suženo tržište rada. Globalna neizvjesnost vezana za rat koji Rusija vodi u Ukrajini i niža vanjska potražnja vjerovatno će nastaviti da utiču na izvozno orijentisani industrijski sektor. Ipak, u 2022. godini prilivi direktnih stranih ulaganja su porasli za 21% u odnosu na isti period prošle godine, na 0,7 milijardi eura, a 4. avgusta/kolovoza, S&P Global Ratings je povisio dugoročni kreditni rejting Bosne i Hercegovine u domaćoj i stranoj valuti sa B na B+ sa stabilnim izgledima.

Evropsko vijeće je 15. decembra/prosinca 2022. godine dodijelilo Bosni i Hercegovini status zemlje kandidata. Međutim, nove vlade na državnom i entitetskom nivou koje su formirane nakon parlamentarnih izbora u oktobru/listopadu prošle godine, neke od njih uz podršku Ureda visokog predstavnika UN-a u Bosni i Hercegovini, i dalje traže politički konsenzus i širu podršku javnosti za napredovanje u pogledu potrebnih reformi za unapređenje poslovne klime i vladavine prava i rješavanje izazova energetske sigurnosti, klimatskog prilagođavanja i digitalizacije. Ključni politički lideri su 24. jula/srpnja 2023. godine postigli načelni dogovor da se prestane koristiti zapaljiva postizborna retorika, da se pronađe dogovor o koracima potrebnim za stabilizaciju državnih institucija i da se ubrza usvajanje zakona koji bi omogućili otvaranje pregovora o članstvu u EU.

Vlasti su i dalje svjesne visokih i rastućih negativnih rizika za ekonomske izgleda. Ovo se odnosi na rast, inflaciju, fiskalnu poziciju, tržište rada, finansijsku stabilnost i spremnost da se napreduje na dugo odgađanim strukturalnim reformama. Industrijska aktivnost može biti snažno pogođena potencijalnim obnavljanjem globalnih poremećaja u opskrbi ili skokom cijena energije u slučaju nove regionalne energetske krize. Izgledi na tržištu rada u velikoj mjeri će zavisiti od uticaja rata koji Rusija vodi u Ukrajini na EU, a time i ulaganja u Bosnu i Hercegovinu. U takvom okruženju, neposredni prioriteti vlasti i dalje su očuvanje institucionalnog i društvenog integriteta, ograničavanje siromaštva i emigracije, obnavljanje fiskalnih rezervi i rješavanje pritisaka koji proizlaze iz oštrijih globalnih finansijskih uslova. Već su implementirane mjere za rješavanje zaostalih neizmirenih obaveza zdravstvenih ustanova u periodu nakon pandemije i povećanje efikasnosti sistema socijalne zaštite u Bosni i Hercegovini, uključujući programe socijalne pomoći.

Fiskalna politika i upravljanje javnim finansijama (Public Finance Management - PFM)

Iako je ukupna fiskalna pozicija i dalje konzervativna, fiskalna pozicija entiteta u periodu nakon pandemije značajno varira, što uglavnom određuje nekoliko specifičnih faktora. Vođena stanjem na tržištu rada, kretanjima u emigraciji i inflatornim kretanjima, fiskalna politika za 2023. godinu u Federaciji Bosne i Hercegovine i Republici Srpskoj imala je za cilj očuvanje kupovne moći građana, posebno socijalno ugroženih kategorija. S obzirom na to da su penzioneri i dalje među najugroženijim grupama, u oba entiteta su provedena redovna povećanja penzija utvrđena zakonom, što je pomoglo da se ublaže pritisci zbog stalno visokih cijena uvozne hrane i goriva. Istovremeno, izvršenje kapitalne potrošnje je bilo mnogo slabije od planiranog zbog ograničenja kapaciteta, posebno u Federaciji Bosne i Hercegovine. Ubuduće, tehnička pomoć u okviru MMF-ove procjene upravljanja javnim ulaganjima bi trebalo da pomogne oba entiteta da implementiraju sveobuhvatna poboljšanja u upravljanju infrastrukturnim projektima, kako bi povećali efikasnost i podržali ekonomski rast.

Vlasti su saglasne sa osobljem da su kredibilna srednjoročna fiskalna konsolidacija i razborito upravljanje dugom od suštinskog značaja da bi se obuzdala fiskalna ekspanzija u 2023. godini, zadržao javni dug na održivom nivou, podržao aranžman valutnog odbora i očuvala finansijska stabilnost. Ovi sporazumi su dobro odraženi u Globalnom okviru fiskalnog bilansa i politika za period od 2023. do 2025. godine i Strategiji upravljanja javnim finansijama za period od 2021. do 2025. godine, koju je usvojio Fiskalno vijeće Bosne i Hercegovine. Vlasti su posvećene održavanju jedinstvene stope PDV-a, izbjegavanju smanjenja akciza na gorivo i daljem jačanju poreznih uprava, kako bi se očuvali porezni prihodi i smanjio prostor za poresku evaziju. Unaprijed se raduju i saradnji sa razvojnim partnerima na jačanju okvira socijalne zaštite i obezbjeđivanju u većoj mjeri ciljne socijalne potrošnje, u skladu sa preporukama osoblja. Vlasti će nastaviti saradnju s Fondom kako bi optimizirale administrativne troškove i izbjegle distorzije u poreskom sistemu, ali naglašavaju potrebu da preporuke osoblja bolje odražavaju faktore specifične za zemlju. Vlasti su posvećene nastavku rada sa razvojnim partnerima na uspostavljanju odgovarajućih okvira za procjenu i upravljanje fiskalnim rizicima koji proizilaze iz preduzeća u državnom vlasništvu.

Aranžman valutnog odbora (Currency Board Arrangement - CBA) i finansijska stabilnost

CBA i Centralna banka Bosne i Hercegovine (CBBH) i dalje su instrumentalni u održavanju makroekonomske i finansijske stabilnosti. CBBiH nastavlja da prilagođava i kalibrira svoj model zasnovan na riziku kako bi bolje procijenila i pratila otpornost CBA. Pored nedavnih prilagođavanja okvira obavezne rezerve, CBBiH je od jula/srpnja povećala stope naknade na rezerve banaka. Ove stope, međutim, imaju ograničen efekat na aktivne i pasivne kamatne stope. Dakle, CBBiH se suočava sa teškim kompromisom između potrebe da smanji razliku kamatnih stopa u odnosu na euro zonu i smanji rizik od odliva kapitala, s jedne strane, a sa druge strane dodatno ojača svoju profitabilnost kako bi očuvala održiv koeficijent pokriva valutnog odbora.

CBBiH je implementirala sve preporuke iz Izvještaja o ocjeni sigurnosnih mehanizama za 2021. godinu i dalje ima snažne sigurnosne mehanizme. Njen pravni okvir je u velikoj mjeri usklađen sa vodećim međunarodnim praksama i obezbjeđuje institucionalnu i finansijsku autonomiju. CBBiH je usvojila politiku odabira i rotacije eksternih revizora, revidirala svoja podzakonska akta kako bi razjasnila ulogu i modalitete Uprave i 2022. godine je prošla eksternu procjenu sajber sigurnosti. Bankarski supervizori uzimaju u obzir redovne makro i kreditne analize CBBiH kada osmišljavaju mjere za poboljšanje finansijske otpornosti.

Bankarski sistem i dalje je dobro kapitalizovan, likvidan i profitabilan. U okruženju veoma nestabilnih međunarodnih finansijskih uslova, banke u Bosni i Hercegovini i dalje imaju stabilnu depozitnu bazu na koju se kamatne stope sporo mijenjaju, s obzirom na nisku integraciju domaćih finansijskih tržišta i oskudne alternativne mogućnosti za ulaganja. Agencije za bankarstvo nastavljaju rad na daljem jačanju svojih supervizorskih okvira i metodologije za nadzor sistemskih rizika. Uvele su privremene mjere, koje će biti na snazi do kraja 2023. godine, kako bi ublažile uticaj rasta globalnih kamatnih stopa. Iako Stalni komitet za finansijsku stabilnost ne održava redovne sastanke, finansijski regulatori na različitim nivoima poboljšali su razmjenu informacija, saradnju i koordinaciju. Vlasti nastavljaju razgovore o poboljšanju okvira za sanaciju banaka, iako su stavovi entiteta o stvaranju jedinstvenog fonda za finansijsku stabilnost na državnom nivou i o uspostavljanju registra bankovnih računa pojedinaca kod CBBiH i dalje prilično različiti.

Makrokritične strukturalne reforme

Vlasti pozdravljaju razgovore osoblja o različitim makro-kritičnim strukturalnim reformama i politikama, koje imaju za cilj olakšati prelazak na zelenu energiju i digitalizaciju, rješavati pitanja korupcije i borbe protiv pranja novca/finansiranja terorizma i podsticati zapošljavanje u privatnom sektoru radi jačanja konkurentnosti i ekonomskog rasta. One su saglasne sa tim da bi pod određenim uslovima digitalna i zelena tranzicija mogla, dugoročno gledano, generisati potreban ekonomski boljitak i nova radna mjesta. S obzirom na njihov finansijski ograničen okvir i oštrije globalne finansijske uslove, sadašnjem trenutku, prioritet vlasti je očuvanje energetske sigurnosti i zaštita nedavnih ulaganja i lokalnog zapošljavanja u sektoru.

Vlasti imaju na umu da će uspješna zelena tranzicija i energetska sigurnost zahtijevati postupno izbacivanje uglja, iskorištavanje velikog potencijala vjetera i sunca u Bosni i Hercegovini i postizanje većeg stepena energetske diversifikacije. Uzimajući u obzir budžetska ograničenja, vlasti su posvećene stvaranju prostora za dodatnu potrošnju na infrastrukturu i zelene investicije kako bi se podstakao srednjoročni rast, po mogućnosti finansiran od strane međunarodnih finansijskih institucija i EU. U skladu s tim, oba entiteta su usvojila zakone o korištenju obnovljivih izvora energije i efikasnoj kogeneraciji. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je 11. maja/svibnja dalo zeleno svjetlo za pregovore za zaključivanje sporazuma sa Srbijom i Hrvatskom o izgradnji gasnih interkonektora. Nadležne vlasti nastavljaju da sarađuju sa razvojnim partnerima na pripremi, donošenju i implementaciji sveobuhvatnog zakonskog okvira koji će pomoći u jačanju energetske tržišta, jačanju konkurencije i podsticanju privatnih investicija. Federacija Bosne i Hercegovine je već usvojila set zakona za unapređenje strateškog planiranja u energetske sektoru, uključujući uvođenje ciljanog sistema zaštite najugroženijih i krajnjih kupaca električne energije. Pripremljene su izmjene i dopune Zakona o javnim nabavkama koje imaju za cilj povećanje digitalizacije, transparentnosti i odgovornosti u postupcima.

Novo Vijeće ministara Bosne i Hercegovine prepoznaje korupciju **kao najveću prijetnju za efikasno rješavanje problema pranja novca, što zahtijeva novi zakon o borbi protiv pranja novca/finansiranja terorizma.** Vlasti su posvećene izgradnji potrebnog političkog i društvenog konsenzusa i poboljšanju institucionalnih i pravnih okvira, kako bi pomogle u rješavanju pitanja korupcije i borbe protiv pranja novca/finansiranja terorizma u skladu sa dobro uspostavljenim međunarodnim standardima i praksom. Za to je potrebno više vremena s obzirom na to da zakon treba da bude u skladu sa ustavnim nadležnostima i nadležnostima svih nivoa vlasti. Donji dom Parlamenta Bosne i Hercegovine usvojio je 22. avgusta/kolovoza Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću (VSTV) s ciljem jačanja nezavisnosti, integriteta, odgovornosti, efikasnosti i usklađenosti pravosudnog sistema. Izmjenama se uređuju i pitanja sukoba interesa članova VSTV-a i uvodi se

obaveza sudija i tužilaca da prijave svoju imovinu i interese, kao jedna od mjera za borbu protiv korupcije u pravosudnom sistemu.